

Т.Ю. Іванова

**НОВА ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ.
Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія**

**Навчально-методичний посібник для студентів
історичних спеціальностей**

Миколаїв 2018

УДК 94(5)"16/19"
ББК 63.3(0)5

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

(протокол № _____ від _____ 20__ р.)

Рецензенти:

Турченко Г.Ф. – д.і.н., професор Запорізького національного університету

Скрипник О.М. – к.і.н., доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Іванова Т.Ю. Нова історія країн Азії та Африки. Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія : Навчально-методичний посібник для студентів історичних спеціальностей. / Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв: МНУ, 2018. – 191 с.

Навчально-методичний посібник складається з двох частин і включає в себе висвітлення основних етапів історії країн Азії та Африканського континенту у новий час (XVI – початок XX ст.), виділяє основні проблеми їх історичного розвитку. Глядачу представлена перша частина посібника, присвячена висвітленню історії країн Східної, Південно-Східної та Південної Азії у новий час.

У представленій першій частині навчального посібника на основі конкретно-історичного матеріалу висвітлюються провідні тенденції, перебіг соціально-економічного, політичного та культурного розвитку Китаю, Японії, Кореї, Індії, Філіппін, Індонезії, Таїланду, Індокитаю у 1492 – 1918 рр. З'ясовуються періодизація, особливості, хід і результати перетворень II половини XIX ст. Систематизовано лекційний матеріал, завдання для індивідуальної роботи та самоперевірки знань для самоконтролю у вигляді тестів і проблемних питань.

Вміщено довідково-інформаційний матеріал, тематику, плани та питання для обговорення на семінарських заняттях. Фактичний матеріал структурований за вимогами навчальної програми курсу.

Навчально-методичний посібник побудований за стандартами європейської кредитно-трансферної системи навчання та призначений для студентів, які вивчають історію, а також для викладачів з метою надання допомоги при організації самостійної роботи студентів. Розраховано на студентів вищих навчальних закладів та викладачів.

© Іванова Т.Ю.

ЗМІСТ

Концепція викладання курсу «Нова історія країн Азії та Африки. Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія».....	4
Інформаційний обсяг курсу	13
Навчально-тематичний план лекційних занять з курсу	14
Короткий зміст лекцій з курсу.....	15
Тематика семінарських занять.....	41
Методи навчання.....	56
Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів.....	59
Методичні рекомендації до лекційних занять.....	62
Методичні рекомендації щодо семінарських занять.....	65
Методичні рекомендації до написання реферативних робіт.....	69
Методичні рекомендації до конспектування джерел.....	76
Навчально-методичні матеріали для самостійної роботи.....	78
Орієнтовні завдання для тестового, кредитного та підсумкового контролю. Методичні рекомендації щодо їх виконання.....	90
- 1. Поточний тестовий контроль. Методичні рекомендації щодо написання тестів.....	91
- 2. Кредитний контроль. Методичні рекомендації щодо написання кредитних контрольних робіт.....	111
- 3. Підсумковий контроль. Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання.....	136
Критерії та рейтингова система оцінювання якості знань студентів.....	146
Хронологічний довідник	150
Словник термінів і понять.....	165
Рекомендовані джерела та література до курсу	183

КОНЦЕПЦІЯ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ

«Нова історія країн Азії та Африки.

Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія»

У світовій науці в зв'язку зі збільшенням ролі країн Азії та Африки у світовій економіці, політиці й всій системі міжнародних відносин спостерігається переосмислення багатьох проблем давньої, середньовічної, нової та новітньої всесвітньої історії, а також прогнозів на всесвітньо-історичні процеси в ХХІ ст. У цьому визначним є роль і місце афро-азіатських країн на міжнародній арені, що в сукупності є незрівненною з тією роллю, яку відіграють провідні наддержави Заходу.

У вище викладеному позначається **актуальність курсу**. Адже у світовій науці в зв'язку зі збільшенням ролі країн Азії та Африки у в світовій економіці, політиці і всій системі міжнародних відносин спостерігається як переосмислення багатьох проблем давньої, середньовічної, нової та новітньої всесвітньої історії, так і прогнозів на всесвітньо-історичні процеси в ХХІ ст.

Нова історія країн Азії і Африки як навчальний курс є об'ємною дисципліною, як в територіальному, так і хронологічному плані. Основною метою вивчення даного курсу є вироблення у студентів цілісної картини соціально-економічної еволюції східних держав і народів, їх політичного і культурного розвитку в контексті всесвітньо-історичного процесу впродовж епохи Нового часу.

Предметом вивчення курсу є процес становлення та розвитку державно-політичних, ідеологічних та суспільних систем провідних держав Східної, Південно-Східної та Південної Азії у новий час (ХVІ – початок ХХ ст.).

Предмет навчальної дисципліни орієнтує студентів на формування історичного розуміння і переконання в пізнанні таких важливих історичних критеріїв, як соціально-регіональні, цивілізаційні, міжнаціональні та внутрішньоцивілізаційні переходи суспільства, які внесли суттєві корективи в зміну історичних систем, зміну нових економічних і політичних систем, соціальних структур.

Курс «Нова історія країн Азії та Африки. Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія» спрямований на формування у студентів уявлення про:

- основні закономірності історичного розвитку країн Східної, Південно-Східної та Південної Азії у Новий період історії, які були пов'язані зі становленням колоніальної системи імперіалізму,
- посиленням національно-визвольних рухів II половини XIX - початку XX ст.;
- основні етапи і проблеми історії країн Східної, Південно-Східної та Південної Азії Нового часу, пов'язані з наростанням структурної кризи і встановленням різних форм колоніальної залежності;
- специфіку історичного розвитку країн Сходу щодо Заходу, дається порівняльна характеристика цих двох світів в динаміці їх розвитку, аналізуються причини втрати Сходом його цивілізаційного лідерства в розгляданий період.

Дисципліна забезпечує вивчення:

- соціально-економічної еволюції східних держав і народів;
- політичного і культурного розвитку східних держав і народів в контексті всесвітньо-історичного процесу впродовж епохи Нового часу (XVII – початок XX ст.);

- складних релігійних, етнічних та культурних процесів розвитку країн Сходу;
- політико-економічної ситуації країн Сходу та вплив європейських країн на їх внутрішню та зовнішню політику;
- взаємозв'язок і взаємодію історії з релігією та етнічними особливостями країн східних держав у Новий час.

Міждисциплінарні зв'язки: при вивченні курсу «Нова історія країн Азії та Африки. Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія» необхідно використовувати знання з всесвітньої історії нового часу, політології, етнології, історичної географії, культурології тощо.

Запропонований навчально-методичний посібник «Нова історія країн Азії та Африки. Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія» складений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра: Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка 014.03 Середня освіта (Історія).

Самонавчитель укладено у відповідності з вимогами кредитно-трансферної системи для студентів історичних спеціальностей і структурно охоплює політичну історію провідних країн афро-азіатського регіону Нового часу (XVI – початок XX ст.) у двох змістових блоках згідно цивілізаційного підходу вивчення світової історії:

1. Країни Східної, Південної та Південно-Східної Азії у XVI – початок XX ст.

2. Ісламський світ, Тропічна й Південна Африка у XVI – початок XX ст.

Частина перша присвячена саме першому змістовному блоці, а саме вивченню політичної історії наступних представників регіону: Східна Азія (Японія, Китай, Корея), Південна Азія (Індія), Південно-Східна Азія (Індонезія, М'янма, Філіппіни, Таїланд, В'єтнам, Лаос, Камбоджа). Хоч

історично та географічно до регіону Південної Азії відносять такі держави, як Індія, Пакистан, Бангладеш, Непал, Шрі-Ланка, автор приділяє увагу лише Індії, як найбільшій представниці регіону.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Нова історія країн Азії та Африки” є

- поглиблене вивчення історії країн Азії та Африки, що має особливо важливе значення, оскільки всіх народів світу споріднює спільність історичних доль. В політичній історії країн Далекого та Близького Сходу, Центральної та Південної Азії, Африканського континенту ми знаходимо коріння, початки певних конфліктів, інтеграційних і дезінтеграційних процесів, що стали реальністю у новітній час (XX – початок XXI ст.);

- формування у студентів уявлення про соціально-економічну еволюцію східних держав і народів, їх політичного і культурного розвитку в контексті всесвітньо-історичного процесу впродовж епохи Нового часу;

- розкриття основних етапів і проблем історії країн Азії і Африки Нового часу, пов’язаних з наростанням структурної кризи і встановленням різних форм колоніальної залежності;

- формування розуміння та вміння студентів системно й історично аналізувати головні тенденції, які мали і мають місце в усіх галузях життєдіяльності азійських і африканських народів; виявлення особливостей історичних процесів у кожній окремо взятій країні;

- показати, який вплив на розвиток східних суспільств принесли досягнення промислового перевороту другої половині XIX ст.

- освітлення специфіки історичного розвитку країн Сходу щодо Заходу, дати порівняльну характеристику цих двох світів в динаміці їх

розвитку, проаналізувати причини втрати Сходом його цивілізаційного лідерства в даний період і точки зору з даної проблеми;

- формувати в учнів повагу до народів афро-азіатського регіону, їх історії, релігії та культури;

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

Критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.

Розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук, місця історії в системі гуманітарного знання, природи людського суспільства і ролі особи в його функціонуванні.

Грунтовне знання основних подій та періодів історичного шляху афро-азіатських народів та всесвітньої історії.

Розуміння феномену культури, її ролі в житті суспільства, типів і форм.

Знання основних проблем світової філософії, економічних та політологічних теорій.

Уявлення про систему соціальних спільнот і соціальних взаємин, про форми взаємодії індивідуума з соціальними групами і спільнотами.

Знання основних історичних типів державно-правових систем і розуміння основних тенденцій їх розвитку.

Знання й розуміння значення прав і свобод людини й громадянина.

Уявлення про релігію як відповідний світогляд людини та про особливості конфесійного крїн Азії та Африки.

Вільне володіння державною та іноземними мовами.

Володіння сучасними інформаційними технологіями та вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

Володіння культурою мислення, здатністю до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановці мети і шляхів її досягнення.

Здатність логічно вірно, аргументовано і ясно **будувати усну та письмову мову**.

Прагнення до саморозвитку, підвищення своєї кваліфікації і майстерності, здатністю змінювати при необхідності профіль своєї ПРОФІСІОНАЛЬНИХ діяльності, здатністю до соціальної адаптації.

Використання основних положень і методів соціальних, гуманітарних та економічних наук при розв'язанні соціальних і професійних завдань.

II. Фахові:

Базові загальні знання. Володіти базовими загальними знаннями, а саме: історичні події сьогодення та знання світової хронології.

Застосування знань на практиці. Використовувати фонову інформацію та інформаційно-пошукові навички для формування послідовної дискусії історичної задачі.

Бути обізнаними та обговорювати **поточний стан** історичних досліджень.

Знати **зв'язок між** проблемами сьогодення та минулого.

Знати **загальні історичні основи** (діахронічний аспект) минулого.

Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно з задачею, формуючи цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь.

Здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною чи іноземною мовами.

Навички наукового пізнання і логічного мислення.

Уміння готувати аналітичні та довідково-інформаційні матеріали.

Навички практичного застосування сучасних інформаційних технологій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- закономірність розвитку країн Азії, Африки та Латинської Америки у модерний час;

- основні тенденції розвитку політичних процесів на Сході;

- соціально-економічні, політичні та культурні особливості країн Сходу;

- основні історичні події та дати;

- взаємозв'язок і взаємодію історії з релігією та етнічними особливостями країн Азії, Африки та Латинської Америки у Новий час;

- уявляти цілісність світового розвитку та вміти порівнювати історичну ситуацію країн Сходу та Латинської Америки з країнами Європи та Америки у новий часи.

- сучасні концепції історичного розвитку даного регіону з точки зору цивілізаційного підходу;

- основні історичні першоджерела.

вміти:

- формувати власну позицію щодо історичних фактів та подій;
- розрізняти специфічні риси давніх цивілізацій;
- аналізувати історичні першоджерела;
- порівнювати історіографічні підходи різних історичних шкіл;
- працювати з історичною картою;
- ефективно використовувати знання з історії країн Азії та Африки, набуті в університеті, в практичній діяльності вчителя історії;
- творчо використовувати теоретичні знання з нової історії країн Азії та Африки при оцінці сучасних процесів;
- співставляти різні точки зору на минулу і сучасну історію країн Азії та Африки, обґрунтовувати свою точку зору, брати участь в конференціях, дискусіях, «круглих столах» з проблем сходознавства;
- пов'язати історію народів Далекого та Близького Сходу, Центральної та Південної Азії, Африканського континенту з історією нашої країни, всесвітньою історією;
- при потребі вести шкільний факультатив «Історія Сходу»;
- підібрати і систематизувати дидактичні, методичні матеріали з історії країн Азії та Африки Нового часу;
- аналітично опрацьовувати комплекс джерел та літератури з предмету;
- визначати основні проблемні вузли історичного розвитку держав Азії та Африки у Новий час;
- вести аргументовані дискусії, полеміку з ключових питань, зазначених в програмі;
- застосовувати знання, отримані в процесі навчання, на практиці.

Структура викладення навчального матеріалу відповідає цивілізаційному підходу вивчення світової історії. Автор схиляється до думки деяких сучасних істориків, що цивілізація – це стійка соціокультурна спільність людей і країн як синонім культурного або конфесійного світу (мусульманський, християнський, індо-буддистський, конфуціанський тощо). Тож в аспекті такого підходу і пояснюється намір автора-укладача розробити посібник у двох частинах. Частина перша «Східна, Південно-Східна та Південна Азія» становить перший тематичний блок викладання курсу «Нова історія країн Азії та Африки» для студентів 3-го курсу освітньо-професійної програми підготовки бакалавра: Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка 014.03 Середня освіта (Історія).

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ КУРСУ

«Нова історія країн Азії та Африки.

Частина перша. Східна, Південна та Південно-Східна Азія»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна (за вибором)	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – <i>Реферат/доповідь</i> <i>Есе</i> <i>Презентація</i> <i>Творче завдання</i> <i>Індивідуальне науково-дослідне завдання</i> <i>Хронологічна таблиця</i>	Спеціальність: 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014 Середня освіта (Історія)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 120		3-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 6 год.		Семестр	
	Ступінь бакалавра	6-й	-
		Лекції	
		18 год.	-
		Практичні, семінарські	
		20 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		82 год.	-
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 30%/70%

- для заочної форми навчання – 30%/70%

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
з курсу «Нова історія країн Азії та Африки. Частина перша. Східна,
Південна та Південно-Східна Азія

	Назви тематичних блоків і тем
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК I. <i>Загальна характеристика країн Азії та Африки у Новий час</i>
Тема 1.	Поняття нової історії, предмет, завдання та періодизація курсу. Основні ознаки східної цивілізації.
Тема 2.	Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).
Тема 3.	Криза афро-азіатських суспільств (кінець XVII – початок XVIII ст.): причини і наслідки занепаду Сходу.
Тема 4.	Становлення колоніалізму і колоніальної системи (XVI – середина XIX ст.).
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК II. <i>Східна Азія у новий час</i>
Тема 1.	Японія у XVI – початку XX ст.
Тема 2.	Особливості розвитку Китаю в XVI – на початку XX ст.
Тема 3.	Корея у XVI – на початку XX ст.
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК III. <i>Південна Азія. Історія Індії у XVI – на початку XX ст.</i>
Тема 1.	Індія в XVI – XVII ст.
Тема 2.	Індія у XVIII – першій половині XIX ст.
Тема 3.	Британська Індія у другій половині XIX – на початку XX ст.
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК IV. <i>Південно-Східна Азія у новий час</i>
Тема 1.	Соціально-економічний і політичний розвиток Індонезії у XVI - на початку XX ст.
Тема 2.	М'янма (Бірма) у Нову добу.
Тема 3.	Таїланд (Сіам) в XVI – на початку XX ст.
Тема 4.	Лаос і Камбоджа у XVI – на початку XX ст.
Тема 5.	В'єтнам у XVI – на початку XX ст.
Тема 6.	Філіппіни у XVI – на початку XX ст.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Поняття нової історії, предмет, завдання та періодизація курсу. Основні ознаки східної цивілізації.

План лекційного заняття:

1. Поняття нової історії. Періодизація, предмет і завдання курсу.
2. Поняття цивілізації.
3. Основні ознаки східної цивілізації.

Короткий зміст лекції

Поняття нової історії. Періодизація, предмет і завдання курсу.

Поняття цивілізації. Основні ознаки східної цивілізації: соціально-економічні риси східних суспільств, суспільно-політичний розвиток, роль релігій. Відмінності між східною та західною цивілізаціями (дихотомія Схід - Захід). Специфіка цивілізаційного розвитку країн Азії і Африки.

Тема 2. Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).

План лекційного заняття:

1. Загальна характеристика соціально-економічного і політичного розвитку країн Азії і Африки на початок XVI ст.
2. Політична карта Сходу на початок Нового часу.
3. Особливості розвитку цивілізацій афро-азіатського регіону.

Короткий зміст лекції

Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).

Політична карта Сходу на початок Нового часу. Основні тенденції соціально-економічного розвитку країн Сходу на початку XVI ст., особливості їх державного устрою. Основні риси східного феодалізму (XV - XVIII ст.). Типи феодальних відносин на Сході (Китай, Японія, Індія, Османська імперія).

Релігійно-цивілізаційний фундамент народів Сходу і його трансформація в Новий час. Конфуціанський Китай. Японська цивілізація. Індуська цивілізація. Тибет. Ісламський світ.

Тема 3. Криза афро-азіатських суспільств (кінець XVII – початок XVIII ст.): причини і наслідки занепаду Сходу.

План лекційного заняття:

1. Причини відставання східної цивілізації.
2. Перехід світової гегемонії до країн Західної Європи (1683-1739 рр.).
3. «Закриття» східних країн від європейців.
4. Перетрансформація у зовнішньополітичному курсі східних імперій. Курс на модернізацію у XVIII ст.

Короткий зміст лекції

Криза традиційних соціально-економічних і політичних структур і відставання країн Азії та Африки в період домонополістичного капіталізму. Причини, що обумовили відставання країн Сходу від західних держав. Військова конфронтація ісламу і західного християнства. Поразка мусульманського світу та припинення османської експансії в Європі. Інтелектуальна, військово-технічна та культурна перевага Заходу. Перехід світової гегемонії до країн Західної Європи (1683-1739 рр.). Відсутність інновацій у духовному житті Сходу.

Політика «зачинених дверей» щодо Заходу. Перетрансформація у зовнішньополітичному курсі. Усвідомлення свого відставання та прагнення східних країн до запозичень у XVIII ст.

Тема 4. Становлення колоніалізму і колоніальної системи (XVI – середина XIX ст.).

План лекційного заняття:

1. Криза східної системи і початок колоніальної експансії європейців.
2. Періодизація колоніалізму, характеристика етапів.
3. Системи колоніального управління та їх вплив на долю поневолених народів.

Короткий зміст лекції

Країни Азії та Африки в період виникнення і розвитку індустріальної системи: загальна характеристика. Криза східної системи і початок колоніальної експансії європейців. Первісне нагромадження капіталу в Європі і Схід у XVI - XVIII ст. Промисловий переворот в Європі, Північній Америці і Схід. Історико-культурні контакти афро-азіатських товариств і європейських держав.

Колоніалізм як всесвітньо - історичне явище. Типи, форми, методи та періоди колоніальної експансії. Основні етапи колонізації країн афро-азіатського регіону.

Ранній європейський колоніалізм у країнах Сходу.

Формування світового ринку і колоніальної системи. Колоніальна система в XIX – на початку XX ст.

Системи колоніального управління. Напівколонії. Работоргівля та її вплив на долю народів африканського континенту.

Наслідки колоніального поневолення Азії та Африки. Перехід світової гегемонії до країн Західної Європи. Вплив епохи колоніалізму на традиційні суспільства Сходу.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК II. СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Японія у XVI – початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Становлення сьогунату Токугави (XVI- XVIII ст.).
2. Японія наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.
3. Японія в період Мейджі (1868-1914).

Короткий зміст лекції

Становлення сьогунату Токугави (XVI- XVIII ст.).

Період роздробленості та громадянських воєн (XVI - початок XVII ст.).

Японія на початку Нового часу. Суспільна структура. Економічний розвиток. Міжусобні війни. Контакти з європейською цивілізацією (португальці – 1543 р., іспанці – 1549 р.) та загроза західної колонізації і поневолення.

Боротьба за об'єднання Японії. Ода Нобунага (1573-1582 рр.) Тойомі Хідейосі (1582-1598 рр.). Перемога Токугава Ієясу (1603 р.) і встановлення сьогунату Токугава.

Держава Токугави у XVII – XVIII ст. Період Едо (1603-1867 рр.), його етапи. Процес подальшого об'єднання країни. Внутрішня політика уряду. Економічний розвиток. Політична система сьогунату. Соціальна структура суспільства. Села. Міста. Самурайський стан. Роніни. Апарат управління. Безправні жителі (буракумин).

Релігія. Ідеологія токугавської Японії. Синтоїзм і дзен-буддизм. Кодекс бусідо. Проникнення християнства, діяльність місіонерів.

Поява європейців. Португальці (1542 р.). Європейці-місіонери і поширення християнства наприкінці XVI ст. Англійці та голландці в Японії. Відносини з Китаєм. Політика самоізоляції та її наслідки. Формування нової системи цінностей, спільної з західноєвропейською. Перші контакти між Японією і Росією. Вихід Росії до берегів Тихого океану та початок проникнення у північні території Японії.

Японія наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Соціально-економічний розвиток та внутрішня політика в першій половині XIX ст. Стабільність політичного і соціально-економічного розвитку, її причини. Спроба реформ з метою розв'язання фінансових проблем. Реформи Кьохо (1716-1736 рр.), Кансей (1789-1801 рр.), Темпо (1830-1844 рр.).

Наростання кризових явищ в житті країни в другій половині XVIII ст. Криза токугавського режиму в кінці XVIII ст. – першій третині XIX ст. Спроби її подолання, пошук шляхів. Провал реформ Темпо (1830-1844 рр.). Політична децентралізація. Селянські заворушення 30-х років XIX ст. Зовнішній тиск на Японію західних держав, їх активізація. Англія, США і Франція. Росія: місії А. Лаксмана і М. Резанова. Подальше поглиблення кризи: боротьба у феодальному таборі.

Японія у 40-60-х рр. XIX ст. «Реставрація Мейджі» - перетворення, у процесі яких було створено умови для модернізації Японії. Зміна зовнішніх умов існування токугавського режиму.

Причини необхідності зміни політики у зовнішніх взаєминах. Відкриття Японії-неминучий процес у середині XIX ст. Вплив західних країн на зміни в країні. Візит М.К. Перрі та його наслідки. Посилення військового потенціалу бакуфу. Їх військовий розрив з великими князівствами. Можливість громадянської війни. Перший японо-

американський договір 1854 р. Укладання аналогічного договору з Великою Британією. Симодський акт 1855 р. з Росією. Договір 1856 р. з Нідерландами. Договір 1858 р. про торгівлю і мореплавство з Францією. Нерівноправні Ансейські договори 1853-1858 рр. Японії з п'ятьма країнами. Реакція японського суспільства на низку нерівноправних договорів.

Боротьба за вибір наступника в 1860 р. Підготовка державного перевороту. Окубо Тосіміті і Сайго Такаморі. «Реставрація Мейджі» 1868-1869 рр. - ліквідація системи сьогунату. Проголошення імператора безпосереднім джерелом і носієм влади.

Японія в період Мейджі (1868-1914).

Політичний розвиток. Політичні проблеми в країні після ліквідації сьогунату. Завдання перед новою владою. Періодизація Мейджі.

Реформи Мейджі кінця 60-х — початку 70-х років XIX ст. та їхня роль у капіталістичній модернізації Японії. Опір самурайства модернізації та іноземному проникненню та вжиття термінових заходів у врегулюванні зовнішніх відносин.

Земельна реформа. Податкова реформа.

Основні напрями суспільно-політичній думці в останній третині XIX ст. Формування опозиційних антиурядових рухів: причини, погляди, консолідація. «Рух за свободу та народні права».

Конституційний рух. Боротьба за вплив в уряді та його розкол. Виникнення опозиційних політичних партій у 1881-1882 р.: Конституційно-ліберальна партія, Партія конституційних реформ. Проголошення Конституції Японії (1889 р.).

Економічний розвиток та економічна політика уряду. Інфляційні процеси, їх причини та антиінфляційна політика уряду. Розвиток сільського господарства. Розвиток промисловості.

Зовнішня політика. Відносини із західними країнами. Певне відновлення суверенітету японії, поступки Заходу.

Загарбання островів Рюкю (1872 р.). Похід на Тайвань (1874 р.). Російсько-японські переговори 1872—1875 рр. і Петербурзький договір про обмін територіями.

Суперництво Японії з Китаєм в Кореї. Тяньцзинський договір. Повстання тонхаків в Кореї проти західного впливу. Японо-китайська війна (1894-1895 рр.). Симоносекський мирний договір. Пекінський торговий договір. Поразка Китаю у війні з Японією.

Новий етап боротьби європейських держав за сфери впливу у Китаї (з 1895 р.).

Повстання іхетуаней та активна позиція кабінету Ямагата в Китаї. Експансія Росії на Далекому сході. Суперечності Росії та Японії в Маньчжурії. Зближення Японії з Великобританією, договір 1902 р. Російсько-японська війна 1904-1905 рр. Поразка Росії. Портсмутський мирний договір 9 серпня 1905 р.

Подальший шлях колоніального завоювання Японії. Договір з Кореєю та встановлення протекторату над нею.

Поліпшення відносин з Росією. Російсько-японська загально-політична конвенція, що передбачала поділ Монголії, Маньчжурії та Кореї на сфери впливу двох країн.

Японія у Першій світовій війні (1914-1918 рр.).

Зростання антитокугавської опозиції. Насильницьке «відкриття» Японії та його наслідки. Іноземна інтервенція 1862-1864 рр.

Внутрішньополітична криза 1860-х рр., рух проти іноземців і сьогуна. Консолідація антитокугавських сил. Революція 1868 р. і ліквідація системи сьогунату.

Соціально-економічний розвиток Японії в останній третині XIX – початку XX ст. Характер і особливості капіталістичної модернізації Японії. Роль держави у розвитку промисловості. Практика зразкових підприємств.

Основні напрями суспільно-політичній думці в останній третині XIX ст. Поява перших політичних партій. Конституція 1889 р.

Зовнішня політика. Японська дипломатія і проблема нерівноправних договорів. Загарбання островів Рюкю (1872 р.). Похід на Тайвань (1874 р.). Російсько-японські переговори 1872-1875 рр. і Петербурзький договір про обмін територіями. Агресія проти Кореї. Японо-китайська війна 1894-1895 рр. Сімоносекський мирний договір та західні держави. Японія в міжнародних відносинах на Далекому Сході. Англо-японський договір 1902 р. Японо-російська війна 1904-1905 рр. та її наслідки. Анексія Кореї. Формування японської колоніальної імперії.

Японське суспільство і держава на початку XX ст. Особливості соціально-економічного розвитку. Японські концерни. Внутрішня ситуація в країні. Утворення і діяльність буржуазних політичних партій.

Японія в роки Першої світової війни.

Тема 2. Особливості розвитку Китаю в XVI — на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Китай в XVI – на початку XVIII ст.
2. Китай наприкінці XVIII – першої половини XIX ст.
3. Економічний і політичний розвиток Китаю в II половині XIX ст.
4. Китай на початку XX ст.

Короткий зміст лекції

Китай в XVI – на початку XVIII ст.

Імперія Мін наприкінці XVI – XVII ст. Країна на початку Нового часу. Суспільно політичний розвиток. Релігії Китаю. Криза імперії Мін. Загострення внутрішніх суперечностей та боротьба всередині правлячого класу.

Проникнення іноземців. Початок проникнення італійців (1516 р.) та португальців (1517 р.). Перші зіткнення з португальцями (40-ві роки XVI ст. – 1557 р.). 20-ті роки XVI ст. Захоплення південної частини Тайваню голландцями. Спроба ведення торгівлі англійцями. Проникнення Росії (місія Івана Петліна, 1618 р.) та налагодження посольського обміну і торгівлі. Розселення християнських місіонерів з Італії, Німеччини, Португалії наприкінці XVI ст. у Китаї.

Класова боротьба. Причини, форми, класовий склад, основні повстання. Результати і наслідки.

Династія Цин. Становлення класичної східної деспотії.

Маньчжурські племена на території північно-східного Китаю: політичне становище на початку XVI ст. Виникнення племінного союзу на чолі з Нурхаці, його стратегія завоювання земель на південь від своїх володінь. Проголошення Нурхаці імператором та формування маньчжурської династії Цин і держави.

Загострення соціально-економічної і політичної ситуації в Китаї. Зростання зовнішньої загрози. Маньчжурське завоювання та встановлення династії Цін в Китаї.

Державний лад Цинського Китаю в середині XVII – першій половині XIX ст. Суспільний устрій. Контакти з європейцями.

Релігійно-ідеологічна система Китаю. Конфуцій та його вчення. Конфуціанство як державна ідеологія. Даосизм: філософія та релігія. Китайський буддизм: школи і напрямки.

Правління Цяньлуна (1735-1796 рр.). Економічна політика Цін. Міста. Активна завойовницька політика, розширення меж Китаю та перетворення імперії на наймогутнішу державу Східної Азії. Перехід до політики самоізоляції (хайцзин, «Закриття» Китаю), її наслідки. Китайсько-російські відносини.

Зміна влади у 1796 р. Соціальні катаклізми в Китаї. Селянська війна 1796-1804 рр. Посилення кризи Цинської імперії.

Китай наприкінці XVIII – першої половини XIX ст.

Політичне та економічне становище Цинської імперії на межі століть.
Поглиблення кризи.

Політика капіталістичних держав щодо Китаю, їх намагання «відкрити» Китай за допомогою дипломатичних переговорів. Продовження політики китайської самоізоляції. Місії Макартнея і У. П. Амхерста. Подальші спроби Англії проникнути в Китай, контрабандне ввезення опіуму. Результати і наслідки англійської опіумної торгівлі для імперії. Загострення внутрішньополітичного становища та послаблення цинського режиму в Китаї.

Перша опіумна війна 1840–1842 рр. Нанкінський договір 1842 р. та інші нерівноправні договори Китаю із західними державами. Наслідки насильницького відкриття Китаю.

Селянська війна тайпінів 1850-1868 рр. Вчення Хун Сюцюаня. Причини війни і початок бойових дій. Внутрішня і зовнішня політика керівників повстання. Держава Тайпін Тяньго. Основний програмний документ «Земельна система Небасної династії». Тайпіни і західні

держави. Друга опіумна війна 1856—1860 рр., поразка Цинів. Розгром Тайпін Тяньго: знищення Ян Сюцина та його прибічників. Лі Сючен. Наступ цинських військ у 1860 р. Битва за Шанхай 1862 р. Криза тайпінського табору.

Втручання іноземних держав у тайпінський конфлікт та капітуляція Цинів перед європейцями. Підписання дискримінаційних Тяньцзинських договорів (червень 1858 р.), Пекінської конвенції (1860 р.) та нерівноправних договорів між Китаєм та США. Російсько-китайські відносини у 50-60-х рр. XIX ст.

Державний переворот у Пекіні у листопаді 1861 р. Прихід Ци Сі до влади. Виважена політика стосовно іноземних держав. Формування анти повстанських армій. Цзен Гофань. Формування політики дуже обмежених реформ, політики «самопосилення». Іноземна підтримка Китаю (Англія та Франція) у боротьбі з тайпінами. Облога Нанкіна (весна 1864 р.), самогубство Хун Сюцюаня, страта Лі Сючена та ін. Поразка селянської війни тайпінів, її наслідки для Цинської імперії.

Економічний і політичний розвиток Китаю в II половині XIX ст.

Китай після внутрішніх воєн (70-ті рр. XIX ст.). Політична ситуація в країні після придушення тайпінського повстання. Зміцнення позицій Цинського режиму, подолання кризи другої половини 1860-х років - початку 1870-х років. Регіоналізація Китаю, формування місцевих угруповань.

Становлення необмеженої влади імператриці Ци Сі (1865-1908 рр.). Цзен Гофань. Антиіноземні виступи 1870-го року. Лі Хунчжан – найвпливовіший сановник імперії.

Продовження політики «самопосилення» в останній третині XIX ст. Економічні реформи. Часткова відмова від самоізоляції. Недоліки

політики «самопосилення», її реалії у внутрішній обстановці режиму. Протистояння старого феодального типу суспільного розвитку Цинського Китаю з новим буржуазним варіантом розвитку західного типу.

Зовнішня політика Китаю в другій половині XIX ст. Політика іноземних держав у Китаї. Нерівноправні договори з Європою. Особливості китайсько-російських відносин в другій половині XIX ст.

Японська агресія і Цини у 70-х рр. XIX ст.: I Корейська криза 1882-1884 рр., втрата Кореї та ряду островів на користь Японії. Франко-китайська війна 1884-1885 рр., північний і Центральний В'єтнам – протекторат Парижу. II корейська криза 1893-1894 рр., японо-цинська війна 1894-1895 рр. Симоносекський договір: незалежність Кореї та перехід під контроль Японії Кореї, Тайваню, Пенхуледао і Ляодунського півострову. Остаточне завоювання Тайваню у 1902 р.

Зростання політичної активності та патріотичне піднесення 90-х рр. XIX ст. Наслідки Симоносекського договору і японо-китайської війни 1894-1895 рр. Виникнення буржуазно-національного руху. Передумови та причини реформаторського руху в Китаї 1895-1898 рр. Кан Ювей і реформаторський рух «Сто днів» реформ. Програма реформ.

Зародження революційно-демократичного руху (1894 р.). Початок політичної діяльності Сунь Ятсена. «Союз відродження Китаю». Вимоги, рушійні сили та методи боротьби.

Самоусунення Ци Сі. Повернення влади богдихана Цзайтяня у 1895 р. Повернення до односторонньої практики «засвоєння заморських справ» та продовження політики «самопосилення».

Подальший розвиток реформаторської ідеології. Створення клубів на основі земляцтв, патріотичних товариств, «Союзу захисту держави («Благохуей»)). Просування реформаторів до влади. Соратники Кан Ювея

в уряді. Боротьба за прийняття реформ. Опублікування перших указів «ста днів» реформ. Нововведення «партії реформ». Боротьба Ци Сі з реформаторами. Державний переворот 21 вересня 1898 р., розгром реформаторів.

Розділ Китаю на сфери впливу. Російсько-китайський військовий договір: військовий союз проти Японії та будівництво китайсько-східної залізниці у Маньчжурії. «Битва за концесії». «Сфери залізничних інтересів» західних країн у Китаї. Поділ Цинської імперії між Росією, Англією, Францією, Німеччиною та Японією. Політика колонізаторів, договори цинського уряду з іноземцями, економічна експансія Китаю та її наслідки.

Соціальний вибух наприкінці 90-х рр. Діяльність таємних товариств. Рух іхетуань. Урядова політика щодо іхетуань. Відношення колонізаторів до руху, іноземна інтервенція в Китаї. Події в Пекіні влітку 1900 р. Заключний протокол 1901 р. Наслідки іхетуань.

Китай на початку XX ст.

Економічний розвиток. Стан китайської державності. Гостра суспільно-політична криза. Причини активізації боротьби проти експансії заходу та династії Цин. Активізація революціонерів. «Тунменхуей». Три народні принципи Сунь Ятсена. Повернення Ци Сі до влади (1902 р.). Юань Шикай. Проведення поверхових реформ «Нова політика».

Політичний розвиток. Смерть Ци Сі та боротьба за владу. Діяльність противників династії Цин, посилення опозиції. Поступки династії. Створення маньчжурського кабінету (травень 1911 р.). Усвідомлення опозицією неможливості мирного поділу влади з маньчжурською династією. Стратегія силового варіанту розвитку подій.

Синьхайська революція 1911–1913 рр. Сичуанське повстання, проголошення республіки в захоплених містах. Республіканська армія та її військові успіхи у вересні-жовтні 1911 р. Капітуляція Цинського уряду перед вимогами Юань Шикая. Юань Шикай – прем'єр-міністр і головнокомандуючий збройних сил. Опозиція в революції. Протистояння Півночі (маньчжури) і республіканського Півдня. Поділ Китаю на дві держави – 5 провінцій під владою Цин і 17 провінцій, що скинули маньчжурське правління. Нанкінська конференція і «декоративне» президентство Сунь Ятсена. Перемовини і завершення протистояння. Проголошення Китайської республіки (КР). Ліквідація монархії та зречення Пу І (12 лютого 1912 р.). Результати антиманьчжурської боротьби.

Політичний розвиток після революції. Передача влади Юань Шикаю. Поразка лідерів Півдня у формуванні першого республіканського парламенту й уряду. Участь іноземних держав у внутрішніх справах КР. Діяльність лівих республіканців, їх цілі. Створення Гоміньдану, його ізоляція. Підготовка до боротьби з Півднем. «Друга революція» - зіткнення бейянських (Ю.Шикай) та гомінданівських військ (липень-серпень 1913 р.). Поразка Півдня 2 вересня 1913 р. Наслідки перемоги Юань Шикая над Гоміньданом. Президентство Юань Шикая. Його шлях до встановлення диктатури. Початок державного перевороту, спрямованого на ліквідацію республіканського ладу. Руйнація республіканських інститутів. Диктатура. Підсумки революції 1911–1913 рр.

Китай в роки Першої світової війни. «21 вимога» Японії і піднесення антияпонського руху. Діяльність республіканської опозиції, утворення Китайської революційної партії (Гоміньдан) та її програма. Боротьба проти реставрації монархії. Посилення сепаратизму. Дуцзюні. Створення

Воєнного уряду Південного Китаю. Особливості соціально-економічного розвитку Китаю у воєнні роки.

Тема 3. Корея у XVI – на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Корея на початок нового часу.
2. Сюзеренітет Кореї від Цинської імперії.
3. Проникнення європейців до Кореї та насильницьке «відкриття» країни.
4. Народно-визвольні рухи в Кореї у XVIII ст. Реформаторський рух.
5. Японсько-китайські протиріччя у Кореї у кінці XVIII ст.
6. Корея на початку XX ст.

Короткий зміст лекції

Корея на початок нового часу, загальна характеристика.

Сюзеренітет Цинської імперії. Криза традиційних аграрних відносин та селянські повстання в кінці XVIII ст. Зовнішня політика та «закриття» країни.

Інтерес європейців, американців та японців до Кореї. Насильницьке «відкриття» країни і перші наслідки цього процесу. Початок проникнення іноземного капіталу та його наслідки для місцевого виробництва.

Виступи народних мас проти іноземців та наслідків іноземного проникнення. Програма реформаторів і причини невдач реформ. Причини і характер селянської війни 1893 – 1894 рр. та її результати. Загострення японсько-китайських протиріч у Кореї та переростання їх у воєнні дії. Японсько-китайська війна, її характер та наслідки. Зміцнення позицій Японії в Кореї. Корея на початку XX ст.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК III.

ПІВДЕННА АЗІЯ. ІСТОРІЯ ІНДІЇ У XVI – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Тема 1. Індія в XVI – XVII ст.

План лекційного заняття:

1. Політична історія народів, які населяли територію сучасних Індії, Пакистану та Бангладеш, на початок Нового часу.
2. Заснування Імперії Великих Моголів.
3. Правління Акбара I Великого (1556 – 1605).
4. Імперія Великих Моголів у 1605 р. – сер. XVII ст.
5. Правління Аурангзеба (1658 – 1707): прихід до влади, внутрішня та зовнішня політика.
6. Антимогольські рухи XVI – XVII ст.
7. Проникнення європейців до Індії та боротьба за її колонізацію у XVI – XVII ст.

Короткий зміст лекції

Політична історія народів, які населяли територію сучасних Індії, Пакистану та Бангладеш, на початок Нового часу.

Вторгнення мусульман та оформлення Делійського султанату у Північній Індії (початок XI - початок XIII ст.). Соціально-економічне та політичне становище у Делійському султанаті (1206-1526 рр.). Імперія Віджайянагар (1336-1565 рр.) у Південній Індії.

Заснування Імперії Великих Моголів.

Захірєддін Бабур (1526-1530). Невдала спроба завоювання Середньої Азії. Криза Делійського султанату на початку XVI ст. Спроба делійського султана підкорити непокірних князів, внутрішні війни між князівствами і султаном. Султан Ібрахім Лоді. Консолідація непокірних васалів і запрошення на допомогу правителя Кабула - Захіруддіна Мухаммада

Бабура. Битви з Делійським султанатом при Паніпаті. Кінець Делійського султанату.

Насір-ад-Дін Мухаммад Хумаюн (1530-1540). Боротьба з афганською династією Суридів за утвердження влади над Північною Індією. 1540-1555 рр. – володарювання суридських султанів в Делі. Повернення Хумаюна та вторинне правління (1555-1556 рр.).

Правління Акбара I Великого (1556 – 1605). Перемога у боротьбі за владу. Контроль над непокірними правителями Північної Індії. Розширення кордонів успадкованої імперії. Завоювання ряду князівств Північної Індії: Раджпутану, Гуджарата, Бенгалії, Гондвани і Кашмір. Проведення внутрішніх реформ: податки, адміністрація та управління, культура і освіта, земельне питання, релігія. Повстання великих феодалів проти запроваджених Акбаром релігійних реформ (1580-1582 рр.). Придворні інтриги та змовницька діяльність сина Саліма.

Імперія Великих Моголів у 1605 р. – сер. XVII ст.

Правління Джахангіра (1605-1627). Віротерпимість. Сприяння торгівлі з європейцями: дозвіл заснувати торгові поселення в Індії для англійців (1611 р.). Зовнішньополітичні невдачі: війни з персами, втрата Кандагару. Дворцові заклоти і повстання.

Правління Шах Джахана (1628-1658) – розквіт ІВМ. Боротьба за престолонаслідування та перемога. Успіхи в боротьбі з раджею Декана. Розширення території: Ахмеднагар, Голконда, Біджапур, Кандагар. Перенесення столиці з Агри в Делі. Поразки в боротьбі з Сефевідами. Втрата Кандарагу (1649 р.). Міжусобні війни між синами та повалення Шах Джахана.

Правління Аурангзеба (1658 – 1707): прихід до влади, внутрішня та зовнішня політика. Війни проти повсталих афганських племен (1667-1675

рр.). Завоювання Декана і південної Індії (1685–1689 рр.). Конфлікт з англійською Ост-Індською компанією (АОІК). «Війна Чайлда» та поразка Великобританії.

Відмова від принципу віротерпимості падишаха Акбара. Придушення повстання маратхів. Підтримка мусульман. Наступ на індусів та шиїтів. Повстання сикхів, раджпутів, маратхів, джатів з кінця 1670-х років. Проголошення державу Маратхів (1674 р.). Міжетнічні та міжрелігійні суперечки.

Розквіт культури та мистецтва.

Антимогольські рухи XVI – XVII ст. Рух релігійної секти сикхів в Пенджабі. Рух маратхів. Створення Держави Маратхів (1674 р.).

Проникнення європейців до Індії та роль Ост-Індських компаній у боротьбі за колонізацію Індії у XVI – XVII ст. Поява португальців (1498 р.).

Заснування Нідерландської (Голландської) Ост-Індської компанії (1602 р.), її політика в Індії. Заснування факторій, розвиток торгівлі.

Заснування Англійської Ост-Індської компанії (1600 р.), факторія в Сураті. Концентрація англійської торгівлі на східному узбережжі у II половині XVII ст. (Бенгалія, Біхар, Орісса). Розвиток торгівлі на західному узбережжі Індії (Бомбеї).

Діяльність Данської ОІК (заснована у 1616 р.).

Французька ОІК (виникла у 1664 р.), її діяльність і Південній Індії і Бенгалії. Пондішері – центр французьких володінь в Індії.

Тема 2. Індія у XVIII – першій половині XIX ст.

План лекційного заняття:

1. Політична та соціально-економічна ситуація в імперії Великих Моголів наприкінці XVII – на початку XVIII ст.

2. Розпад Імперії Великих Моголів (1720-1858 рр.).

3. Англо-французьке суперництво в Індії (1746-1763 рр.) та його результати.

4. Подальше завоювання Індії Великобританією. Завершення розпаду Могольської держави на середину XVIII ст.).

5. Становлення апарату Британського колоніального управління Індією та його еволюція.

6. Повстання 1857-1859 рр.

7. Британська політика в Індії після придушення повстання, реформи кінця 50-х — початку 60-х років.

Короткий зміст лекції

Політична та соціально-економічна ситуація в імперії Великих Моголів наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Територія Могольської держави. Наслідки правління Аурангзеба. Дестабілізація централізованої імперії. Типи землекористування. Поземельно-фінансові стосунки імперської влади з індуською аристократією. Система заміндари. Централізована система бюрократичного управління імперією: уряд, податки, управління у містах, стани

Розпад Імперії Великих Моголів (1720-1858 рр.). Внутрішні і зовнішні причини розпаду імперії Великих Моголів. Утворення нових держав на Індостані, їх типологія: Декан, ауд, Держава Маратхів. Напади персів.

Англо-французьке суперництво в Індії (1746-1763 рр.) та його результати. Спроба Франції створити колоніальну імперію в Індії. Наказ губернатора Пондішєрі Ж. Ф. Дюплекса 1740 р. про формування сипайських загонів у складі французьких військ. Формування сипайських загонів у складі англійських військ (1746 р.). Втручання Англії та Франції у династичну боротьбу в зв'язку зі смертю Асаф Джаха у 1748 р. Семирічна війна (1756-

1763 рр.) між Англією та Францією на теренах Індії. Поразка Франції та підписання Паризького мирного договору 1763 р.

Подальше завоювання Індії Великобританією. Завершення розпаду Могольської держави на середину XVIII ст.).

Війни за Карнатік.

Англійське завоювання Бенгалії.

Англо-майсурські війни за гегемонію в Південній Індії (1767-1799 рр.).

Англо-маратхські війни за гегемонію в Західній і Центральній Індії (1775-1819 рр.). Активізація колоніальної політики Британії на початку XIX ст. Підпорядкування феодальних князівств: субсидіарна система (створення на території князівств і за їх рахунок військових загонів під командуванням англійських офіцерів; втрата феодальними князівствами права зовнішніх угод). Договори з Хайдарабадом (1800 р.), Аудом (1801 р.) та рядом інших князівств. Фіктивне збереження династії Великих Моголів для подання видимої законності політичного панування АОІ компанії.

Похід на Непал. Англо-непальська війна (1814-1816 рр.)

Англо-сикхські війни (1845-1849 рр.) й анексія Пенджабу.

Становлення апарату Британського колоніального управління Індією та його еволюція. Інтерес британців до території Індії, форми, методи, джерела експлуатації. Перетворення Індії на ринок збуту для англійських промислових товарів, на джерело сільськогосподарської сировини. Створення сучасної інфраструктури. Парламентські акти щодо управління Індією. Земельно-податкова система. Субсидарні договори. Заходи у сфері судочинства та освіти. Трансформація британської Ост-Індської компанії в територіальну державу.

Суспільне життя індійців у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Повстання 1857-1859 рр. Причини, початок, хід, основні центри боротьби. Соціальний склад повстанців, роль місцевої знаті та сипаїв. Характер повстання, його наслідки. Проблеми історіографії повстання 1857–1859 рр.

Британська політика в Індії після придушення повстання, реформи кінця 50-х — початку 60-х років.

Тема 3. Британська Індія у другій половині XIX — на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Британська Індія у 60 – 80-х роках XIX ст.
2. Суспільно-політичне життя в Індії: виникнення буржуазно-національного руху і утворення політичних партій.
3. Діяльність ІНК наприкінці XIX – на початку XX ст.
4. Індія та «Пробудження Азії».
5. Індія у роки Першої світової війни.

Короткий зміст лекції

Британська Індія у 60-х роках XIX ст.

60-ті роки XIX ст. новий етап колоніального періоду історії Індії – капіталістична трансформація країни. Особливості розвитку капіталізму в Індії. Поява промислових і транспортних підприємств капіталістичного типу, кредитних установ і торгових фірм європейського зразка. Формування класів буржуазного суспільства. Зміни у системі англійського управління Індією та у методах її колоніальної експлуатації. Індія - важлива сфера вкладання капіталів метрополії. Підняття податків - основного джерела доходів колоніальної держави. Залежність економіка Індії від англійської. Зміни в аграрній політиці: закріплення приватновласницьких прав на землю і розширення бази

сільськогосподарського виробництва. Створення земельного кадастру у 60-80-ті рр. XIX ст. Юридичне оформлення землевласницьких прав різних категорій землевласників заміндарського типу. Формування нових класів.

Суспільно-політичне життя в Індії: виникнення буржуазно-національного руху і утворення політичних партій.

Формування національної спільності у різних народів Індії. Виникнення буржуазно-національного руху і утворення партії Індійський національний конгрес (ІНК). Зародження мусульманського общинного руху.

Діяльність ІНК наприкінці XIX – на початку XX ст., виділення радикального крила. Бал Гангадхар Тілак і його політична програма. Політика колоніальної адміністрації. Розпалення індо-мусульманської ворожнечі.

Індія та «Пробудження Азії». Закон про розподіл Бенгалії і масові антиколоніальні виступи 1905 - 1908 рр. Особливості діяльності опозиції. Сварадж і свадеші. Утворення Мусульманської ліги.

Англійська політика в Індії у 1909 - 1913 рр. Реформи Морлі-Мінто.

Індія у роки Першої світової війни. Внутрішня ситуація у країні, політика англійської адміністрації. Радикалізація опозиційної боротьби. Антиколоніальні виступи. Рух гомруля у Китаї (рух за самоврядування). Халіфатистський рух. Партія Гхадр.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК IV.

ПІВДЕННО-СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Соціально-економічний і політичний розвиток Індонезії у XVI - на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Політична карта Південно-Східної Азії на початку Нового часу.

2. Встановлення панування голландської Ост-Індської компанії.
3. Англо-голландське суперництво в Індонезії наприкінці XVIII — на початку XIX ст.
4. Відновлення голландського панування. Індонезії під владою голландських колонізаторів у II половині XIX – початку XX ст.

Короткий зміст лекції

Політична карта Південно-Східної Азії на початку Нового часу.
Суспільний лад, економіка і культура країн і народів Південно-Східної Азії.

Встановлення панування голландської Ост-Індської компанії.
Португальська і голландська агресія проти Індонезії і початок колоніальних загарбань. Встановлення панування голландської Ост-Індської компанії. Голландська колоніальна система.

Англо-голландське суперництво в Індонезії наприкінці XVIII — на початку XIX ст. і захоплення Індонезії Англією. Реформи Раффлза на Яві.
Відновлення голландського панування. Система примусових культур.

Особливості розвитку Індонезії під владою голландських колонізаторів у II половині XIX – початку XX ст.

Тема 2. М'янма (Бірма) у Нову добу.

План лекційного заняття:

1. Бірма на початок Нового часу.
2. Встановлення британського панування у Бірмі і Малайє.

Короткий зміст лекції

Соціально-економічний і політичний лад в країні на початок XVI ст. Англо-бірманські війни. Загарбання Нижньої Бірми. Реформи короля Міндона. Англо-бірманські нерівноправні договори. Встановлення британського панування у Бірмі і Малайє.

Тема 3. Таїланд (Сіам) в XVI — на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Сіам на початок нового часу.
2. Проникнення європейців до країни.
3. Сіам у I половині XIX ст.
4. Соціально-економічний та політичний розвиток Сіаму у II половині XIX ст.
5. Сіам на початку XX ст.

Короткий зміст лекції

Боротьба європейських держав за перетворення Сіаму у напівколонію.

Таїланд на початок нового часу. Держава Аютія: політичний, релігійний, соціально-економічний устрій.

Європейське проникнення XVII ст. у Сіам та його невдача.

Війни з Бірмою у XVIII ст. та їх значення.

Посилення Сіаму протягом I половини XIX ст.

Нерівноправні угоди з європейськими державами середини XIX ст.

Реформи та соціально-економічний розвиток Сіаму у II половині XIX ст.

Таїланд на початок нового часу. Поділ Сіаму на сфери впливу Англії та Франції у кінці XIX ст.

Сіам на початку XX ст.

Тема 4. Лаос і Камбоджа у XVI — на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Лаос і Камбоджа на початку Нового часу.
2. Проникнення європейців та встановлення французького протекторату.
3. Створення Індокитайського союзу.

4. Народно-визвольні рухи у кінці XIX – початку XX ст.

Короткий зміст лекції

Політичний лад, соціально-економічний устрій, міжнародне становище у XVI – XVIII ст. Колоніальний розподіл Індокитайського півострову. Встановлення протекторату над Лаосом і Камбоджею. Утворення Індокитайського союзу. Зародження буржуазно-національного руху.

Тема 5. В'єтнам у XVI – на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. В'єтнам у XVI - XVIII ст. Розкол країни.
2. В'єтнам у I половині XIX ст. Становлення імперії Нгуєнів.
3. Селянське повстання Тейшонів і об'єднання країни у II половині XIX ст.
4. Встановлення французького протекторату над країною.

Короткий зміст лекції

Феодальні держави Нгуєнів і Чінів у В'єтнамі. Становлення імперії Нгуєнів. Реформи Зя Лонга (Нгуєн Фук Аня). Політична боротьба у В'єтнамі в 20-50-ті роки XIX ст. Селянське повстання Тейшонів і об'єднання країни. Колоніальний розподіл Індокитайського півострову. Загарбання Францією В'єтнаму.

Тема 6. Філіппіни у XVI – на початку XX ст.

План лекційного заняття:

1. Іспанський колоніальний режим на Філіппінах та його.
2. Проникнення капіталістичних держав на Філіппіни.
3. Зародження національного руху на Філіппінах у II половині XIX ст.
4. Ліквідація іспанського колоніального режиму.

5. Встановлення американського колоніального режиму на Філіппінах.

Короткий зміст лекції

Іспанський колоніальний режим на Філіппінах у XVII ст. Масова християнізація. Зміна характеру колоніальної експлуатації Філіппін з середини XVIII ст.

Економічне проникнення капіталістичних держав на Філіппіни в першій половині XIX ст.

Зародження національного руху. Особливості національного руху на Філіппінах. Хосе Рісаль. Утворення Катіпунану. Національно-визвольна революція 1896-1908 рр. Проголошення Філіппінської республіки. Малолосська конституція 1898 р.

Агресія США. Американський колоніальний режим (1899-1916 рр.): стан на мусульманському Півдні, політика філіппінізації та її наслідки, закон Джонса 1916 р.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

	Назви тематичних блоків і тем
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК I. <i>Загальна характеристика країн Азії та Африки у Новий час</i>
Тема 1.	Поняття нової історії, предмет, завдання та періодизація курсу. Основні ознаки східної цивілізації.
Тема 2.	Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).
Тема 3.	Криза афро-азіатських суспільств (кінець XVII – початок XVIII ст.): причини і наслідки занепаду Сходу.
Тема 4.	Становлення колоніалізму і колоніальної системи (XVI – середина XIX ст.).
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК II. <i>Східна Азія у новий час</i>
Тема 1.	Японія у XVI – початку XX ст.
Тема 2.	Особливості розвитку Китаю в XVI – на початку XX ст.
Тема 3.	Корея у XVI – на початку XX ст.
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК III. <i>Південна Азія. Історія Індії у XVI – на початку XX ст.</i>
Тема 1.	Індія в XVI – XVII ст.
Тема 2.	Індія у XVIII – першій половині XIX ст.
Тема 3.	Британська Індія у другій половині XIX – на початку XX ст.
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК IV. <i>Південно-Східна Азія у новий час</i>
Тема 1.	Соціально-економічний і політичний розвиток Індонезії у XVI - на початку XX ст.
Тема 2.	М'янма (Бірма) у Нову добу.
Тема 3.	Таїланд (Сіам) в XVI – на початку XX ст.
Тема 4.	Лаос і Камбоджа у XVI – на початку XX ст.
Тема 5.	В'єтнам у XVI – на початку XX ст.
Тема 6.	Філіппіни у XVI – на початку XX ст.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК І.
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ
У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Вступ. Загальна характеристика країн Азії та Африки у Новий час. Основні концепції до вивчення історії країн регіону.

План семінарського заняття:

1. Поняття нової історії, предмет, завдання та періодизація курсу. Основні ознаки східної цивілізації.
2. Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).
3. Криза афро-азіатських суспільств (кінець XVII – початок XVIII ст.): причини і наслідки занепаду Сходу.
4. Становлення колоніалізму і колоніальної системи (XVI – середина XIX ст.).

Література:

1. Азия. Африка. Энциклопедический словарь. – М., 1987.
2. Великий атлас світу.
3. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке (очерки общей теории). – М., 1990.
4. Зорин В.А. Запад и Восток в мировой истории XIV – XIX вв.: западные концепции общественного развития и становления мирового рынка. М., 1991.
5. Иванов Н.А. Восток: новые подходы в изучении истории // Восток. – 1993. – № 4.
6. Иванов Н.А. Упадок Востока и установление мировой гегемонии Западной Европы // Восток. – 1994. – № 4.

7. История Востока: В 6 т.— Т. 3: Восток на рубеже средневековья и нового времени: XVI—XVIII вв.— М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1999; Т. 4: Восток в новое время (конец XVIII – начало XX в.).– Кн. 1.–М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2004; Кн. 2.–М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2005.

8. Конрад И.И. Запад и Восток. – М., 1966.

9. Никифоров В. Н. Восток и всемирная история. – М., 1975.

10. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI- початок XX ст.) : підруч. для студ. ВНЗ / Ю. І. Поп . – Київ : Академія, 2012 . – 374 с.

11. Развитие азиатских обществ в XVII - начале XX вв. Современные западные теории. – М., 1990-1991. – Ч.1-2.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК II. СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Японія у XVI – початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Японія на початок Нового часу: політичне та економічне становище.
2. Становлення сьогунату Токугави (XVI- XVIII ст.).
 - а) Період роздробленості та громадянських воєн (XVI - початок XVII ст.)
 - б) Держава Токугави у XVII – XVIII ст.:
 - Політична система сьогунату. Стани. Апарат управління.
 - Внутрішня політика уряду.
 - Соціальна структура суспільства.
 - Економічний розвиток. Села. Міста.
3. Соціально-економічний розвиток та внутрішня політика в першій половині XIX ст.

4. Японія у 40-60-х рр. XIX ст.:
 - а) Зовнішні взаємини. Відкриття Японії.
 - б) Внутрішньополітична криза 1860-х рр. Зростання антитокугавської опозиції.
 - в) «Реставрація Мейджі» 1868-1869 рр. - ліквідація системи сьогунату.
5. Реформи Мейджі кінця 60-х — початку 70-х років XIX ст.
6. Соціально-економічний розвиток Японії в останній третині XIX – початку XX ст.
7. Суспільно-політична думка в останній третині XIX ст. Поява перших політичних партій. Конституція 1889 р.
8. Зовнішня політика в останній третині XIX ст.
9. Японське суспільство і держава на початку XX ст.
10. Японія в роки Першої світової війни.

Література:

1. Варли П. Самураи. – СПб., 1999
2. Дани Ч. Традиционная Япония: быт, религия, культура. – М., 2006
3. Из истории общественной мысли Японии XVII-XVIII вв. – М., 1990.
4. Календарні звичаї і обряди народів Східної Азії: річний цикл. – М., 1989.
5. Лещенко Н.Ф. Япония в эпоху Токугава. – М., 1999
6. Мак-Клейн Дж.Л. Япония: от сегуната Токугава в XXI век. – М., 2006.
7. Мендрин В.М. История сёгуната в Японии. В 2 т. – М.; СПб., 1999
8. Нарочницкий А.П. Колониальная политика капиталистических держав на Дальнем Востоке. – М., 1986.
9. Очерки новой истории Японии. – М., 1958
10. Спесваковский А. Б. Самураи Японии. – М., 1984

11. Толстогузов С. А. Сёгунат Токугава в первой половине XIX века и реформы годов Тэмпо. – М.,1999

Тема 2. Особливості розвитку Китаю в XVI — на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Китай в XVI – на початку XVIII ст.

А) Імперія Мін наприкінці XVI – XVII ст.

Б) підкорення Китаю Маньчжурською династією Цин.

В) Становлення класичної східної деспотії: Державний лад та зовнішня політика Цинів у середині XVII — кінці XVIII ст.

2. Китай наприкінці XVIII – першої половини XIX ст.

А) Політичне та економічне становище Цинської імперії на межі століть.

Б) Політика капіталістичних держав щодо Китаю, їх намагання «відкрити» Китай

В) Перша опіумна війна 1840—1842 рр.

Г) Селянська війна тайпінів 1850-1868 рр.

Д) Друга «опіумна» війна (1856—1860).

Е) Державний переворот у Пекіні у листопаді 1861 р. Прихід Ци Сі до влади.

3. Економічний і політичний розвиток Китаю в II половині XIX ст.

А) Політична ситуація в країні після придушення тайпінського повстання. Зміцнення позицій Цинського режиму, становлення необмеженої влади імператриці Ци Сі.

Б) Зовнішня політика Китаю в другій половині XIX ст. Поділ Цинської імперії між Росією, Англією, Францією, Німеччиною та Японією.

В) Зростання політичної активності та патріотичне піднесення 90-х рр. XIX ст.:

- реформаторський рух в Китаї 1895-1898 рр. Кан Ювей.
- революційно-демократичний рух (1894 р.). Сунь Ятсен.
- Соціальний вибух наприкінці 90-х рр. Діяльність таємних товариств.

Рух іхетуань.

4. Китай на початку XX ст.:

А) Стан китайської державності на початку XX ст. Гостра суспільно-політична криза.

Б) Активізації боротьби проти експансії заходу та династії Цин.

В) Смерть Ци Сі та боротьба за владу.

Г) Синьхайська революція 1911—1913 рр. Її підсумки та наслідки.

Д) Китай в роки Першої світової війни.

Література:

1. Гальперин А. Л. Очерки социально-политической истории Японии в период позднего феодализма. – М., 1963.

2. Збірник документів з нової історії країн Азії та Африки: Навчально-методичний посібник / Упорядники: О. Ковальков, В. Філоретов. – Кіровоград, 2012.

3. Ильюшечкин В.П. Крестьянская война тайпинов. – М., 1967

4. История Востока: В 6 т.— Т. 3: Восток на рубеже средневековья и нового времени: XVI—XVIII вв.— М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1999; Т. 4: Восток в новое время (конец XVIII – начало XX в.).– Кн. 1.–М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2004; Кн. 2.–М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2005.

5. Календарні звичаї і обряди народів Східної Азії: річний цикл. – М., 1989.

6. Кравцова М.Е. Історія культури Китаю. – М., 1999.
7. Ларин В.Л. Повстанческая борьба народов Юго-Западного Китая в 50-70-е гг. XIX в. – М., 1986
8. Малявин В. В. Китайская цивилизация. – М., АСТ, Дизайн, Информация, Картография, 2000.
9. Маньчжурское владычество в Китае. М., 1966.
10. Нарочницкий А.П. Колониальная политика капиталистических держав на Дальнем Востоке. – М., 1986.
11. Сидихменов В.Я. Китай: страницы прошлого. – Смоленск, 2003.
12. Социальная структура Китая: XIX – первая половина XX вв. – М., 1990.
13. Сунь Ятсен. Избранные произведения. – М., 1985.
14. Тайпинское восстание 1850-1864 гг. Сб. документов. – М., 1961.

Тема 3. Корея у XVI – на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Корея на початку Нового часу:
2. Встановлення династії Чосон на території Корейського півострова (кінець XIV ст.)
3. Велике Королівство Чосонів (1392 – 1897 рр.): політичний та економічний розвиток.
4. Корейська імперія (1897-1910 рр.).
5. Анексія Кореї Японською імперією.

Література:

1. Воробьев М. В. Очерки культуры Кореи. Институт востоковедения РАН, СПб. филиал. СПб., 2002.

2. Збірник документів з нової історії країн Азії та Африки: Навчально-методичний посібник / Упорядники: О. Ковальков, В. Філоретов. – Кіровоград, 2012.

3. История Кореи: (новое прочтение) / Под ред. А.В. Горкунова. – М., 2003.

4. Курбанов С. О. Курс лекций по истории Кореи с древнейших времен до конца XX века. СПб., 2002.

5. Тягай Г.Д. Формирование идеологии национально-освободительного движения в Корее. – М., 1983.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК III.

ПІВДЕННА АЗІЯ. ІСТОРІЯ ІНДІЇ У XVI – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Тема 1. Індія в XVI – XVII ст.

План семінарського заняття:

1. Індія на початок Нового часу: особливості розвитку, соціально-політичний устрій, аграрні відносини

А) вторгнення мусульман та оформлення Делійського султанату у Північній Індії (початок XI - початок XIII ст.).

Б) соціально-економічне та політичне становище у Делійському султанаті (1206-1526 рр.)

В) імперія Віджайянагар (1336-1565 рр.) у Південній Індії.

2. Заснування Імперії Великих Моголів: Захіреддін Мухаммед Бабур (1526-1530), Насір-ад-Дін Мухаммад Хумаюн (1530-1540).

3. Акбар I Великий (1556 – 1605) - розширення кордонів успадкованої імперії та проведення внутрішніх реформ.

4. Імперія Великих Моголів у 1605 р. – сер. XVII ст.

А) Мухаммада Джахангір (1605-1627)

Б) Шах Джахан (1628-1658).

5. Правління Аурангзеба (1658 – 1707): прихід до влади, внутрішня та зовнішня політика.
6. Антимогольські рухи XVI – XVII ст.
7. Проникнення європейців до Індії та роль Ост-Індських компаній у боротьбі за колонізацію Індії у XVI – XVII ст.

Тема 2. Індія у XVIII – першій половині XIX ст.

План семінарського заняття:

1. Політична та соціально-економічна ситуація в імперії Великих Моголів наприкінці XVII – на початку XVIII ст.
2. Розпад Імперії Великих Моголів (1720-1858 рр.).
 - А) Внутрішні і зовнішні причини розпаду імперії Великих Моголів.
 - Б) Утворення нових держав на Індостані, їх типологія.
3. Англо-французьке суперництво в Індії (1746-1763 рр.) та його результати.
4. Подальше завоювання Індії Великобританією. Завершення розпаду Могольської держави на середину XVIII ст.
 - Війни за Карнатік.
 - Англійське завоювання Бенгалії.
 - Англо-майсурські війни за гегемонію в Південній Індії (1767-1799 рр.).
 - Англо-маратхські війни за гегемонію в Західній і Центральній Індії (1775-1819 рр.).
 - Похід на Непал. Англо-непальська війна (1814-1816 рр.)
 - Англо-сикхські війни (1845-1849 рр.) й анексія Пенджабу.

5. Становлення апарату Британського колоніального управління Індією та його еволюція:

- Парламентські акти щодо управління Індією
- Земельно-податкова система
- Заходи у сфері судочинства та освіти

6. Повстання 1857-1859 рр.: причини, хід, основні центри та учасники. Поразка повстання: причини, результати і наслідки.

Тема 3. Британська Індія у другій половині XIX — на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Наслідки повстання сипаїв 1857—1859 рр. для Індії. Зміни в системі колоніальної експлуатації в останній третині XIX ст.
2. Індія на початку капіталістичної трансформації: особливості розвитку капіталізму (70-ті роки XIX ст. — на початку XX ст.).
3. Соціальні конфлікти і визвольний рух:
 - Виникнення буржуазно-національного руху
 - Утворення партії Індійський національний конгрес (ІНК).
 - Зародження мусульманського общинного руху.
4. Індія в період «пробудження» Азії (1900-1914 рр.).
 - Діяльність ІНК наприкінці XIX – на початку XX ст., виділення радикального крила (Бал Гангадхар Тілак і його політична програма.).
 - Політика колоніальної адміністрації: розпалення індо-мусульманської ворожнечі, закон про розподіл Бенгалії і
 - Масові антиколоніальні виступи 1905—1908 рр.
 - Діяльність опозиції: сварадж і свадеші.
 - Утворення Мусульманської ліги.
 - Англійська політика в Індії у 1909—1913 рр. Реформи Морлі-Мінто.

5. Індія у роки Першої світової війни:
 - Внутрішня ситуація у країні, політика англійської адміністрації.
 - Радикалізація опозиційної боротьби.
 - Антиколоніальні виступи. Рух гомруль (рух за самоврядування).
- Халіфатистський рух. Партія Гхадр.
- Підсумки Першої світової війни для Індії.

Література:

1. Антонова К.А. История Индии. 2-ое изд., перераб. и доп. М., 1979.
2. Ванина Е. Ю. Идеи и общество в Индии XVI – XVIII вв. РАН, Институт востоковедения. М., 1993.
3. Збірник документів з нової історії країн Азії та Африки: Навчально-методичний посібник / Упорядники: О. Ковальков, В. Філоретов. – Кіровоград, 2012.
4. Кудрявцев М. К. Кастовая система в Индии. РАН, Музей антропологии этнографии им. Петра Великого. М., 1992.
5. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI- початок XX ст.) : підруч. для студ. ВНЗ / Ю. І. Поп . – Київ : Академія, 2012 . – 374 с.
6. Религия и общественная мысль в Индии. – М., 1983.
7. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Пост середньовічний Схід (XVIII — друга половина XIX ст.).— Київ: Либідь, 2007.
8. Хашимов И.М., Кутина М.М. Деятельность Индийского национального конгресса и религиозных общественных организаций Индии (конец XIX – нач. XX вв.). – Ташкент, 1988.
9. Юрлова Т. Ф. Народное восстание 1857 – 1859 гг. в Индии и английское общество. АН СССР, Институт востоковедения. М., 1991.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК IV.
ПІВДЕННО-СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Соціально-економічний і політичний розвиток Індонезії у XVI - на початку XX ст. План семінарського заняття:

1. Політична карта Південно-Східної Азії на початку Нового часу. Суспільний лад, економіка і культура країн і народів Південно-Східної Азії.
2. Португальська і голландська агресія проти Індонезії і початок колоніальних загарбань. Встановлення панування голландської Ост-Індської компанії.
3. Голландська колоніальна система.
4. Англо-голландське суперництво в Індонезії наприкінці XVIII — на початку XIX ст. і захоплення Індонезії Англією. Реформи Раффлза на Яві.
5. Відновлення голландського панування. Особливості розвитку Індонезії під владою голландських колонізаторів у II половині XIX – початку XX ст.

Тема 2. М'янма (Бірма) у Нову добу.

План семінарського заняття:

1. Соціально-економічний і політичний лад на початок Нового часу.
2. Англо-бірманські війни. Встановлення британського панування у Бірмі і Малайє.

Тема 3. Таїланд (Сіам) в XVI — на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Сіам XVI – XVII ст. - сильна централізована держава.

2. Проникнення і боротьба європейських держав за перетворення Сіаму у напівколонію. Спроба «відкриття» країни у першій половині XIX ст.

3. Політика Рами III, Чессадабодіндра – третього сіамського монарха династії Чакри (1824 – 1851 рр.) та Рами IV, Монгкута (1851-1868 рр.) щодо іноземців. Відкриття країни для іноземної торгівлі.

4. Реформи Рами V, Чулалонгкорна (1868-1910 рр.): трансформація традиційної структури.

Тема 4. Лаос і Камбоджа у XVI – на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Політичний лад, соціально-економічний устрій, міжнародне становище на початку Нового часу.
2. Колоніальний розподіл Індокитайського півострову (з 1863 р.). Встановлення французького протекторату над Лаосом і Камбоджею.
3. Утворення Індокитайського союзу (1885-1893 рр.).
4. Зародження буржуазно-національного руху.

Тема 5. В'єтнам у XVI – на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Феодальні держави Чинь і Нгуєн. Рух Тай Сен (1771-1802 рр.). у В'єтнамі. Селянське повстання братів Тейшон і об'єднання країни.
2. Становлення монархічного режиму династії Нгуєн (1802 р.), реформи імператора Зя Лонга (Нгуєн Фук Аня).
3. Політична боротьба у В'єтнамі в 20 - 50-ті роки XIX ст. Ослаблення країни.

4. Колоніальний розподіл Індокитайського півострову. Загарбання Францією В'єтнаму (1858-1884 рр.). Встановлення французького протекторату над країною.

5. Антиколоніальні визвольні рухи у В'єтнамі (1860-1900 рр.).

6. В'єтнам на початку XX ст.

Тема 6. Філіппіни у XVI – на початку XX ст.

План семінарського заняття:

1. Іспанський колоніальний режим на Філіппінах у XVI - середині XVIII ст.

3. Економічне проникнення капіталістичних держав на Філіппіни в XVII – XVIII ст.

4. Зародження національного руху, його особливості на Філіппінах. Хосе Рісаль. Утворення Катіпунану.

5. Національно-визвольна революція 1896-1908 рр. Ліквідація іспанського панування на Філіппінах.

6. Агресія США. Американський колоніальний режим (1899-1916 рр.): стан на мусульманському Півдні, політика філіппінізації та її наслідки, закон Джонса 1916 р.

Література:

1. Дементьев Ю. П. Политика Франции в Индокитае и образование Индокитайского союза (1858 – 1907 гг.). АН СССР, Институт востоковедения. М., 1975.

2. История Востока: В 6 т.— Т. 3: Восток на рубеже средневековья и нового времени: XVI—XVIII вв.— М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1999; Т. 4: Восток в новое время (конец XVIII – начало XX в.).— Кн. 1.—М.: Изд.

фирма «Вост. литература», 2004; Кн. 2.–М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2005.

3. История Вьетнама. Пер. с вьетнамского. М, 1983.

4. История Вьетнама: середина XIX – середина XX в. Пер. с вьет. М., 1991.

5. История Индонезии. Ч.1.: Учебник для ВУЗов по спец. «История»./ Авт. Бондаренко Т.Т. и др. – М., 1992.

6. Календарні звичаї і обряди народів Східної Азії: річний цикл. – М., 1989.

7. Новая история стран Азии и Африки, XVI-XIX века: Учебник: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса.— М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004.

8. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Пост середньовічний Схід (XVIII — друга половина XIX ст.).— Київ: Либідь, 2007.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Дисципліна передбачає використання *традиційних, активних та інтерактивних методів* навчання (дебати, мозковий штурм, лекції з використанням інтерактиву, методи оцінювання і самооцінювання, планування та інші).

З-поміж традиційних методів використовуються:

1). пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. Застосовується для передачі великого масиву інформації.

2). метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, викладач, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб рішення поставленого завдання.

3). частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється викладачем або самими студентами на основі роботи над програмами і навчальними посібниками. Найчастіше застосовується на семінарах.

4). дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива,

самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільше повно.

Серед активних методів використовуються такі:

1). практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;

2). аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;

3). робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

Крім того вивчення курсу базується на використанні *комунікативних методів*, що охоплюють методи й процедури контакту студента з безпосереднім джерелом знань (викладачем методики, вчителем етики, керівником педпрактики та ін.).

Комунікативні методи поділяються на пасивні й активні: у перших провідна роль належить викладачеві методики, вчителю етики (студент лише фіксує зміст лекції, протоколює дії вчителя й учнів тощо); в активних методах ініціатива належить студентові, який активно контактує з викладачем методики, вчителем етики (активні методи поділяються на групові (мозковий штурм, круглий стіл, ділові ігри) та індивідуальні методи (інтерв'ювання, вільний діалог, експертні ігри)).

Активно використовуються *текстологічні методи*, що включають методи набуття знань із фахових документів (навчальних планів і програм, методичних листів МОН України тощо) і фахової літератури (монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, науково-методичних статей тощо).

Методи контролю

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань(хронологічні таблиці, словник і т.і.), розробка проектів (ІНДЗ), творчі роботи

Періодична форма контролю – виконання кредитних контрольних робіт, тестування, контрольні роботи.

Форма підсумкового контролю – ПМК на основі суми балів, набраних за кожний кредит.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Однією з основних форм навчального процесу у ВНЗ є самостійна робота студентів. Вона здійснюється як поза межами аудиторних занять, коли студент в основному індивідуально оволодіває знаннями, спираючись при цьому на певні вказівки та поради викладача, так і під час аудиторних занять, на яких він слухає, засвоює, конспектує лекції; бере участь у семінарських заняттях тощо.

Для того щоб вивчити запропонований курс та успішно скласти семестровий контроль, студент повинен оволодіти методикою індивідуальної роботи, тобто навчитися самостійно вирішувати чимало питань, які постають перед ним. Особливо важливою є самостійна робота для студентів-заочників, які не мають можливості у повному обсязі слухати курс лекцій з Нової історії країн Азії та Африки у перший період нового часу і брати участь у семінарах внаслідок обмеженості часу на лекційних заняттях та сесії.

Самостійна робота відноситься до важливішої складової навчального процесу і виконується студентами у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Зміст самостійної роботи визначається програмою навчальної дисципліни і містить перелік індивідуальних питань і завдань та списку літератури для їх самостійного опрацювання. Самостійна робота сприяє опануванню студентами спеціальних знань шляхом аналізу документальних джерел, статистичних даних, монографічної літератури тощо.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійного навчання студента:

- відвідування та конспектування лекцій;
- підготовка та робота на семінарських заняттях;

- опрацювання тем лекцій та семінарських занять;
- виконання практичних робіт;
- підготовка до поточного та кредитного контролю;
- робота з джерелами та їх конспектування;
- виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- підготовка до складання семестрового контролю;
- виконання контрольних робіт студентами заочної форми навчання;
- підготовка рефератів, есе, доповідей та курсових робіт;
- написання дипломної роботи.

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці.

Ефективна СРС можлива лише за умови відповідного інформаційно-методичного забезпечення навчання, тобто підготовлених методичних рекомендацій, списків джерел та літератури, тематики семінарів, рефератів, а також – уміння викладачів правильно визначити обсяг і структуру змісту навчального матеріалу, який виноситься на самостійне опрацювання, організувати індивідуальну діяльність студентів.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Вона забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, електронно-обчислювальною технікою тощо. Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання. Методичне забезпечення самостійної

роботи студентів повинно передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань, тематика ІНДЗ й т. ін.).

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, здійснює діагностику якості самостійної роботи студента (як правило, на консультаціях), аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекція – це систематичне, цілісне, аргументоване, усне викладення навчального матеріалу.

Провідна роль під час лекції належить викладачу. Лекції передують СРС, визначають її зміст. Найголовнішим завданням лекції є викладення основ історії, ознайомлення з новітніми досягненнями історичної науки, озброєння студентів методологією предмета та самостійної роботи над ним. За таких умов СРС стимулюється вже у процесі слухання лекції. Адже викладач змушує студентів активно думати, брати участь у процесі вирішення поставленої конкретної проблемної ситуації, самостійно відкривати для себе наукові проблеми.

Студент має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття та відпрацювання лекції. Насамперед у студентів денної і заочної форм навчання необхідно сформувати вміння не лише слухати, а й сприймати, усвідомлювати зміст лекції; систематизувати і групувати одержані знання в конспектах; уміти творчо осмислювати матеріал лекції у процесі самостійної роботи та ін.

Лекцію необхідно не лише уважно слухати й ретельно засвоїти, а й обов'язково записувати, конспектувати. Сутність конспектування полягає в процесі розумового засвоєння та стислому викладенні прослуханого чи прочитаного. Під час конспектування лекції студент має чітко зрозуміти тему і план викладу матеріалу, вміти відрізнити істотне від другорядного, усвідомити зв'язок між окремими положеннями, засвоїти закономірності, гіпотези, оцінки та висновки. Для цього необхідно конспектувати лише головні ідеї, концептуальні положення та висновки, а також їх докази, аргументи. Загалом запис лекції має бути максимально стислим, але конкретним і точним за змістом.

Структура лекції складається з трьох частин: вступу, основного змісту та висновків. У вступі викладач визначає предмет лекції, формулює її актуальність, мету, головну ідею, вказує джерела і літературу, рекомендації щодо подальшого самостійного вивчення теми. У другій частині лекції висвітлюються головні питання її змісту. З кожного питання формулюються короткі висновки, робляться узагальнення, які завершують певну частину змісту лекції й підводять її до наступного розділу. Записи мають складатися не тільки з теоретичних положень і висновків, а й супроводжуватися необхідними фактами, що підтверджують ці положення. У висновках підбивається логічний підсумок розкритої теми, формулюються загальні положення, рекомендації.

Записи мають бути зручними для їх подальшого використання та економними за технікою виконання. Зошит для запису має містити великі поля, куди вносяться доповнення, власні думки при подальшій самостійній роботі з історичними джерелами та літературою. Важливим є вмінням виділяти окремі положення, висновки, їх докази та обґрунтування, для чого використовують поля, колонки, умовні знаки, підкреслення окремих положень, термінів, важливих дат, фактів тощо. З метою прискорення темпу конспектування лекції застосовуються скорочення окремих слів. Зокрема, використовують аббревіатури, наукові знаки, загальновідомі символи (+, -, %), загальноприйняті скорочення («іст.», «напр.», «н. е.», «с/г», «соц.-ек.», «політ.»).

Конспект лекції бажано опрацьовувати того ж дня, коли вона прослухана. Особливу увагу слід приділяти термінологічно-понятійному апарату.

Орієнтовна методика відпрацювання теми лекційного заняття:

1. вивчити програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму;
2. визначити місце теми цієї лекції в структурі навчальної дисципліни за тематичним планом;
3. з'ясувати всі питання, які необхідно вивчити;
4. вивчити навчальний матеріал, який є в конспекті, уточнити обсяг відсутнього матеріалу на основі контрольних питань, завдань для контрольної роботи і питань, винесених на іспит (див. програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму);
5. визначити літературу, в якій є необхідний навчальний матеріал, та послідовність його засвоєння;
6. кожен навчальний матеріал опрацювати в такий спосіб:
 - прочитати його в динаміці, щоб зрозуміти загальну сутність;
 - вдруге прочитати навчальний матеріал, осмислюючи кожне слово і речення;
 - за третім разом виокремити основні поняття, сутність явищ і процесів, їх структуру і зміст, а також зв'язки між ними;
7. записати все це в конспект чи оформити доповіддю;
8. установити зв'язок із попереднім навчальним матеріалом;
9. захистити матеріал, самостійно відповівши на питання викладача з цієї теми.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття – це вид практичних занять, який передбачає обговорення під керівництвом викладача підготовлених студентами доповідей і повідомлень чи проблемного питання, участь студентів у дискусіях, виступи з доповненнями до відповідей.

На семінарах студенти розширюють, поглиблюють і зміцнюють набуті на лекціях і під час самостійної роботи знання, накопичують у пам'яті нові факти, положення, вчаться критично аналізувати документи і матеріали, набувають навиків публічних виступів, ведення полеміки, обстоювання власних поглядів, виробляють уміння користуватися науковою термінологією й поняттями.

У вищій школі використовуються різні **типи семінарських занять**. Передусім слід підкреслити важливість проведення вступних семінарських занять, тобто на початку вивчення всього курсу.

- ***семінар – розгорнута бесіда***. Характерна особливість – чітко сформульовані, тісно пов'язані між собою питання певної теми, які формулюються як пізнавальне завдання і на які студенти мають давати відповіді в результаті самостійного вивчення програмного матеріалу. Структурно семінар-бесіда має обов'язкові складові, які викладач прагне раціонально використати в процесі роботи:

1. Вступне слово викладача, під час якого він визначає місце питань, що виносяться на обговорення, їх зв'язок з питаннями, що вивчалися раніше, ставить конкретне завдання цього семінарського заняття.

2. Основна частина семінару – це бесіда з питань, що виносяться на заняття. Викладач ставить запитання до всієї групи, але вибирає серед бажаючих того, хто буде відповідати першим. Надалі до обговорення питань залучаються інші студенти, які доповнюють чи виправляють своїх

попередників. Так семінарське заняття переростає в розгорнуту бесіду з групою.

3. Заключне слово викладача до окремого питання потрібне, якщо проблема не з'ясована повністю чи розкрита неправильно. За цих умов викладач зобов'язаний доповнити чи уточнити питання. Обов'язковим є заключне слово після розгляду всієї теми. Викладач оцінює рівень підготовки студентів до заняття, виставляє відповідні бали, підбиває підсумки та робить узагальнення з теми, дає завдання на наступне заняття.

- *семінар доповідей і повідомлень.* Під час семінару доповідачі послідовно й логічно викладають свої думки, аргументуючи їх конкретними фактами. Інші студенти уважно слухають виступаючого, зазначають слабкі та сильні сторони його доповіді з метою доповнити, виправити колегу чи вступити з ним у полеміку.

Структурно семінар доповідей і повідомлень складається з таких елементів: вступне слово керівника семінару, доповіді студентів з окремих питань, обговорення та оцінювання кожного виступу; підбиття підсумків заняття викладачем.

- *семінар-диспут.* Семінари дискусійного характеру сприяють виробленню в студентів уміння обговорювати проблеми і знаходити шляхи їх вирішення, висловлювати й аргументувати свої погляди, слухати один одного, виступати в ролі критиків.

Ефективність проведення дискусії досягається за умови дотримання такої схеми семінарського заняття: проблема (завдання), яка потребує вирішення; гіпотеза, створюється ситуація, за якої учасники семінару повинні самостійно з'ясувати проблему; науковий пошук, вирішення

проблеми шляхом зіставлення різних думок, їх аргументації та доказу на основі раніше набутих знань.

Отже, особливості проведення будь-якого виду семінарського заняття свідчать, що воно безпосередньо пов'язане із СРС, передбачає вироблення студентом на основі вивченого матеріалу власного погляду на конкретну проблему, формування самостійного та оригінального мислення. Кожен студент повинен усвідомити, що семінар проводиться не лише заради перевірки й оцінювання успішності його знань.

При підготовці до семінарського заняття радимо дотримуватися порад:

1. Докладно ознайомтеся з темою і планом заняття, кожним із винесених на розгляд питань.
2. Знайдіть і замовте у бібліотеці відповідні рекомендовані джерела та літературу, насамперед обов'язкову.
3. Прочитайте документальні джерела й основну літературу до кожного з питань семінару, намагаючись осмислити прочитане.
4. Законспекуйте необхідний матеріал, випишіть цитати.
5. Те саме зробіть із додатковою літературою, маючи на меті з'ясувати окремі деталі того чи іншого питання.
6. Складіть план і текст свого виступу на семінарському занятті з кожного питання.

Підготовка доповіді. Доповідь, яку планується виголосити на семінарі, має відповідати таким вимогам:

- 1) методологічно правильно і повно розкрити зміст вибраного питання;
- 2) показати самостійну роботу над історичними джерелами та літературою;

3) продемонструвати вміння планувати чітко все те, що вивчається, й зрозуміло формулювати головні питання доповіді.

Слід розрахувати, щоб час доповіді не перевищував 10 хв.

Орієнтовна методика відпрацювання теми семінарського заняття:

1. вивчити програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму;
2. визначити місце теми цієї лекції в структурі навчальної дисципліни за тематичним планом;
3. з'ясувати всі питання, які необхідно вивчити;
4. вивчити навчальний матеріал, який є в конспекті, уточнити обсяг відсутнього матеріалу на основі контрольних питань, завдань для контрольної роботи і питань, винесених на іспит (див. програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму);
5. визначити літературу, в якій є необхідний навчальний матеріал, та послідовність його засвоєння;
6. кожен навчальний матеріал опрацювати в такий спосіб: прочитати та виокремити основні поняття, сутність явищ і процесів, їх структуру і зміст, а також зв'язки між ними;
7. записати все це в конспект чи оформити доповіддю;
8. захистити матеріал, самостійно відповівши на питання викладача з цієї теми;
9. виконати практичне завдання з даної теми;
10. дати відповіді на питання до самоконтролю з даної теми.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВНИХ РОБІТ

Обов'язковим компонентом семінарського заняття є підготовка рефератів з найбільш актуальних та складних тем курсу.

Реферат повинен відображати знання студентом певної важливої проблеми з історії народів Далекого та Близького Сходу, Африканського континенту, Південної та Центральної Азії, засвідчити вивчення ним спеціально відібраних історичних джерел і літератури з конкретного питання, його вміння оформлювати довідковий апарат, список використаних джерел і літератури.

Реферат не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо перероблену на основі знайомства зі станом сучасних наукових досліджень або виклад основних положень певних видань чи їх частин.

Реферат має бути виконано самостійно.

Мета написання реферату полягає у набутті студентом знань з курсу, вміння та навичок працювати з науковою літературою самостійно аналізувати та узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції.

За допомогою рефератів студент глибше вивчає найбільш складні проблеми навчальної дисципліни, вчиться правильно оформлювати роботу та доповідати результати своєї праці.

Підготовка реферату включає в себе наступні етапи:

- 1) вибір теми;
- 2) підбір і вивчення спеціальної літератури;

- 3) складання плану реферату;
- 4) викладення змісту теми;
- 5) оформлення реферату;
- 6) усний виклад реферату.

1. Вибір теми. Студент повинен обирати тему, яка найбільш відповідає його особистим інтересам. При обиранні теми необхідно враховувати її забезпеченість науково-педагогічними джерелами і методичною літературою. Остаточний вибір теми фіксується викладачем. Довільна зміна теми студентом не дозволяється.

2. Підбір літератури і джерел. Після обрання теми необхідно приступити до роботи над джерелами і літературою. Визначення кола необхідних для реферату джерел та літератури треба починати із складання списку опублікованих матеріалів. Для цього використовуються спеціальні бібліографічні покажчики, які можна знайти у бібліографічних відділах і каталогах бібліотек.

Для написання реферату студент повинен використати спеціальну літературу, яка стосується його теми. Через обмеженість обсягу реферату залучити всю літературу по темі, яка існує, неможливо, та й не потрібно. Але необхідно ознайомитися як можливо із найбільш широким колом літератури до теми, проаналізувати її та відібрати найбільш важливі, на думку автора, твори.

Спеціальна література представлена такими видами:

- Державні документи.
- Наукова література.
- Довідкова література (словники, енциклопедії, довідники тощо).

У першу чергу варто звернутись до новітніх видань, які містять оцінку того, що зроблено на цей час в тій чи іншій галузі педагогіки, методики викладання, з того чи іншого питання, які нові погляди, методики, ідеї, технології презентуються. Разом з тим, ознайомлення з оцінками та поглядами спеціалістів ні в якому разі не виключає самостійного підходу до аналізу змісту і висновків щодо використаних праць.

3. Складання плану. Характеристика роботи.

Реферат повинен включати такі структурні елементи:

- ✓ Титульна сторінка
- ✓ Зміст
- ✓ Вступ
- ✓ Основний текст
- ✓ Висновки
- ✓ Додатки (в разі потреби)
- ✓ Список джерел та літератури.

Значною мірою успіх реферату залежить від добре складеного та до кінця продуманого плану. Під час роботи над темою поступово виявляються окремі частини плану, а, коли студент відібрав увесь матеріал і оволодів його змістом настільки, що ясно може уявити собі структуру роботи, він остаточно складає її план. Всі частини роботи розкривають конкретний аспект проблеми, але в той же час повинні складати єдине ціле.

ВСТУП є обов'язковою частиною реферату, в якому стисло обґрунтовується актуальність, наукова і практична значимість обраної теми, формулюються цілі дослідження.

Вступ пишеться після складання тексту всієї роботи. В ньому дається постановка питання, висвітлюється актуальність теми в наш час,

доцільність її вивчення. Після цього дається коротка характеристика вивчення теми в науковій літературі, робиться висновок про ступінь вивченості даної теми науковцями. На основі цих висновків студент визначає коло конкретних завдань, які він збирається розв'язати в своєму дослідженні, формулює його цілі. Без чіткої постановки проблеми дослідження приречене перетворитися в безсистемне нагромадження фактів. Визначивши мету і завдання дослідження, студент дає коротку характеристику джерел, робить висновок про цінність цих праць для даної роботи.

Далі студент приступає до викладу матеріалу **ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ**. Основна частина реферату складається з розділів та підрозділів, в яких мають бути послідовно розглянуті всі питання теми.

Заключна частина реферату має містити **ВИСНОВКИ**, в яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики. У висновках автор дослідження чітко формулює ті положення, до яких він прийшов внаслідок вивчення даної теми. Робиться це у вигляді коротких підсумкових тез за основними положеннями роботи. Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

Відразу після висновків, в разі потреби, йдуть **ДОДАТКИ**, де студент може вмістити таблиці, конспекти, анкети, схеми тощо. На додатки, якщо вони є, обов'язково потрібно посилатися у тексті, кожен додаток повинен мати посилання на джерело.

- Вступ займає 1–3 сторінку друкованого тексту.
- Висновки – 2–3 сторінки друкованого тексту.

Зміст розміщується на початку роботи. Він містить назви всіх структурних частин роботи із зазначенням сторінок. На яких вони розміщуються.

4. Викладання змісту теми

Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним та послідовним.

5. Оформлення реферату (вимог, які висуваються щодо рефератів).

Починається робота з титульного листа, який оформлюється згідно зі зразком. Після титульного листа, на другій сторінці реферату подається план роботи.

Кожна структурна частина роботи повинна починатися з нової сторінки та мати заголовок, який відповідає плану реферату.

Усі сторінки, починаючи з третьої, послідовно нумеруються з проставлянням арабських цифр за загальним правилом у нижньому правому куті, без крапки в кінці. Слід мати на увазі, що першою сторінкою реферату є титульний лист, на якому нумерація сторінки не ставиться, але враховується при нумерації наступних сторінок.

Реферат пишеться чітким, розбірливим почерком, або друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (розмір 210x297 мм) через півтора міжстрокових інтервали комп'ютера, з обов'язковим додержанням при цьому такої ширини полів: зверху і знизу — 20 мм, зліва — 25 мм, справа — 10 мм. Загальний обсяг реферату не повинен перебільшувати 20 друкованих сторінок тексту.

Складання списку джерел і літератури. Написання самостійного творчого дослідження, яким є реферат закінчується складанням списку джерел і літератури з дотриманням певних вимог і правил. Насамперед, до списку включається лише та література, яка реально використана студентом в процесі роботи. Порядковий номер джерела у списку літератури повинен відповідати номеру посилань у тексті.

До літератури відносяться монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті та ін. Дані джерела розміщуються в алфавітному порядку назв або прізвищ перших авторів. Спочатку вказують прізвище автора, його ініціали. Потім — назву праці, місто видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Якщо праця автора розміщена у збірнику робіт, журналі чи газеті, то після назви ставиться дві косі лінії, а далі назва збірника чи журналу, місце, рік видання та його номер (або випуск), і на яких сторінках даний матеріал надрукований. Для газетної статті, крім назви і року видання, вказують так само дату. При цьому джерела треба писати мовою оригіналу.

Наприклад:

1. Данилов В.И. Турция 20-30-х годов: путь к демократии / В.И. Данилов // Восток. — 1997. — №.2. — С. 63-75.

Важливе значення має правильне оформлення посилань на джерела та матеріали, які студент використовує при написанні реферату. Рекомендується наступний варіант оформлення посилань. Нумерація усіх посилань з визначенням номера джерела даного посилання у списку використаної літератури. У такому разі посилання оформлюється у квадратних дужках з указанням сторінки.

Наприклад: [11, с. 145].

6. Усний виклад реферату.

Для захисту реферату студент готує виступ на 5 – 7 хвилин. У ньому зазначаються мета і завдання дослідження, актуальність теми, короткий зміст основної частини, характеристика літератури та джерел, основні висновки. Після виступу, при необхідності, відповісти на запитання викладача та інших учасників семінару. Студент відповідає на запитання, після цього йому повідомляється оцінка за роботу.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КОНСПЕКТУВАННЯ ДЖЕРЕЛ

Конспектування — стислий письмовий виклад основного змісту тексту з виокремленням його найважливіших положень. При конспектування джерела (документа, уривку з монографії, наукової статті) необхідно дотримуватися наступних порад:

1. Запишіть автора твору, його назву та вихідні дані.
2. Перед тим, як розпочати конспектування, необхідно ознайомитися з текстом загалом.
3. Визначте у тексті логічно завершені частини й у кожній з них знайдіть основну думку. Дайте їм назву. На основі цього складіть план.
- 4 Підготуйтеся до виконання завдання: поділіть сторінку зошиту на дві нерівні частини для запису плану (зліва) і конспекту (справа).
5. Складіть конспект змісту кожної логічно завершеної частини тексту відповідно до плану, дотримуючись наступних умов.
 - 5.1. Основний зміст тексту викладається стисло.
 - 5.2. Провідні думки, аргументи, висновки формулюйте детально.
 - 5.3. Назви глав, розділів, параграфів наукової праці обов'язково вказуються точно.
 - 5.4. У конспекті використовуються цитати. Дотримуйтеся правил цитування: необхідну цитату беріть у лапки, в дужках зазначайте джерело і сторінку.
 - 5.5. Намагайтеся робити записи своїми словами, оскільки це сприяє кращому розумінню тексту.
 - 5.6. Основні положення конспекту вказуються напроти відповідних пунктів плану.

6. Працюючи над конспектом, застосовуйте систему підкреслень, виділяйте найважливіше великими літерами, використовуйте умовні позначки. Вони допоможуть вам під час відповіді за конспектом.

7. У лівій частині конспекту крім плану можна також виписувати незнайомі імена і терміни, які потребують пояснення, необхідні доповнення, стислі висновки для себе, паралелі з явищами сьогодення тощо.

8. Перевірте виконану роботу. В разі необхідності виправте або уточніть пункти плану і зміст конспекту.

9. У випадку, коли необхідно скласти конспект на основі кількох джерел, спочатку визначте, який твір буде основним. Для цього прочитайте джерела і визначте, якою мірою в них розкрито проблему, що цікавить вас. Потім поділіть сторінку зошита на дві частини: у лівій частині запишіть конспект основного твору, в правій зробіть доповнення до нього за основними джерелами.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

	Назви тематичних блоків і тем
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК І. <i>Загальна характеристика країн Азії та Африки у Новий час</i>
Тема 1.	Поняття нової історії, предмет, завдання та періодизація курсу. Основні ознаки східної цивілізації.
Тема 2.	Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).
Тема 3.	Криза афро-азіатських суспільств (кінець XVII – початок XVIII ст.): причини і наслідки занепаду Сходу.
Тема 4.	Становлення колоніалізму і колоніальної системи (XVI – середина XIX ст.).
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК ІІ. <i>Східна Азія у новий час</i>
Тема 1.	Японія у XVI – початку XX ст.
Тема 2.	Особливості розвитку Китаю в XVI – на початку XX ст.
Тема 3.	Корея у XVI – на початку XX ст.
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК ІІІ. <i>Південна Азія. Історія Індії у XVI – на початку XX ст.</i>
Тема 1.	Індія в XVI – XVII ст.
Тема 2.	Індія у XVIII – першій половині XIX ст.
Тема 3.	Британська Індія у другій половині XIX – на початку XX ст.
	ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК ІV. <i>Південно-Східна Азія у новий час</i>
Тема 1.	Соціально-економічний і політичний розвиток Індонезії у XVI - на початку XX ст.
Тема 2.	М'янма (Бірма) у Нову добу.
Тема 3.	Таїланд (Сіам) в XVI – на початку XX ст.
Тема 4.	Лаос і Камбоджа у XVI – на початку XX ст.
Тема 5.	В'єтнам у XVI – на початку XX ст.
Тема 6.	Філіппіни у XVI – на початку XX ст.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК І.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Поняття нової історії, предмет, завдання та періодизація курсу.
Основні ознаки східної цивілізації.

Тема 2. Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу (на зламі XV-XVI ст.).

Тема 3. Криза афро-азіатських суспільств (кінець XVII – початок XVIII ст.): причини і наслідки занепаду Сходу.

Тема 4. Становлення колоніалізму і колоніальної системи (XVI – середина XIX ст.).

Завдання для самостійної роботи:

1. Творче завдання. Виділіть основні ознаки східної цивілізації та обґрунтуйте кожен тезис 3-5 тезами (оцінювання 10 балів).

2. Підготуйте реферат на тему «Країни Далекого Сходу на початку Нового часу» (оцінювання 10 балів).

3. Есе «Дихотомія схід-Захід» в аспекті східно-західної осі порівняння культур» (оцінювання 10 балів).

4. Індивідуальне завдання. Виділіть основні особливості розвитку східних цивілізацій на початку Нового часу (оцінювання 10 балів).

Цивілізації	Держави-представниці	Особливості розвитку (7-10 позицій)

5. Творче завдання. Розкрийте поняття «цивілізація» за поданою схемою (оцінювання 10 балів):

Цивілізація					
Тлумачення поняття	Етимологія	Історіографія (5 осн. етапів)	Етапи розвитку	Типи	Ознаки

6. Глосарій (10 термінів) (оцінювання 5 балів).
7. Творче завдання. Дайте відповідь на запитання: Коли і як Схід і Захід «перетиналися» до XX ст.? (наведіть 8-10 прикладів) (оцінювання 5 балів).
8. Творче завдання. Вкажіть основні світові релігії початку XVI ст. Охарактеризуйте їх вплив на східне суспільство (10 тез) (оцінювання 10 балів).
9. Творче завдання. Дайте відповідь на запитання: Хто відставав на початок XVI ст. – Схід чи Захід? Свою думку обґрунтуйте. (оцінювання 10 балів).
10. Підготуйте презентацію на тему «Південно-східна Азія на початок Нового часу» (20 аркушів, вступ, план, висновки, літ-ра) (оцінювання 20 балів).

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК II.

СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Японія у XVI – початку XX ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Індивідуальне завдання. Розкрийте питання «Модернізація епохи Мейдзі» за поданою схемою (оцінювання 5 балів):

Дата	Галузь	Нормативний документ/подія	Зміст реформи	Результат і наслідки

2. Індивідуальне завдання. Японія в міжнародних відносинах на Далекому сході в останній третині XIX ст. за схемою (оцінювання 5 балів):

Дата	Країна	Подія	Зміст	Результат і наслідки

--	--	--	--	--

3. Творче завдання. Схематично розкрийте державний устрій Мейдзі (1868-1914 рр.) за наступною структурою (оцінювання 5 балів):

1.Органи влади, їх функції

Імператор

Верховне управління

Військо

Кабінет міністрів

Парламент, його устрій та компетенції.

Місьцеве управління

2.Соціальна структура

3.Правове забезпечення внутрішньополітичного становища

4. Суспільно політичні організації, партії, рухи.

5.Зовнішньополітичний курс, основні завдання і напрямки.

4. Підготовте презентацію на тему за власним вибором: «Імператриця Ци Сі: тиран чи жертва обставин?», «Антосьогунський рух 1854-1868 рр.», «Самураї і революція Мейдзі», «Культура Японії у XVII- середині XIX ст.», «Самурайство: легенди та факти» (оцінювання 10 балів).

Тема 2. Особливості розвитку Китаю в XVI — на початку XX ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Творче завдання. Розкрийте і обґрунтуйте причини кризи маньчжурської влади в Китаї у I половині XIX ст. (оцінювання – 5 б.).

2. Складіть хронологічну таблицю за темами на власний вибір (оцінювання – 10 б.).:

- «Маньчжурське завоювання Китаю (1609-1683)».
- «Європейське закабалення Китаю у XVII – XIX ст.»

3. Індивідуальне завдання. Опрацюйте тему « I та II опіумні війни у Китаї» за наступною схемою (оцінювання – 10 б.):

Порівняльні характеристики	Перша опіумна війна	Друга опіумна війна
Хронологічні межі		
Міжнародна обстановка перед війною (3-5 тез)		
Внутрішня ситуація в Китаї перед війною (3-5 тез)		
Причини (3-5 головних причин)		
Цілі		
Характер		
Держави - учасники		
Територія бойових дій		
Результати		
Наслідки		

4. Підготувати презентацію за темою на вибір (оцінювання – 10 б.): «Культура Китаю у XVII- середині XIX ст.», «Селянська війна тайпінів у Китаї», «Опіумні війни у Китаї», «Конфуцій: вчення та діяльність».

5. Творче завдання. Розкрийте значення тайпінського повстання (оцінювання – 5 б.).

6. Індивідуальне завдання. Розкрийте відносини Китаю з капіталістичними державами у II половині XIX ст. за схемою (оцінювання – 10 б.):

Країна	Дата	Події	Результат	Наслідки
Англія				
Франція				
США				
Росія				

Японія				
--------	--	--	--	--

7. Індивідуальне завдання. Кан Ювей і «100 днів» реформ за схемою (оцінювання –5 б.):

Мета і завдання	Правове забезпечення	Сфери, що підлягали реформуванню	Недоліки і помилки реформаторів	Результат і наслідки

8. Індивідуальне завдання. Розкрийте перебіг Синьхайської революції за схемою (оцінювання –10 б.):

- політичне становище в Китаї напередодні революційного вибуху;
- причини, характер, цілі і завдання;
- лідери та їх ідеологія;
- періодизація та характеристика етапів;
- іноземні держави і китайська революція;
- результат і підсумки революції 1911–1913 рр.

9. Творче завдання. Розкрийте становище Китаю в роки Першої світової війни за схемою (оцінювання – 10 б.):

- 21 вимога Японії і піднесення антияпонського руху;
- діяльність республіканської опозиції, утворення Китайської революційної партії (Чжунхуа Геміндан) та її програма;
- боротьба проти реставрації монархії;
- посилення сепаратизму. Дуцзюні. Створення Воєнного уряду Південного Китаю.
- особливості соціально-економічного розвитку Китаю у воєнні роки.
- Підсумки Першої світової війни для Китаю.

10. Творче завдання. Порівняйте політичне і економічне становище в Китаї та Японії на початок та кінець Нового часу за схемою (оцінювання – 10 б.):

	Китай		Японія	
	Початок XVII ст.	Початок XX ст.	Початок XVII ст.	Початок XX ст.
Внутрішньополітичне становище				
Зовнішньополітичне становище				
Досягнення				
Проблеми				

Тема 3. Корея у XVI – на початку XX ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть хронологічну таблицю за темою «Політичний розвиток Кореї у XVI - початку XX ст.» (оцінювання – 10 б.).

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК III.

ПІВДЕННА АЗІЯ. ІСТОРІЯ ІНДІЇ У XVI – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

ТЕМА 1. ІНДІЯ В XVI – XVII СТ.

1. Індивідуальне завдання. Розкрийте питання політичного розвитку Імперії Великих Моголів за поданою схемою (оцінювання – 10 б.).:

Правитель	Роки правління	Внутрішня політика		Зовнішня політика	
		Основні здобутки	Негативне у правлінні	Основні здобутки	Негативне у правлінні
Бабур					
Хумаюн					
Акбар					
Джахангір					

Шах Джахан					
Аурангзеб					

2. Хронологічна таблиця: Проникнення та закріплення європейців на Індостані у XVI-XVII ст. (оцінювання – 10 б.).

Тема 2. Індія у XVIII – першій половині XIX ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Індивідуальне завдання. Опрацюйте проблему розпаду Імперії великих Моголів (1720-1758 рр.) за наступною схемою (оцінювання – 10 б.).:

Основні характеристики кризи ІВМ на початку XVII ст.			Внутрішні причини розпаду	Зовнішні причини розпаду	Утворення нових держав на Індостані за хронологією подій	Військові зіткнення європейських країн за хронологією подій
Економічні:	Внутрішні:	Зовнішні:				

2. Складіть хронологічну таблицю «Завоювання Індії Англією (XVII – середина XIX ст.)» (оцінювання – 10 б.).

3. Глосарій з теми «Індія у Новий час» (оцінювання – 5 б.).

Тема 3. Британська Індія у другій половині XIX – на початку XX ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Творче завдання. Схематично зобразіть систему колоніального управління та економічної експлуатації Індії у другій половині XIX ст. за такою схемою (оцінювання – 10 б.).:

Зміни в	Адміністративні	Реорганізація	Зміцнення	Зміни в
---------	-----------------	---------------	-----------	---------

колоніальному апараті	реформи	колоніальної армії	зв'язку з васальними князями	економічній політиці

2. Індивідуальне завдання. Розкрийте тему «Визвольний рух в Індії у 70-х роках ХІХ ст. – початку ХХ ст.» за схемою (оцінювання 10 б.):

Дата	Події	Вимоги і гасла	Зміст	Результат

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК ІV.

ПІВДЕННО-СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

Тема 1. Соціально-економічний і політичний розвиток Індонезії у ХVІ - на початку ХХ ст.

Тема 2. М'янма (Бірма) у Нову добу.

Тема 3. Таїланд (Сіам) в ХVІ — на початку ХХ ст.

Тема 4. Лаос і Камбоджа у ХVІ — на початку ХХ ст.

Тема 5. В'єтнам у ХVІ — на початку ХХ ст.

Тема 6. Філіппіни у ХVІ — на початку ХХ ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Творче завдання 1. Поясніть причини змін у голландській колоніальній політиці в І половині ХІХ ст. Розкрийте її зміст (оцінювання – 5 балів).

2. Творче завдання 2. Порівняльний аналіз голландської, англійської та французької колоніальної система за поданою схемою (оцінювання – 10 балів):

Голландська колоніальна система	Англійська колоніальна система	Французька колоніальна система
--	---	---

Контрольовані території	Основні складові управління	Контрольовані території	Основні складові управління	Контрольовані території	Основні складові управління
Порівняльний аналіз:					

3. Творче завдання 3. Визначте специфічні риси колоніальних систем управління Англії, Голландії та Франції у Південно-східній Азії. Зробіть порівняльний висновок (оцінювання – 10 балів).

	Специфічні риси, особливість
Голландська колоніальна система	
Французька колоніальна система	
Англійська колоніальна система	
Порівняльний аналіз:	

4. Хронологічна таблиця «Встановлення панування іноземних колонізаторів у Південно-східному регіоні» за поданою схемою (оцінювання – 10 балів):

	Хронологія подій
Встановлення панування голландської Ост-Індської компанії в Індонезії	
Встановлення британського панування у Бірмі і Малайє	
Відкриття Сіаму для іноземної торгівлі.	
Встановлення французького протекторату над В'єтнамом, Лаосом і Камбоджею.	
Встановлення іспанського	

колоніального режиму на Філіппінах.	
Встановлення американського колоніального режиму на Філіппінах	

5. Індивідуальне завдання 1. Розкрити проблему: Національно-визвольні рухи у Південно-Східній Азії: основні прояви, характер та особливості (оцінювання – 10 балів):

Країна	Основні прояви	Характер	Специфічні риси
Індонезії			
М'янма (Бірма)			
Таїланд (Сіам)			
Лаос і Камбоджа			
В'єтнам			
Філіппіни			

6. Індивідуальне завдання 2. Розкрийте становище країн Південно-Східної Азії у роки Першої світової війни (сформууйте 5 тез по кожній країні) (оцінювання – 5 балів).

7. Підготуйте презентацію на тему « Індонезія у XVI - на початку XX ст.», «М'янма (Бірма) у Нову добу», « Таїланд (Сіам) в XVI – на початку XX ст.», «Лаос і Камбоджа у XVI – на початку XX ст.», «В'єтнам у XVI – на початку XX ст.», «Філіппіни у XVI – на початку XX ст.» (оцінювання – 10 балів).

8. Глосарій (15 термінів) (оцінювання – 5 балів).

9. Підготувати есе з проблеми: Чому капіталістичні держави Заходу так і не змогли повністю колонізувати Таїланд? (оцінювання – 5 балів).

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО, КРЕДИТНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ.

Методи контролю

1. Форма поточного контролю – усне опитування, тестування з теми на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань з теми;
2. Періодична форма контролю – виконання кредитних контрольних робіт, розробка проектів та їх захист, творчі роботи (презентації, схеми, карти).
3. Форма підсумкового контролю –
 - V семестр – підсумковий міжсесійний контроль - проведення тестування та захист ІНДЗ у сумі балів набраних протягом семестру за кожний кредит.
 - VI семестр - іспит на основі: тестування по навчально-тематичному плану з повного курсу «Нова історія країн Азії та Африки» (40% балів) та суми балів набраних за кожний кредит протягом семестру (60% балів).

1. ПОТОЧНИЙ ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ТЕСТІВ

У світовій практиці ефективним, найпоширенішим та інноваційним методом контролю навчальних досягнень студентів вважають **тестування**. Педагогічний тест охоплює систему завдань різного рівня складності, що дають змогу якісно, об'єктивно й відносно швидко вимірювати результати навчально-пізнавальної діяльності студентів. Сучасна методика пропонує тест як інструмент визначення рівня знань, умінь, за допомогою якого можна не лише виявити якість навчання, але й одержати інформацію для прийняття рішень щодо вдосконалення цього процесу.

При підготовці до поточного тестового контролю слід звернути увагу на головні події, дати, визначення, історичні постаті та їх роль, проголошені документи.

Мета поточного тестового контролю – виявлення рівня освоєння базового матеріалу студентами.

У навчальному процесі викладачем самостійно розроблено тести для оцінки досягнень студентів та ефективності педагогічної діяльності.

Характерні ознаки тесту: відносна простота процедури; безпосередня фіксація результатів; зручність математичної обробки результатів; короткочасність застосування; можливість застосування індивідуально й для цілої групи.

Як метод контролю тести виконують функції:

- *діагностична* – виявляють рівень знань, умінь й навичок, оцінюють розумові здібності студентів;
- *навчальну* – стимулюють пізнавальну активність студентів, спрямовану на опанування знаннями, вміннями й навичками;

- *виховну* – дисциплінують студентів, допомагають виявити й подолати прогалини у навчанні, формують інтерес до навчальної дисципліни, а також прагнення розвивати власні здібності.

Основні форми тестових завдань:

Класифікація тестових завдань охоплює:

- завдання закритої форми (з вибором однієї або кількох правильних відповідей);
- завдання відкритої форми;
- завдання на встановлення відповідності;
- завдання на встановлення послідовності.

Завдання закритої форми складається з двох основних частин. Перша частина охоплює постановку завдання і може бути представлена у формі питання або незакінченого твердження. Друга частина тестового завдання закритої форми – відповіді на запитання або варіанти закінчення твердження першої частини, одне з яких правильне.

Тестові завдання відкритої форми не мають запропонованих варіантів відповідей. Серед відкритих завдань виокремлюють два типи. Один з них вимагає коротку відповідь, яку може перевірити комп'ютер. Другий тип завдання має форму есе, яке перевіряє викладач. Отож той, хто тестується, самостійно створює відповідь на завдання, вписуючи на відведених місцях пропущені слова, дати, цифри або дуже стислий текст за обмеженою завданням кількістю слів.

Таку форму тестових завдань використовують для виявлення, наприклад, знання слів, граматичних явищ, термінів, назв, імен, фактів, властивостей, ознак, дат, причинно-наслідкових відносин тощо. Водночас ці завдання виявляють уміння студентів письмово передати суть (головне),

відповідаючи на запитання кількома словами або одним-двома простими реченнями.

Завдання на встановлення відповідності. Завдання, де потрібно елементам однієї множини поставити у відповідність елементи іншої, називають завданнями на встановлення відповідності. Вони ефективні для контролю й самоконтролю знань. З їхньою допомогою перевіряють так звані асоціативні знання, тобто знання про зв'язок форми і змісту, сутності і явища, співвідношення між різними предметами, властивостями, законами. У завданнях цієї форми встановлюється відповідність елементів одного стовпця елементам іншого.

Завдання на встановлення правильної послідовності. Завдання на встановлення правильної послідовності використовують в тих випадках, коли потрібно перевірити знання студентів правильної послідовності подій, дій, слів у визначеннях, правильний порядок членів у реченнях. Вони допомагають формувати у студентів алгоритмічне мислення, алгоритмічні знання й уміння, навички. Завдання цієї форми корисні для усвідомлення студентами об'єктів, явищ як ієрархізованої системи, а також логіки процесів.

Автором сформовано завдання для тестування відповідно навчально-тематичного плану дисципліни.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ:**ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК II. СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС**

1. Відновлення влади імператора в Японії відбулося у:

А) 1889 р.

Б) 1868 р.

В) 1912 р.

Г) 1644 р.

2. Вкажіть лідера конституціоналістів-реформаторів у Китаї у кінці ХХ ст.:

А) Кан Ювей

Б) імператриця Ци Сі

В) Хун Сюцюань

Г) Лі Хунчжан

3. Коли була прийнята перша Конституція Японії:

А) 1910 р.

Б) 1854 р.

В) 1889 р.

Г) 1868 р.

4. Друга опіумна війна завершилася поразкою Китаю та підписанням.... (закінчить речення, можливі декілька варіантів відповідей):

А) Пекінських договорів

Б) Нанкінського договору

В) Тянцзинського договору

Г) Айгунського договору

5. Встановіть відповідність між подією та датою, коли вона відбулася:

- А) Російсько-японська війна 1. 1868-1889 рр.
- Б) Реставрація Мейдзі 2. 1603-1868 рр.
- В) Японо-китайська війна 3. 1904-1905 рр.
- Г) Період Токугавського сьогунату 4. 1894-1895 рр.

А -3, Б-1, В-4, Г-2

6. Розташуйте події історії Китаю у хронологічній послідовності:

- А) Перша опіумна війна 1839-1842 рр.
- Б) Створення партії Гоміньдан 1912 р.
- В) Революція тайпінів 1851-1865 рр.
- Г) Початок завоювання Китаю маньчжурами 1609 р.

Г, А,В,Б

7. Анексія Кореї Японією:

А) 1910 р.

Б) 1889 р.

В) 1905 р.

Г) 1876 р.

8. Реформи «Сто днів» у Китаї:

А) 1912 р.

Б) 1868 р.

В) 1889 р.

Г) 1898 р.

9. Коли було створено перший японський парламент:

А) 1890 р.

Б) 1868 р.

В) 1889 р.

Г) 1898 р.

10. Які території отримала Японія внаслідок японо-китайської

війни 1894-1895 рр. (можливі декілька варіантів відповідей):

А) Ляодунський півострів

Б) о.Пенхуледао

В) о.Тайвань

Г) Корея

11. Встановіть відповідність між партією та датою її створення:

А) Гоміндан (Китай) 1. 1882

Б) Конституційно-ліберальна партія, Дзіюто (Японія) 2. 1881

В) Партія конституційних реформ, Кайсінто (Японія) 3. 1912

А-3, Б-2, В-1

12. Розташуйте події історії Японії та Китаю у хронологічній послідовності:

А) Перша японська Конституція 1889

Б) Портсмутський мирний договір 1905

В) Нанкінський мирний договір 1842

Г) «21 вимога» Японії щодо Китаю 1915

В, А, Б, Г

13. Встановлення Японією протекторату над Кореєю:

А) 1910 р.

Б) 1889 р.

В) 1905 р.

Г) 1876 р.

14. У якому році маньчжури захопили Пекін і заснували нову династію Цін?:

А) 1683 р.

Б) 1609 р.

В) 1603 р.

Г) 1644 р.

15. Японо-китайська війна 1894-1895 рр. завершилася поразкою Китаю та підписанням (закінчить речення):

А) Тянцзинського договору

Б) Симодського договору

В) Симоносекського договору

Г) Нанкінського договору

Д) Пекінського договору

16. Виділіть «Три народні принципи» Сунь Ятсена:

А) комунізм, усупільнення власності, державний суверенітет.

Б) соціалізм, націоналізація, загальний добробут.

В) капіталізм, парламентаризм, селянська реформа.

Г) націоналізм, народовладдя, народне благоденство.

17. Встановіть відповідність між революційними подіями та періодом, коли вони відбулися:

А) Повстання іхетуаней	1. 1911-1913
Б) Синьхайська революція	2. 1637-1638
В) Тайпінське повстання	3. 1898-1901
Г) Симабарське повстання	4. 1850-1864

А-3, Б-1, В-4, Г-2

18. Розташуйте події історії Японії у хронологічній послідовності:

А) Анексія Кореї	1910
Б) Симоносекський договір	1895
В) Реставрація Мейдзі	1868
Г) Портсмутський мир	1905

В, Б, Г, А

19. На який період припадає примусове «відкриття» Японії?

А) 1846-1858 рр.

Б) 1868-1889 рр.

В) 1603-1683 рр.

Г) 1968--1912 рр.

20. Яка династія правила в Китаї напередодні маньчжурського завоювання?

А) Великих Моголів

Б) Мін

В) Цин

Г) Мейдзі

21. Вкажіть мету повстання іхетуаней у Китаї:

А) розділ Китаю на Північний та Південний

Б) відміна політики «самоізоляції»

В) вигнання європейців з країни

Г) проголошення демократичної республіки

22. Під час Синьхайської революції була створена перша політична партія Китаю, що називалася:

А) Гоміндан

Б) Конституційно-ліберальна партія, Дзіюто

В) Партія конституційних реформ, Кайсінто

23. Встановіть відповідність між революційними подіями та їх лідерами:

А) Повстання іхетуаней

1. Хун Сюцюань

Б) Синьхайська революція

2. Товариство «Кулак в ім'я

справедливості і згоди»

В) Тайпінське повстання

3. Сунь Ятсен

Г) Симабарське повстання

4. Амакуса Сіро

А-2, Б-3, В-1, Г-1

24. Розташуйте події історії Китаю у хронологічній послідовності:

А) Смерть імператриці Ци Сі	1908
Б) Початок російсько-японської війни	1904
В) Початок повстання іхетуаней	1900
Г) Спроба державного перевороту у Китаї реформаторами	1898

Г, В, Б, А.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК III.**ПІВДЕННА АЗІЯ. ІСТОРІЯ ІНДІЇ У XVI – НА ПОЧАТКУ XX СТ.**

1. Перші європейці — португальці з'явилися поблизу берегів Індії у(XVI ст.), захопили(Гоа та інші території на західному узбережжі).

2. Засновником імперії Великих Моголів вважається ... ?

- А) Аурангзеб
- Б) Насір-ад-Дін Хумаюн
- В) Акбар I Великий
- Г) Захїреддін Бабур**

3. Акбар I Великий з династії Великих Моголів правив:

- А) 1556 – 1605 рр.**
- Б) 1526-1530 рр.
- В) 1628-1658 рр.
- Г) 1658-1707 рр.

4. Дві найбільші політичні організації в Індії на початку XX ст. .:

- А) Мусульманська Ліга і Хінду Маха Сабха
- Б) Індійський Національний Конгрес і Хінду Маха Сабха
- В) Індійський Національний Конгрес і Мусульманська Ліга**
- Г) Індійський Національний Конгрес і Компартія Індії

Д) Мусульманська Ліга і Компартія Індії

5. Повстання сипаїв відбулося:

А) 1674 -1675 рр.

Б) 1911-1912 рр.

В) 1857-1859 рр.

Г) 1900-1902 рр.

6. Умовне земельне володіння в імперії Великих Моголів, яке надавалось на строк служби...?

А) феодал

Б) мульт

В) джагір

Г) вакф

7. Рух сварадж – це:

А) рух за надання Індії самоуправління в межах Британської імперії

Б) рух за надання повної незалежності Індії

В) рух бойкоту англійських товарів.

Г) рух громадянської непокорі під керівництвом Ганді.

8. Створення загальноіндійської партії Індійський національний конгрес:

А) 1858 р.

Б) 1885 р.

В) 1905 р.

Г) 1908 р.

9. Битва біля Плесі відбулася:

А) 1775 р.; Б) 1763 р.; **В) 1757 р.;** Г) 1767 р.

10. В результаті англо-сикхських воєн:

А) Англія анексувала Пенджаб.

Б) створено Державу Маратхів.

В) англійці завдали вирішальної поразки індійським правителям і приступили до підкорення країни.

Г) англійці захопили Бенгалію.

11. Васка да Гама відкрив морський шлях із Європи до Індії у...?

А) 1486 році; Б) 1492 році; **В) 1498 році**; Г) 1500 році

12. Дата заснування держави Великих Моголів:

А) 1758 р.

Б) 1526 р.

В) 1707 р.

Г) 1859 р.

13. Податкове установа в імперії Великих Моголів ...?

А) субадар

Б) дівані

В) варна

Г) каста

14. Французька Ост-Індська компанія заснована:

А) 1600 р.

Б) 1616 р.

В) 1602 р.

Г) 1664 р.

15. На початку XV ст. у(**Південній Індії**) сформувалася імперія Віджайянагар.

16. Сатьяграха – це:

А) рух бойкоту англійських товарів

Б) рух за надання Індії самоуправління в межах Британської імперії

В) рух за надання повної незалежності Індії

Г) рух громадянської непокори під керівництвом Ганді.

17. Англійці захопили Бенгалію:

А) 1757 р.

Б) 1763 р.

В) 1611 р.

Г) 1685 р.

18. Внаслідок зіткнення економічних інтересів почалася Семирічна війна, що закінчилася у 1763 р.:

А) перемогою Англії

Б) перемогою Франції

В) втратою Францією майже всіх індійських володінь

Г) втратою Англією Бенгалії, Бобеї та Орісси.

19. Основна форма боротьби з британськими колонізаторами у відповідності з ідеологією М. Ганді - сантьяграха - це:

А) Збройне повстання

Б) Насильницьке співробітництво з колоніальною владою

В) Руїнування англійських фабрик і залізниць в Індії

Г) Ненасильницька співпраця з колоніальною владою

Д) Індивідуальний терор

20. Англо-французьке суперництво в Індії проявилось у ході:

А) Семирічної війни

Б) майсурських воєн

В) маратхських воєн

Г) воєн за Карнатіх

21. На руїнах Делійського султанату на початку XVI ст. виникає держава Великих Моголів, заснована(**Захіреддін Мухаммед Бабур**)

22. Губернатор провінції в імперії Великих Моголів ...?

А) субадар

Б) дівані

В) варна

Д) каста

23. Голландська Ост-Індська компанія заснована:

А) 1600 р.

Б) 1616 р.

В) 1602 р.

Г) 1664 р.

24. Імперія Великих Моголів існувала протягом:

А) 1720-1858 рр.

Б) 1526-1858 рр.

В) 1336 -1565 рр.

Г) 1556-1605 рр.

25. Першими європейцями, з'явилися поблизу берегів Індії у XVI ст. були:

А) англійці

Б) голландці

В) португальці

Г) французи

26. Засновник, Перший Імператор Великих Моголів Захіреддін Мухаммед Бабу́р правив:

А) 1556-1605 рр

Б) 1526-1530 рр.

В) 1625-1658 рр.

Г) 1658-1707 р.

27. Рух свадеші – це:

А) рух за надання Індії самоуправління в межах Британської імперії

Б) рух за надання повної незалежності Індії

В) рух бойкоту англійських товарів

Г) рух громадянської непокори під керівництвом Ганді.

28. Відкрито університети в Калькутті, Мадрасі та Мумбаї з

викладанням англійською мовою:

А) 1902 р.

Б) 1859 р.

В) 1857 р.

Г) 1908 р.

29. Релігійна спільнота, що заснувала своє державне утворення у

Пенджабі на межі XVII – XVIII ст. ...?

А) сипаї

Б) сикхи

В) джайни

Г) маратхи

30. Хто такий Б. Г. Тілак:

А) Віце-король Індії в кінці XX в.

Б) Індійський радикально-націоналістичний діяч кінця XIX - початку XX ст.

В) Релігійний діяч, який виступав за співпрацю, компроміс з британськими колонізаторами

Г) Глава Мусульманської Ліги.

31. На початку XV ст. у Південній Індії сформувалася імперія

Віджайянагар, яка існувала:

А) 1720-1858 рр.

Б) 1526-1858 рр.

В) 1336 -1565 рр.

Г) 1556-1605 рр.

32. Столицею імперії Великих Моголів було місто ... ?

А) Біхар

Б) Делі

В) Паніпат

Г) Гоа

33. Які основні причини успішного завоювання Індії Британією

А) Внутрішнє ослаблення індійських князівств внаслідок протистояння буржуазії і робітників, селян і поміщиків.

Б) Етнічна, кастова, релігійна і політична роз'єднаність населення Індії.

В) Значне відставання Індії від Британії в плані розвитку буржуазних відносин.

Г) Перевага британського морського флоту, кількісна перевага британських військ над військами індійських князів, захоплення Британією контролю над торговими шляхами з Європи до Індії.

Д) Активна підтримка індійським населенням британських завойовників на противагу мусульманської династії Великих Моголів.

34. Військові найманці – індійці на службі у європейців - це ?

А) сікхи

Б) самураї

В) сіпаї

Г) сохей

35. Англійська Ост-Індська компанія заснована:

А) 1600 р.; Б) 1616 р.; В) 1602 р.; Г) 1664 р.

36. Розпад ІВМ тривав:

А) 1720-1858 рр.

Б) 1526-1858 рр.

В) 1336 -1565 рр.

Г) 1556-1605 рр.

37. Створення Мусульманської Ліги:

А) 1858 р.; Б) 1885 р.; **В) 1906 р.;** Г) 1877 р.

38. В результаті битви біля Плесі:

А) Англія анексувала Пенджаб.

Б) створено Державу Маратхів

В) англійці завдали вирішальної поразки індійським правителям і приступили до підкорення країни

Г) англійці захопили Бенгалію

39. Національна релігія індусів – це...?

А) сінтоїзм

Б) буддизм

В) індуїзм

Г) іслам

40. Семирічна війна між Англією та Францією завершилася у.....(1763 році) підписанням..... (Паризького мирного договору).

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК IV.

ПІВДЕННО-СХІДНА АЗІЯ У НОВИЙ ЧАС

1. Анексія Філіппін США відбулася:

А) 1899 р.

Б) 1897 р.

В) 1898 р.

Г) 1902 р.

2. Встановлення французького протекторату над Камбоджею:

А) 1858 р.

Б) 1884 р.

В) 1893 р.

Г) 1863 р.

3. Закон британської влади про розділ Бенгалії:

А) жовтень 1859 р.

Б) жовтень 1885 р.

В) жовтень 1905 р.

Г) жовтень 1908 р.

4. Вкажіть території, що складали Французький Індокитай (множинний вибір):

А) В'єтнам

Б) Таїланд

В) Лаос

Г) Полінезія

Д) китайська провінція Гуаньчжоувань

Є) Камбоджа

5. Британське вторгнення на Філіппіни відбулося:

А) 1646 р.

Б) 1898 р.

В) 1521 р.

Г) 1762-1764 рр.

6. Встановлення французького протекторату над Лаосом:

А) 1858 р.

Б) 1884 р.

В) 1893 р.

Г) 1863 р.

7. Виділіть п'ять частин Французького Індокитаю (множинний вибір):

А) колонія Кохінхін (Намбо)

Б) протекторат Тонкін (Бакбо)

В) Лаос

Г) Полінезія

Д) протекторат Аннам (Чунгбо)

Є) Таїланд

Ж) китайська провінція Гуаньчжоувань

З) Камбоджа

8. Проводячи розділ Бенгалії, британці намагалися протиставити бенгальців-мусульман бенгальців-індусам, демонструючи доброзичливе ставлення саме до мусульман.

а) так; б) ні.

9. Голландське вторгнення на Філіппіни відбулося

А) 1898 р.

Б) 1521 р.

В) 1646 р.

Г) 1762 р.

10. Встановлення французького протекторату над Сіамом:

А) 1858 р.

Б) 1884 р.

В) 1893 р.

Г) 1863 р.

11. Встановіть відповідність між країною та державою-колонізатором:

А) Сіам

1. Нідерланди

Б) Бірма

2. США

В) Філіппіни

3. Франція

Г) Індонезія

4. Англія

А-3, б-4, в-2, г-1

12. Виділіть хронологічні межі іспанського періоду історії

Філіппінського архіпелагу:

А) 1899-1902 рр.

Б) 1521-1898 рр.

В) 1898-1946 рр.

Г) 1902-1946 рр.

13. Французька експансія у В'єтнамі розпочалася:

А) 1884 р.

Б) 1862 р.

В) 1858 р.

Г) 1867 р.

14. Встановіть відповідність встановлення французького протекторату над територіями з датою, коли це відбулося:

А) Лаос 1. 1863

Б) В'єтнам 2. 1884

В) Камбоджа 3. 1893

А- 3, б-2, в-1

15. Панування іспанських колонізаторів на Філіппінах знищено внаслідок:

А) Філіппінської революції 1896-1897 рр.

Б) Американсько-іспанського мирного договору 1899 року

В) Американсько-філіппінська війна 1899-1902 рр.

Г) Американсько-іспанська війна 1899 р.

16. Виділіть хронологічні межі американського періоду історії

Філіппінського архіпелагу:

А) 1899-1902 рр.

Б) 1521-1898 рр.

В) 1898-1946 рр.

Г) 1902-1946 рр.

17. Яка країна з Південно-Східної Азії ніколи не стала колонією:

А) Сіам

Б) Таїланд

В) Філіппіни

Г) Індонезія

18. Індокитайський Союз було проголошено у :

А) 1893 р.

Б) 1884 р.

В) 1887 р.

Г) 1863 р.

2. КРЕДИТНИЙ КОНТРОЛЬ.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ
КРЕДИТНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Кредитні контрольні роботи проводиться з метою перевірки рівня засвоєних знань з теми. Запропоновано 4 варіанти до кожного кредиту. Правильне виконання перших чотирьох завдань – **задовільний рівень** (студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання у стандартних ситуаціях); перше питання п'ятого завдання **достатній рівень** (студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності); друге питання – **високий рівень знань** (студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід).

Контрольна робота передбачає охоплення всього навчального матеріалу з відповідного кредиту. Варто звернути увагу на хронологію, термінологію, роль та значення осіб в історії, аббревіатуру. Варіанти побудовані таким чином, що охоплюють завдання семінарських та тем самостійної роботи з кожного кредиту. Відповіді мають бути чіткими, логічними, розгорнутими.

Оцінювання ККР. Вірні відповіді з першого рівня оцінюються 0,5 бали за кожне завдання. Вірні відповіді з другого рівня оцінюються 3 балів за кожне вірно виконане завдання. Вірні відповіді з третього (творчого) рівня оцінюються 5 балів за завдання.

Тому система оцінювання ККР наступна:

Рівень	Кількість завдань	Кількість балів за кожну вірну відповідь	Всього балів
I рівень	8 тестових завдань	0,5 бали	4 балів
II рівень	2 завдання на теоретичні знання, відповідність, хронологію та термінологію	3 балів	6 балів
III рівень (творчий)	2 завдання творчого, аналітичного характеру	5 балів	10 балів
Всього за ККР:			20 балів

Кредитна контрольна робота №1**Кредит 2. «Східна Азія у новий час****(Японія, Китай, Корея в XVI — на початку XX ст.»****I варіант****I рівень.**

1. Відновлення влади імператора в Японії відбулося у:

А) 1889 р.

Б) 1868 р.

В) 1912 р.

Г) 1644 р.

2. Вкажіть лідера конституціоналістів-реформаторів у Китаї у кінці XX ст.:

А) Кан Ювей

Б) імператриця Ци Сі

В) Хун Сюцюань

Г) Лі Хунчжан

3. Коли була прийнята перша Конституція Японії:

А) 1910 р.

Б) 1854 р.

В) 1889 р.

Г) 1868 р.

4. Друга опіумна війна завершилася поразкою Китаю та підписанням....

(закінчить речення, можливі декілька варіантів відповідей):

А) Пекінських договорів

Б) Нанкінського договору

В) Тяньцзинського договору

Г) Айгунського договору

5. Встановіть відповідність між подією та датою, коли вона відбулася:

А) Російсько-японська війна

1. 1868-1889 рр.

- Б) Реставрація Мейдзі 2. 1603-1868 рр.
 В) Японо-китайська війна 3. 1904-1905 рр.
 Г) Період Токугавського сьогунату 4. 1894-1895 рр.

А -3, Б-1, В-4, Г-2

6. Розташуйте події історії Китаю у хронологічній послідовності:

- А) Перша опіумна війна 1839-1842 рр.
 Б) Створення партії Гоміньдан 1912 р.
 В) Революція тайпінів 1851-1865 рр.
 Г) Початок завоювання Китаю маньчжурами 1609 р.

Г, А,В,Б

7. Поясніть терміни й поняття: Реставрації Мейдзі, тайпіни.

II рівень.

1. Політичний устрій та соціально-політичний розвиток Японії в період токугавського сьогунату (поч. XVII - XVIII ст.).
2. Криза феодалних відносин в Китаї в першій половині XIX ст. Насильницьке "відкриття" Китаю капіталістичними державами та його наслідки.

III рівень.

1. Складіть сенкан до слова: «Роніни».

Кредитна контрольна робота №1**Кредит 2. «Східна Азія у новий час****(Японія, Китай, Корея в XVI — на початку XX ст.)»****II варіант****I рівень.**

1. Анексія Кореї Японією:

A) 1910 р.

Б) 1889 р.

В) 1905 р.

Г) 1876 р.

2. Реформи «Сто днів» у Китаї:

A) 1912 р.

Б) 1868 р.

В) 1889 р.

Г) 1898 р.

3. Коли було створено перший японський парламент:

A) 1890 р.

Б) 1868 р.

В) 1889 р.

Г) 1898 р.

4. Які території отримала Японія внаслідок японо-китайської війни 1894-1895 рр. (можливі декілька варіантів відповідей):

A) Ляодунський півострів

Б) о.Пенхуледао

В) о.Тайвань

Г) Корея

5. Встановіть відповідність між партією та датою її створення:

A) Гоміндан (Китай)

1. 1882

Б) Конституційно-ліберальна партія, Дзіюто (Японія) 2. 1881

В) Партія конституційних реформ, Кайсінто (Японія) 3. 1912

А-3, Б-2, В-1

6. Розташуйте події історії Японії та Китаю у хронологічній послідовності:

А) Перша японська Конституція 1889

Б) Портсмутський мирний договір 1905

В) Нанкінський мирний договір 1842

Г) «21 вимога» Японії щодо Китаю 1915

В, А, Б, Г

7. Поясніть терміни й поняття: бакуфу, політика «самопосилення».

II рівень.

1. Японія в I пол. XIX ст.: поглиблення кризи феодалізму, особливості розвитку капіталізму, проникнення іноземних держав та його наслідки.

2. Зростання політичної активності та патріотичне піднесення у Китаї в 90-х рр. XIX ст.: Кан Ювей, Сунь Ятсен, рух іхетуань.

III рівень.

1. Складіть сенкан до слова: «Маньчжурське завоювання».

Кредитна контрольна робота №1**Кредит 2. «Східна Азія у новий час****(Японія, Китай, Корея в XVI — на початку XX ст.)»****III варіант****I рівень.**

1. Встановлення Японією протекторату над Кореєю:

А) 1910 р.

Б) 1889 р.

В) 1905 р.

Г) 1876 р.

2. У якому році маньчжури захопили Пекін і заснували нову династію Цін?:

А) 1683 р.

Б) 1609 р.

В) 1603 р.

Г) 1644 р.

3. Японо-китайська війна 1894-1895 рр. завершилася поразкою Китаю та підписанням (закінчить речення):

А) Тянцзинського договору

Б) Симодського договору

В) Симоносекського договору

Г) Нанкінського договору

Д) Пекінського договору

4. Виділіть «Три народні принципи» Сунь Ятсена:

А) комунізм, усупільнення власності, державний сефвенітет.

Б) соціалізм, націоналізація, загальний добробут.

В) капіталізм, парламентаризм, селянська реформа.

Г) націоналізм, народовладдя, народне благоденство.

5. Встановіть відповідність між революційними подіями та періодом, коли вони відбулися:

А) Повстання іхетуаней	1. 1911-1913
Б) Синьхайська революція	2. 1637-1638
В) Тайпінське повстання	3. 1898-1901
Г) Симабарське повстання	4. 1850-1864

А-3, Б-1, В-4, Г-2

6. Розташуйте події історії Японії у хронологічній послідовності:

А) Анексія Кореї	1910
Б) Симоносекський договір	1895
В) Реставрація Мейдзі	1868
Г) Портсмутський мир	1905

В, Б, Г, А

7. Поясніть терміни й поняття: політика «закриття країни», іхетуань.

II рівень.

1. Буржуазні реформи і перетворення епохи Мейдзі та їх значення для розвитку Японії.
2. Втручання іноземних держав у внутрішні справи Китаю (XIX – початок XX ст.). Перетворення Китаю в напівколонію іноземних держав.

III рівень.

1. Складіть сенкан до слова: «Токугавський режим».

Кредитна контрольна робота №1

Кредит 2. «Східна Азія у новий час

(Японія, Китай, Корея в XVI — на початку XX ст.)»

IV варіант

I рівень.

1. На який період припадає примусове «відкриття» Японії?

A) 1846-1858 рр.

Б) 1868-1889 рр.

В) 1603-1683 рр.

Г) 1968--1912 рр.

2. Яка династія правила в Китаї напередодні маньчжурського завоювання?

A) Великих Моголів

Б) Мін

В) Цин

Г) Мейдзі

3. Вкажіть мету повстання іхетуаней у Китаї:

A) розділ Китаю на Північний та Південний

Б) відміна політики «самоізоляції»

В) вигнання європейців з країни

Г) проголошення демократичної республіки

4. Під час Синьхайської революції була створена перша політична партія Китаю, що називалася:

A) Гоміндан

Б) Конституційно-ліберальна партія, Дзіюто

В) Партія конституційних реформ, Кайсінто

5. Встановіть відповідність між революційними подіями та їх лідерами:

A) Повстання іхетуаней

1. Хун Сюцюань

Б) Синьхайська революція	2. Товариство «Кулак в ім'я справедливості і згоди»
В) Тайпінське повстання	3. Сунь Ятсен
Г) Симабарське повстання	4. Амакуса Сіро

А-2, Б-3, В-1, Г-1

6. Розташуйте події історії Китаю у хронологічній послідовності:

А) Смерть імператриці Ци Сі	1908
Б) Початок російсько-японської війни	1904
В) Початок повстання іхетуаней	1900
Г) Спроба державного перевороту у Китаї реформаторами	1898

Г, В, Б, А.

7. Поясніть терміни й поняття: самурай, Токугавський режим.

II рівень.

1. Політичний розвиток Японії в останній третині XIX - на початку XX ст.: виникнення політичних партій, прийняття Конституції 1889 р., формування нової політичної системи.
2. Соціально-економічна і політична криза в Китаї в кінці XVI - на початку XVII ст. Завоювання Китаю маньчжурами і утворення Цінської імперії.

III рівень.

1. Складіть сенкан до слова: «Ци Сі».

Кредитна контрольна робота №2***Кредит 3, 4. «Південна та Південно-Східна Азія у новий час»*****I варіант****I рівень.**

1. Анексія Філіппін США відбулася:

А) 1899 р.

Б) 1897 р.

В) 1898 р.

Г) 1902 р.

2. Встановлення французького протекторату над Камбоджею:

А) 1858 р.

Б) 1884 р.

В) 1893 р.

Г) 1863 р.

3. Закон британської влади про розділ Бенгалії:

А) жовтень 1859 р.

Б) жовтень 1885 р.

В) жовтень 1905 р.

Г) жовтень 1908 р.

4. Віце-королем Індії, що відзначився своєю реакційною політикою щодо національних рухів і неприхованою расовою дискримінацією, з 1899 р. по 1905 р. був призначений :

А) Чарльз Каннінг

Б) Джеймс Ендрю Дальхузі

В) Джордж Керзон

Г) Чарльз Гардінг

5. Вкажіть території, що складали Французький Індокитай (множинний вибір):

А) В'єтнам

Б) Таїланд

В) Лаос

Г) Полінезія

Д) китайська провінція Гуаньчжоувань

Є) Камбоджа

6. У 1899 р. віце-королем Індії був призначений лорд Дж. Керзон, який представляв помірковану групу англійських імперіалістів. Він узяв курс на пом'якшення колоніального режиму:

а) так; **б) ні.**

7. Зіставте поняття з їх характеристиками:

1. «Свадеші» А) тактика ненасильницького опору

2. «Сатьяграха» Б) священний текст індуїзму

3. «Бхагавад-гіта» В) своє виробництво: поступове витіснення

британців з національної економіки

1-в, 2-а, 3-б.

8. Вставте пропущене: За антиімперіалістичну діяльність (хто?).....(**Б. Тілак**) в 1908 — засуджений до тюремного заключення до 6 років каторги. На знак протесту проти цього вироку трудящі провели (що?)(**Бомбейський страйк**) 1908 року.

II рівень

1. Розкрийте особливості соціальної структури та ознаки господарського життя характерні для індійського суспільства на початок Нового часу, у XVI ст.

2. Встановлення британського панування у Бірмі і Малайє.

III рівень

1. Іспанський колоніальний режим на Філіппінах: методи, форми та специфічні ричи управління
2. У чому полягало значення реформ Великобританії в Індії у 70-80-х рр.. XIX ст.?

Кредитна контрольна робота №2***Кредит 3, 4. «Південна та Південно-Східна Азія у новий час»*****II варіант****I рівень.**

1. Британське вторгнення на Філіппіни відбулося:

А) 1646 р.

Б) 1898 р.

В) 1521 р.

Г) 1762-1764 рр.

2. Встановлення французького протекторату над Лаосом:

А) 1858 р.

Б) 1884 р.

В) 1893 р.

Г) 1863 р.

3. Ага-хан III створює Загальноіндійську мусульманську лігу у...:

А) 1885 р.

Б) 1882 р.

В) 1916 р.

Г) 1906 р.

4. Голова колонії Британська Індія до повстання сипаїв носив титул:

А) штатс-секретар по справам Індії

Б) генерал-губернатор

В) намісник британської королеви

Г) віце-король

5. Виділіть п'ять частин Французького Індокитаю (множинний вибір):

А) колонія Кохінхін (Намбо)

Б) протекторат Тонкін (Бакбо)

В) Лаос

Г) Полінезія

Д) протекторат Аннам (Чунгбо)

Є) Таїланд

Ж) китайська провінція Гуаньчжоувань

З) Камбоджа

6. Проводячи розділ Бенгалії, британці намагалися протиставити бенгальців-мусульман бенгальців-індусам, демонструючи доброзичливе ставлення саме до мусульман.

а) так; б) ні.

7. Зіставте поняття з їх характеристиками:

1. «Хартал» А) внутрішня самотійність

Б) форма страйку, закриття індусами своїх лавок и припинення будь-якої торгової ділової активності

3. «Сварадж» В) похоронна традиція в індуїзмі

1-б, 2-б, 3-а

8. Вставте пропущене: У другій половині ХІХ ст. національно-визвольний рух в Індії посилюється. Більшість його керівників походили із (яких верств?)(**заможних верств населення, індусів, що мали вищу освіту**). Вони були невдоволені (чим?)..... (**тим, що їх не допускали на вищі посади в колоніальній адміністрації**). Розуміючи необхідність компромісу, англійська адміністрація дозволила створити у (коли?)(**1885 р.**) загальноіндійську політичну організацію (назва?).....(**Індійський Національний Конгрес (ІНК)**).

II рівень

1. Проаналізуйте характерні риси політичного розвитку Індії на межі середньовіччя і нового часу?

Відповідь: На початку XVI ст. на теренах Індостану виникає нова держава – Імперія Великих Моголів, яка протягом століття перетворюється на найпотужніше державне утворення на субконтиненті. Пануючу меншість складали мусульмани-суніти.

Провідною галуззю економіки залишалось сільське господарство, де значну роль відігравало іригаційне землеробство.

Імперія Великих Моголів ділилась на області (близько 20), на чолі яких стояли намісники – субадари. Тільки збирання податків не входило до їх компетенції. Податкова адміністрація підпорядковувалась центральному органу – дівані.

В основі суспільного устрою знаходилась кастова система, яка сформувалась з давньої системи варн. Кастову систему слід вважати різновидом суспільного станового устрою. Фундаментом індійського суспільства виступала традиційна індійська громада, в межах якої взаємодіяли представники різних каст.

Ключові слова: імперія Великих Моголів, сільське господарство, субадари, касты, варни.

2. Ліквідація іспанського панування на Філіппінах.

III рівень

1. Голландська колоніальна система: методи, форми та специфічні ричи управління.

2. Як ви вважаєте, діяльність ІНК була спрямована на досягнення самостійності держави чи на вдосконалення колоніального положення Індії? Свою відповідь поясніть.

Кредитна контрольна робота №2***Кредит 3, 4. «Південна та Південно-Східна Азія у новий час»*****III варіант****I рівень.**

1. Голландське вторгнення на Філіппіни відбулося

А) 1898 р.

Б) 1521 р.

В) 1646 р.

Г) 1762 р.

2. Встановлення французького протекторату над Сіамом:

А) 1858 р.

Б) 1884 р.

В) 1893 р.

Г) 1863 р.

3. Перенесення столиці як резиденції британського короля в Індії з Калькутти в Делі відбулося:

А) 1859 р.

Б) 1911 р.

В) 1857 р.

Г) 1908 р.

4. Перший віце-король Британської Індії:

А) Джеймс Ендрю Дальхузі

Б) Чарльз Каннінг

В) Джордж Керзон

Г) Чарльз Гардінг

5. В яких провінціях Індії в першу чергу відбулися релігійно-сектантські народні рухи і повстання у 60-70-х р. XIX ст. ? (множинний вибір):

А) Біхар, Сітан

Б) Рампа

В) Східна Бенгалія, Бомбей, Махараштра, Мадрас

Г) Пенджаб, Патне і Делі.

6. Гасло «сварадж» мало на увазі вимогу повної незалежності, власного парламенту та органів самоуправління в Індії:

а) так; **б) ні.**

7. Встановіть відповідність між країною та державою-колонізатором:

А) Сіам 1. Нідерланди

Б) Бірма 2. США

В) Філіппіни 3. Франція

Г) Індонезія 4. Англія

А-3, Б-4, В-2, Г-1

8. Вставте пропущене: Імперія Моголів слабшала, в (коли?)
(1739 р.) правитель (якої країни?)..... (Персії)
 Надір-шах зайняв (яку частину чи міста Індостану)Делі.

II рівень

1. Народні рухи в Індії у 1890-1910 рр. Причини, характер, територія, особливості та основні результати.

2. Утворення Індокитайського союзу: основні події колоніального розподілу Індокитайського півострову.

III рівень

1. Охарактеризуйте причини та наслідки занепаду імперії Великих Моголів у XVIII ст.?

Відповідь: Останнім могутнім правителем імперії Великих Моголів, як правило, вважають падишаха Аурангзеба. Аурангzeb вів успішні війни,

тримаючи під контролем значну імперію, однак за його правління загострюються відносини мусульман з представниками інших релігійних конфесій, що стає підвалиною для майбутніх суспільних негараздів. У Пенджабі поступово отримує незалежність держава сикхів, у Махараштрі значною політичною силою стають маратхі.

Після смерті Аурангзеба при падишахському дворі йде боротьба за спадок між його нащадками. Це суперництво підточую центральну владу і перетворює намісників (субедарів) у напівзалежних правителів, які визнають сюзеренітет Делі лише формально.

Значного удару авторитету падишахів завдало іранське вторгнення перського правителя Надір-шаха. У 1739 р. його війська пограбували Делі. Важливим наслідком занепаду імперії Великих Моголів став політичний розпад держави, що посприяло англійському завоюванню Індостану.

Ключові слова: імперія Великих Моголів, Індія, маратхі, сикхі.

2. Чому Сіам так і не був перетворений у колонію? (відповідь обґрунтуйте 10 тезами).

Кредитна контрольна робота №2***Кредит 3, 4. «Південна та Південно-Східна Азія у новий час»*****IV варіант****I рівень.**

1. Виділіть хронологічні межі іспанського періоду історії Філіппінського архіпелагу:

А) 1899-1902 рр.

Б) 1521-1898 рр.

В) 1898-1946 рр.

Г) 1902-1946 рр.

2. Французька експансія у В'єтнамі розпочалася:

А) 1884 р.

Б) 1862 р.

В) 1858 р.

Г) 1867 р.

3. Лідер «лівого» крила ІНК:

А) Б. Тілак

Б) Сунь Ят-сен

В) Махатма Ганді

Г) Мейдзі

4. В яких провінціях Індії в першу чергу відбулися антиколоніальні народні рухи і повстання у 60-70-х р. XIX ст. (множинний вибір):

А) Пенджаб, Сітан, Делі

Б) Рампа, Біхар

В) Східна Бенгалія, Бомбей

Г) Махараштра, Мадрас.

5. Столиця Британської Індії з 1707 по 1911 р.:

А) Агра

Б) Нью-Делі

В) Делі

Г) Калькутта

6. Гасло «сварадж» мало на увазі вимогу власного парламенту та органів самоуправління в Індії при збереженні над країною британського суверенітету:

а) так; б) ні.

7. Встановіть відповідність встановлення французького протекторату над територіями з датою, коли це відбулося:

А) Лаос 1. 1863

Б) В'єтнам 2. 1884

В) Камбоджа 3. 1893

А- 3, б-2, в-1

8. Вставте пропущене: У (коли?)..... **(1857 році)** в Індії було відкрито університети в (яких містах)**(Калькутті, Мадрасі та Мумбаї)** з викладанням (якої?)**(англійською)** мови, з метою забезпечення (з якою метою?)..... **(підготовки проанглійських кадрів колоніальної адміністрації із самих індійців).**

II рівень

1. Охарактеризуйте діяльність європейців в Індії у Ранній Новий час?

Відповідь: Після відкриття Васко да Гама у 1498р. морського шляху до Індії португальці захоплюють її торгівлю з Європою. Під час Великих географічних відкриттів Індія перетворилась на арену їх суперництва з голландцями, а пізніше – англійцями. У 1600 р. англійці заснували Ост-Індську компанію для торгівлі зі Сходом. Їх конкуренти засновують

аналогічні торгівельні структури пізніше: Франція у 1662 р, а Голландія – 1664 р.

У XVIII ст. головними конкурентами у боротьбі за контроль над торгівлею Індостану стають Англія і Франція, які засновують на узбережжі свої факторії. Ця боротьба ставала особливо жорстокою під час значних війн в Європі і Америці: війни за Австрійську спадщину (1740 - 1748), Семирічної війни (1756 - 1763) та війни за незалежність північноамериканських колоній (1775 - 1783).

У цьому суперництві перемогли англійці, які мали кращій флот і міцнішу економіку. За Паризькою мирною угодою 1763 р. Франція втратила свої колонії та всі спроби їх повернути закінчились невдачею.

Ключові слова: Індія, Франція, Англія, Семирічна війна, Ост-індська компанія.

2. Утворення Індокитайського союзу: характеристика колоніального режиму.

III рівень

1. Яким чином Індія перетворилася на англійську колонію?
2. Поясніть вислів «Пробудження Азії» на прикладі Філіппін.

Кредитна контрольна робота №2***Кредит 3, 4. «Південна та Південно-Східна Азія у новий час»*****V варіант****I рівень**

1. Панування іспанських колонізаторів на Філіппінах знищено внаслідок:

A) Філіппінської революції 1896–1897 рр.

Б) Американо-іспанського мирного договору 1899 року

В) Американо-філіппінська війна 1899-1902 рр.

Г) Американо-іспанська війна 1899 р.

2. Виділіть хронологічні межі американського періоду історії Філіппінського архіпелагу:

A) 1899-1902 рр.

Б) 1521-1898 рр.

В) 1898-1946 рр.

Г) 1902-1946 рр.

3. Яка країна з Південно-Східної Азії ніколи не стала колонією:

A) Сіам

Б) Таїланд

В) Філіппіни

Г) Індонезія

4. Індокитайський Союз було проголошено у :

A) 1893 р.

Б) 1884 р.

В) 1887 р.

Г) 1863 р.

5. Закон про управління Індією та ліквідація Англійської Ост-Індської компанії:

А) 2 серпня 1858 р.

Б) 2 серпня 1885 р.

В) 2 серпня 1908 р.

Г) 2 серпня 1871 р.

6. Повстання сипаїв в Індії:

А) 1854 -1859 рр.

Б) 1854 -1860 рр.

В) 1854 -1865 рр.

Г) 1857 -1859 рр.

7. Голова колонії Британська Індія після повстання сипаїв носив титул (множинний вибір):

А) штатс-секретар по справам Індії

Б) генерал-губернатор

В) намісник британської королеви

Г) віце-король

8. Виставте у хронологічній послідовності відвідання європейців Індостану:

А) англійці

Б) французи

В) португальці

Г) голландці

В,г,б,а

II рівень

1. Китайсько-французькі війни за В'єтнам: причини і результати.

2. Народні рухи в Індії у 1860-1890 рр. Причини, характер, територія, особливості та основні результати.

III рівень

1. Поясніть вислів «Пробудження Азії» на прикладі Індії.
2. Американський колоніальний режим на Філіппінах: методи, форми та специфічні ричи управління.

3. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ

ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання – форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Відповідно до інноваційних технологій навчання різновидом індивідуальних занять є індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом поза аудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується підсумковим контролем. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Мета ІНДЗ – самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Види ІНДЗ:

- конспект із теми (модуля) за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно;
- комплексне навчально-методичне дослідження з теми або вузької проблематики;
- теоретична розробка історичних явищ, процесів;

- реконструкції історичних подій та їх комплексний опис;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;
- розробка навчальних та діагностичних тестових завдань із навчального курсу.

Приклади ІНДЗ:

Історіографічний опис, біографічні та навчально-методичні дослідження, історичні нариси, складання схем історико-політичної та історико-економічної динаміки тощо.

Автор практикує підготовку одного з видів позааудиторної індивідуальної роботи студента, зокрема виконання комплексного навчально-методичного дослідження з теми або вузької проблематики за даною структурою виконання.

I. Титульний лист.

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
Історичний факультет
Кафедра історії

Науково-дослідне завдання
з дисципліни
«Нова історія країн Азії та Африки»
на тему
«.....»

Виконав (ла):
Студент(ка).....групи
спеціальності 014.03.
«Середня освіта. Історія»
.....(П.І.Б.)

Перевірів:
к.і.н., доцент Іванова Т.Ю.

Миколаїв, 2019

II. Зміст завдання.

ОПИС

1. Реферат..... .стр.
 - 1.1. План (розгалужений, складається з 3-х розділів з підпунктами)
 - 1.2. Вступ
 - 1.3. Основна частина згідно плану
 - 1.4. Висновки
 - 1.5. Використана література (не менше 20 найменувань).
2. Хронологічна таблиця (обсяг не менше 2 стр.).....стр.
3. Словник термінів (не менше 15 термінів з теми).....стр.
4. Проблемні питання (3 питання з відповідями).....стр.
5. Тестові завдання – 15 тестів з виділеними правильними відповідями трьох типів (на відповідність, хронологічна послідовність, вибрати один із чотирьох варіантів відповідей).....стр.
6. Додатки (ілюстрації, карти, портрети діячів, фото) – 5-6 додатків....стр.
7. Рекомендована література (не менше 20 найменувань з вихідними даними-видавництвом за поданим нище зразком).....стр.

Зразок оформлення реферативної частини завдання.

(див. с. 63-68)

Тема: Особливості розвитку Китаю в XVI — на початку XX ст.

Мета.

Дидактична:

- з'ясувати особливості політичного та соціально-економічного розвитку Китаю на початку XVI ст.;
- засвоїти знання про станову структуру, релігійне життя та державну організацію країни у XVI — на початку XX ст.
- оволодіння фактичними знаннями, засвоєння основних процесів, що відбувалися на Далекому Сході; висвітлення різних проблем, гальмуючих темпи розвитку країни;
- вивчення різних проблем, пов'язаних з особливостями історичного розвитку Цинської імперії (вплив релігії на суспільство і державу, методи господарювання і духовну спадщину, зовнішні зв'язки, ідеологію, положення на міжнародній арені і втручання великих держав у внутрішні справи регіону);
- здобуття вмінь для розвитку історичного мислення;
- вивчення термінологічної та хронологічної бази проблеми.

Виховна:

- створити атмосферу емоційного підйому, викликати почуття інтересу щодо долі народів Китаю в XVI — на початку XX ст.;
- виховувати в душі патріотизму, національної свідомості та гідності;
- виховувати почуття поваги до національно-етнічних та релігійних традицій східних народів;
- досягти усвідомлення трагізму в житті напівколоніальних народів Далекого Сходу в новий період історії.

Дидактичні засоби навчання:

- портрети: Ци Сі, Кан Ювей., Сунь Ятсен.
- історичні карти: «Китай в XVI – на початку XVIII ст.», «Опіумні війни в Китаї», «Селянська війна тайпінів 1850-1868 рр.», «Поділ Цинської імперії між Росією, Англією, Францією, Німеччиною та Японією», «Перша світова війна. Далекий Схід в 1914 – 1918 рр.».

Ключові поняття: Імперія Мін, маньчжури, східна деспотія, опіумні війни, тай піни, іхетуані, Синьхайська революція 1911–1913 рр.

План:

1. Імперія Мін наприкінці XVI – XVII ст.
2. Підкорення Китаю Маньчжурською династією Цин. Становлення класичної східної деспотії у середині XVII – кінці XVIII ст.
3. Політика капіталістичних держав щодо Китаю, їх намагання «відкрити» Китай
4. Селянська війна тайпінів 1850-1868 рр.
5. Економічний і політичний розвиток Китаю в II половині XIX ст.
6. 4. Китай на початку XX ст.:

Вступ

Розкриття теми згідно плану, вказуючи назви розділів та підрозділів. Після розкриття кожного пункту плану необхідно розробити контроль знань з даного питання (можна у вигляді теоретичних чи проблемних завдань, а можна у вигляді 5 тестових завдань). Наприклад:

Питання 1. Імперія Мін наприкінці XVI – XVII ст.

Розкриття питання.....

Питання до самоконтролю (в кінці матеріалу до кожного пункту плану):

1. Охарактеризуйте причини послаблення Мінського Китаю в період пізнього середньовіччя.
2. Розкрийте інтереси капіталістичних держав Заходу у колонізації Китаю..

Висновки

Використана література та джерела (згідно посилань).

***Зразок оформлення списку літератури та джерел до ІНДЗ
за наступною структурою:***

I. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1.1. Джерела та спогади:

1. Тайпинское восстание 1850-1864 гг. Сб. документов. – М., 1961.

1.2. Навчальна та узагальнююча література:

1. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI- початок XX ст.) : підруч. для студ. ВНЗ / Ю. І. Поп . – Київ : Академія, 2012 . – 374 с.

1.3. Наукова історична література:

2. Ильюшечкин В.П. Крестьянская война тайпинов. – М., 1967

1.4. Електронні посилання:

1. История маньчжурського Китая на сайте(назва).
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/history/pages/history-%20foreign%20domination.aspx>.

II. ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

2.1. Джерела та спогади:

1. Акимкина Н.А., Люксембург М.А. Практикум по истории стран зарубежного Востока (Индия, Иран, Турция). – М., 1963.

2.2. Навчальна та загальна література:

1. История Китая с древнейших времен до наших дней. – М., 1974

2.3. Наукова історична література:

1. Васильев Л.С. Цивилизации Востока: специфика, тенденции, перспективы // Цивилизации. – Вып.3 . – М., 1995.

2.4. Електронні посилання:

1. 1. <http://www.hrono.ru>

Тематика індивідуального навчально-дослідного завдання:

1. Китай за часів династії Цін: соціально-економічне становище у XVII – XVIII ст.
2. Китай за часів династії Цін: зовнішня політика XVII – XVIII ст.
3. Національно-визвольний рух у Китаї
4. Англо-китайський конфлікт.
5. Культура Китаю у XVII – I пол. XIX ст.
6. Регіональні цивілізації Азії та Африки на початок Нового часу.
7. Створення французької колоніальної імперії в Індокитаї.
8. Англійське завоювання Індостану.
9. Експлуатація Індії і колоніальний режим Англії у XVII – середина XIX ст.
10. Інтервенція західних держав у Китаї в XIX ст.
11. Англійське завоювання і колоніальний режим в Індії XVIII - I пол. XIX ст.
12. Завоювання Індонезії голландськими колонізаторами.
13. Індокитай у XVI – середині XIX ст.
14. Сьогунат Токугава: соціально-економічна становище Японії.
15. Сьогунат Токугава: внутрішньополітичне становище Японії.
16. Зовнішня політика Японії за часів сьогунату Токугава.
17. Основні ознаки східної цивілізації.
18. Цивілізації Сходу і Заходу на початку Нового часу.
19. Причини і наслідки занепаду Сходу. Перехід світової гегемонії до країн Західної Європи.
20. Становлення колоніалізму і колоніальної системи.
21. Ранній європейський колоніалізм у країнах Сходу.

22. Особливості розвитку Китаю в XVI — на початку XVIII ст.: суспільно-політичний розвиток і класова боротьба.
23. Династія Цин. Становлення класичної східної деспотії
24. Перший період маньчжурських завоювань.
25. Китай наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.
26. Селянська війна тайпінів у Китаї.
27. Культура Китаю у XVII — початку XX ст.
28. Японія наприкінці XVIII — у першій третині XIX ст.
29. Становище Японії у середині XIX ст.
30. Культура Японії у XVII — початку XX ст.
31. Індія в XVI — першій половині XVIII ст.
32. Початок європейського проникнення в Індію.
33. Індія в другій половині XVIII — першій половині XIX ст.
34. Експансія Англійської Ост-Індської компанії в Індії.
35. Суспільне життя індійців в другій половині XVIII — першій половині XIX ст.
36. Повстання сипаїв 1857—1859 рр.
37. Культура Індії у XVII — початку XX ст.
38. Колоніальна система в XIX — на початку XX ст.
39. Тибет у середині XIX ст. - 1918 р.
40. Тайвань у середині XIX ст. - 1918 р.
41. Корея у середині XIX ст. - 1918 р.
42. Поділ Китаю на сфери впливу. Повстання іхетуанів
43. Китай у період «пробудження» Азії.
44. Економічний і політичний розвиток Китаю у перше десятиліття XX ст.
45. Синьхайська революція.

46. Китай у I світовій війні.
47. Індокитай у середині XIX ст. - 1918 р.
48. Індонезія у середині XIX ст. - 1918 р.
49. Філіппіни у середині XIX ст. - 1918 р.
50. «Реставрація Мейдзі» в Японії.
51. Японія в період Мейдзі. Побудова конституційної держави.
52. Японія у I світовій війні.
53. Британська Індія у другій половині XIX — на початку XX ст.
54. Соціальні конфлікти і визвольний рух в Індії у другій половині XIX — на початку XX ст.
55. Індія в період «пробудження» Азії.
56. Індія у I світовій війні.
57. Конфуціанство.
58. Індуїзм.
59. Буддизм.

КРИТЕРІЇ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Система та критерії оцінювання знань студентів з даної дисципліни розроблені таким чином, що дає можливість набрати необхідну кількість балів протягом навчального семестру. Загальна кількість кредитів – 3, відповідно, загальна найбільша сума балів – 300.

Критерії оцінювання

а) при **усних відповідях** на семінарських заняттях, захист рефератів, тощо.

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння оперувати поняттями, датами; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- власний аналіз та аргументація висновків;
- використання основної та додаткової літератури;

б) при виконанні **письмових** завдань кредитного контролю:

- повнота розкриття питань;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;

в) вміння працювати та аналізувати першоджерела;

г) робота з історичними картами.

Для визначення ступеню оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні досягнень студентів.

Високий рівень. Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання у стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів, які отримують студенти (V семестр):

Робота на семінарах, поточне тестування та самостійна робота					ККР	Накопичувальні бали/ Сума
Кредит 1						
T1	T2	T3	T4		-	100
25	25	25	25			
Кредит 2						
T1	T2				20	100
40	40					
Кредит 3						
T1	T2	T3			20	100
25	30	25				
Кредит 4						
T1	T2	T3	T4		20	100
20	20	20	20			
Всього: 340 б.					60	400

Всього накопичують студенти за курс протягом V семестру – 400 балів (4 кредити).

Штрафні бали можуть бути нараховані:

- за невідвідування заняття без поважної причини;
- за незадовільну підготовку до проведення заняття;
- порушення дисципліни;
- запізнення на заняття;
- несвоєчасне надання матеріалу зі самостійної роботи на перевірку.

ЄВРОПЕЙСЬКА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ECTS

Національна шкала	«5» відмінно	«4» добре		«3» задовільно		«2» незадовільно	«2» незадовільно
Шкала університету	90 – 100	80 – 89	70 – 79	65 – 69	60 – 64	35 – 59	0 – 34
Шкала ECTS	A	B	C	D	E	FX	X
						з можливістю повторного складання	з обов'язковим повторним курсом

Шкала оцінювання: іспит/залік

Оцінка ЄКТС	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
		іспит	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

ШКАЛА ВИСТАВЛЕННЯ ОЦІНОК

Оцінка ECTS	Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Визначення	За шкалою навчального закладу	
A	10	ВІДМІННО – відмінне виконання з незначною кількістю помилок.	Відмінно	90 – 100
B	25	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками.	Добре	80 – 89
C	30	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок.	Добре	70 – 79
D	25	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків.	Задовільно	65 – 69
E	10	ЗАДОВІЛЬНО (достатньо) – виконання задовольняє мінімальні критерії.	Задовільно	60 – 64
FX		НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік.	Незадовільно	35 – 59
X		НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота.	Незадовільно	0 – 34

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ДОВІДНИК

ЯПОНІЯ:

1542 р. - поява біля берегів Японії португальців.

1549 р. - поява іспанців, котрі досягли Японії з Мексики, початок імпорту у країну вогнепальної зброї, що вплинуло на розвиток військової справи.

40-ві роки XVI ст. - поява перших християн на Японських островах, що прибули із португальськими купцями.

1568-1603 рр. - період Адзуті-Момояма, період ліквідації феодалної роздробленості, силове об'єднання Японії в результаті діяльності полководців, політиків та феодалів центральної частини острова Хонсю Ода Нобунага (1534-1582), Тойотомі Хідейосі (1536-1598), Токугава Ієясу (1543-1616).

Початок 80-х років XVI ст. - «Періодом спокійної землі» («Адзуті дзидай»).

1582-1598 рр. - «Період персикової гори» («Момояма дзидай»).

1598 р. - смерть Хідейосі, розгортання міжусобної боротьби між Токугава Ієясу і його противниками, які об'єдналися навколо сина Хідейосі – Хідейорі (1593-1615).

1603 р. - Токугава Ієясу прийняв титул сьогуна і захопив владу над країною.

1603-1867 рр. - період політичного панування роду Токугава, період Едо (Едо дзидай).

1614-1615 рр. - остаточне придушення Токугаваю Ієясу опору Хідейорі, зайняття м. Осаки.

1630 – ті рр. - заходи третього сьогуна Ієміцу по обмеженню діяльності європейців в Японії: влада не дозволила ввозити європейські і китайські

книги про християнство, а рядом указів змусили європейців залишити країну.

1637 р. – антифеодальне селянське повстання в м. Сімабара на острові Кюсю.

1603 р. – поява театру Кабукі в Японії

Перша половина XVII ст. – поширення книгодрукування у Японії, що виникло під впливом європейських місіонерів і на основі завезеного з Кореї наприкінці XVI ст. пересувного шрифту.

1716-1736 рр. – реформи правління Кьохо.

1739 р. - російські кораблі експедиції В. Берінга вперше підійшли до берегів Японії.

1739 р., червень – російська експедиція М. Шпанберга і В. Вальтона, коли вперше відвідано північно-східне узбережжя острова Хонсю і східне узбережжя острова Едзо (Хоккайдо). Невдала спроба встановлення торгових відносин з Японією.

1787 р. – селянське антифеодальне повстання м. Осака проти високих цін на рис. Початок «рисових бунтів», загострення класової боротьби як дин з яскравих проявів кризи токугавського режиму.

1787 – 1793 рр. - реформи правління Кансей.

1789 р. – відкрито першу школу в Едо.

1792-1793 рр. – російська експедиція А. К. Лаксмана, невдаласпроба встановлення дипломатичних стосунків та торговельних зв'язків.

1793 – 1825 рр. - остаточне утвердження принципу «закриття країни» (сакоку).

1804 р. – перша кругосвітня експедиція І. Ф. Крузенштерна, чергове відвідування Росією Японії. Відмова сьогунату від будь-яких переговорів.

1811 р. - експедиція В. М. Головніна до Японії з метою скласти опис Курильських островів і Татарської протоки, захоплення екіпажу в полон.

1841 - 1843 рр. - реформи правління Темпо.

1842 р. - підписання Нанкінського мирного договору між Великою Британією та Китаєм, після поразки Китаю у Першій Опіумній Війні, згідно якого Велика Британія отримала Гонконг.

1845 р. - Конгрес США надав повноваження президенту США на встановлення торгових відносин з Японією в зв'язку з потребою Америки у морських базах у Тихому океані біля берегів Китаю.

1846 р. - невдала перша офіційна спроба США встановлення контактів з Японією, місія командора Джона Бідла

1863-1869 рр. - розгортання антисьогунського руху, що вилився у громадянську війну.

1866 р., липень - смерть сьогуну Іемото, якого успадковує сьогун Кейко.

1867 р. - князь Тесю вручив сьогуну Кейко меморандум з вимогою повернути всю повноту влади імператору.

1866 р., осінь - смерть імператора Комея. Імператором стає Муцухіто. Відновлення влади імператора, сформовано перший уряд.

1868 р. - Відновлення влади імператора в Японії.

1868-1873 рр. - проведення перших реформ Мейдзі.

1871 р., серпень - адміністративна реформа, знищення князівств та створення префектур.

1872 р., березень - станова реформа.

1870 р. - грошова реформа, введення єдиної грошової одиниці – ієни.

1872 р. - прийняття закону про загальну військову повинність, початок планової реорганізації збройних сил за західним зразком.

1876 р. - укладання японо-корейського договору, за яким Корея відкривала для японських кораблів свої гавані і надавала Японії переваги в торгівлі.

1881 р. - створення Конституційно-ліберальної партії, Дзіюто.

1882 р. - створення Партії конституційних реформ, Кайсінто.

1885 р. - укладення японо-китайського договору про виведення військ з Кореї.

1889 р. - розроблення Японією плану агресії проти Китаю і Кореї.

1889 р. - прийнято Конституцію Японії та створено перший японський парламент.

1894-1895 рр. - японо-китайська війна

1894 р., липень - захоплення Японією Кореї, початок японо-китайської війни.

1895 р., весна - захоплення Японією Ляодунського півострову.

1895 р., квітень - укладання Сімоносекського мирного договору між Китаєм та Японією, що завершив японо-китайську війну.

1904 р., січень - 1905 р., серпень - російсько-японська війна.

1905 р., 23 серпня - 5 вересня - підписання Портсмутського миру між Росією та Японією. Японія отримала Південний Сахалін, Ляодунський півострів із Порт-Артуром, право на експансію в Маньчжурії. Встановила протекторат над Кореєю.

1907-1911 рр. - охолодження відносин Англії та США з Японією в зв'язку з небажанням останньої проводити політику «відкритих дверей» в далекосхідному регіоні.

1907 р. - зближення з Російською імперією, договір про розподіл сфер впливу в Маньчжурії.

1910 - 1912 рр. – підписання угод між Росією та Японією щодо розподілу сфер впливу у Внутрішній Монголії.

1910 р. – анексія Кореї Японією.

1910-1945 рр. - період японської окупації Кореї. Корея входила до складу Японської імперії як колонія.

30 липня 1912 р. – 25 грудня 1926 р. - правління імператора Тайсьо.

15 серпня 1914 р. - японський уряд пред'явив Німеччині ультиматум, вимагаючи відводу німецьких військ із Тихого океану.

23 (14) серпня 1914 р. - Японія оголосила війну Німеччині.

1914 р. ,серпень-вересень – Японія захопили острова Яп, Маршаллові, Каролінські і Маріанські о-ви.

1914 р., 12 жовтня – Японія зайняла гавань Трук на Каролінських островах.

1914 р., 1 жовтня – окупація японцями приналежного німцям порту Рабаул на острові Нова Британія.

1915 р., квітень - японський уряд пред'явив Китаю претензії, що викладені в документі «21 вимога».

1918 - 1922 рр. – японська інтервенція в Росії. Японія, висадивши свої війська у Владивостоці, взяла участь в інтервенції проти Радянської Росії, окупувавши Приморський край і надаючи допомогу Колчаку і уряду отамана Семенова.

Сьогуни із клану Токугава та роки їх правління:

Іеясу (1603-1605)

Хидетада (1605-1623)

Іеміцу (1623-1651)

Іецуна (1651-1680)

Цунайосі (1680-1709)

Ієнобу (1709-1712)

Ієцугу (1713-1716)

Їосімуне (1716-1745)

Ієсіге (1745-1760)

Ієхару (1760-1786)

Ієнарі (1787-1837)

Ієйосі (1837-1853)

Ієсада (1853-1858)

Іємоті (1858-1866)

Їосінобу (Кейкі) (1866-1867)

КИТАЙ:

1516 р. - прибуття італійців (Рафаеля Перестрелло) до берегів Китаю.

1517 р. - прибуття португальської ескадри Фернана д'Андреаде і португальського посла Томе Піреша, які намагалися отримати факторію в Китаї.

1540-ві рр. - заснування португальцями торгової бази поблизу Нінбо, оселення колоністів.

1549 р. - 1557 р. - конфлікти і зіткнення між китаїцями та португальцями.

1557 р. - португальці заволоділи містом і портом Макао (Аомінь).

1520-ті р.р. - захоплення південної частини Тайваню голландцями.

1520-ті рр. -прибуття англійців до Гуанчжоу, які добивалися права вести торгівлю.

1609, 1639 рр. - спроба проникнення іспанських конкістадорів, які закріпилися на Філіппінах.

1609 р. – маньчжурський правитель Нурхаці припиняє сплачувати данину Китаю.

1616 р. – проголошення маньчжурського хана Нурхаці імператором

1618 р. – прибуття першої російської місії, очолювана томським козаком Іваном Петліним у Пекіні.

1618-1619 рр. – місія Івана Петліна у Китаї.

1626 р. – смерть Нурхаці, його син Абахай прийняв династійний титул Цин (Чиста).

1628-1634 рр. – Селянська війна у Китаї в зв'язку зі загостренням суперечностей феодального суспільства, в результаті якої відбулося повалення династії Мін, а китайські феодалі у результаті поразок у боротьбі з селянами, уклали союз із маньчжурськими ханами.

1639 - 1644 рр. – селянське повстання, очолене Лі Цзиченом і Чжан Сяньчжунем.

1644 р. – встановлення правління чужоземців - маньчжурської династії Цин в Китаї.

1644 – 1911 рр. – період правління династії Цин в Китаї.

1654-1657 рр. – посольство Ф. І. Байкова до Китаю, зв'язків встановлено не було.

1675-1678 рр. – місія Миколи Спафарія у Китаї, зв'язків встановлено не було.

1643-1646 рр. – походи першопрохідців російських козаків Василя Пояркова

1649 - 1653 рр. – похід російських козаків під проводом Єрофея Хабарова, що поклали початок освоєнню Російською імперією Приамур'я і призвели до його приєднання до Росії, що викликало загострення стосунків з Китаєм.

1683 р. - підкорення Тайваню маньчжурами.

1692 р. - прийняття закону про віротерпимість у Китаї.

1715 р. - відкриття в Пекіні Руської духовної місії під формальним приводом турботи про релігійні потреби полонених Албазінських козаків. Згодом місія стала не стільки духовним, скільки культурним, науковим і дипломатичним руським центром в Пекіні.

1736-1796 рр. - період правління Цяньлун.

1757 р. - закриття всіх портів (окрім Кантону) для іноземної торгівлі.

1772 р. - вигнання із Китаї іноземних місіонерів.

1757 р. - знищення Джунгарського ханства маньчжурами.

1760 р. - підкорення маньчжурами Східного Туркестану, який було включено до складу Цинської імперії під назвою Синьцзян («Новий кордон»).

1765 - 1769 рр. - невдалі війни Цинської імперії проти Бірми.

1788 - 1789 рр. - невдалі війни Цинської імперії проти В'єтнаму.

1793 р. - прибуття до Китаю першої офіційної європейської місії Макартнея.

1834 - 1908 рр. - роки життя і діяльності імператриці Ци Сі.

1839 р. - початок боротьби проти контрабанди опіуму, в ході якої конфіскації піддалися запаси опіуму в англійських торгових факторіях. Це стало причиною першої «опіумної» англо-китайської війни.

1840–1842 рр. - перша «опіумна» війна, що мала на меті відкриття Китаю для англійської колоніальної експансії.

1851 - 1864 рр. - рух тайпінів на чолі з Хун Сю-цюанем, що виступали за повну незалежність Китаю та проведення реформ. Повстання стало причиною другої «опіумної» війни та було розгромлене британцями.

1856 - 1860 рр. - друга «опіумна» війна.

1856 р., жовтень - цинська влада Гуанчжоу заарештувала китайське торговельне судно «Ерроу», що стало приводом для Великобританії («образа британського морського прапора») до військового «відкриття» Китаю.

1856 р., 23 жовтня - висадження на Китайське узбережжя британського десанту, початок Другої опіумної війни.

1858 р., червень - підписання Тяньцзінських договорів з Францією та Англією, спроба богдыхана Ічжу відхилити їх ратифікацію.

1860 р., червень - відновлення воєнних дій у ході другої «опіумної» війни.

1860 р., жовтень - підписання Пекінських договорів з Великобританією та Францією; англійська колонія Гонконг була доповнена півостровом Цзялун (Коулун).

1860 р., листопад-грудень - виведення військ іноземців з Пекіна після капітуляції Китаю в опіумних війнах, закріплення статусу Китаю як залежної напівколоніальної периферії капіталістичної світової системи.

1861 р., листопад - державний переворот у Пекіні князя Гуната матері офіційного спадкоємця престолу Ци Сі, повалення імператора Ічжу. Проголошення шестирічного сина Ічжу богдыханом Цзайчунь (храмове ім'я Муцзун, гасло правління — Тунчжи (1862-1875 рр.).

1882 р., весна - просування Франції на північ до кордонів з Китаєм неминуче мало призвести до її зіткнення з ним. В'єтнамський уряд звертається за допомогою до Китаю, перша поразка французьких військ. Ці події стали початком війни між Китаєм і Францією в боротьбі за В'єтнам.

1883 р., серпень - Франція нав'язала Сіаму договір, за яким В'єтнам офіційно визнавався протекторатом Франції. Це стало прямим викликом

Китаю, який продовжував вважати Сіам залежною від нього державою, і розв'язало франко-китайську війну.

1884 - 1885 рр. – франко - китайська війни, захопленням французами Аннама.

1894-1895 рр. - японо-китайська війна

1895 р., весна – захоплення Японією Ляодунського півострову.

1895 р., квітень - укладання Сімоносекського мирного договору між Китаєм та Японією, що завершив японо-китайську війну і передбачав відмову Китаю від сюзеренітету над Кореєю, поступку японцям о. Тайвань, Ляодунський півострова і островів Пенху.

1898 р. - реформи Кан Ювея «Сто днів» у Китаї, спроба державного перевороту реформаторами. Імператор Гуансюй був арештований, його укази скасовані, а реформатори страчені.

1898-1901 рр. - повстання іхетуаней.

1908 р. - Смерть імператриці Ци Сі.

1911–1912 рр. – Сінхайська революція в Китаї, падіння Цинської монархії.

1912 р. – створення Національної партії «Гоміндан».

4 травня 1919 р. – «рух 4 травня» у Китаї;

КОРЕЯ:

1592 – 1598 рр. - японське вторгнення в Корею, внаслідок якого був укладений договір, за яким відновлювалась торгівля між Японією і Кореєю.

1637 р. - завоювання Кореї маньчжурами, корейський ван визнав себе васалом цинського імператора.

1724 - 1776 рр. - ван Йонджо провів реформування країни, проголошення «політики неупередженості».

1728 - 1744 рр. - модернізація кодексу «Кьонгук теджон» («Великий кодекс з управління державою»).

1873 р. - прихід до влади кліка Мінів, відхід від політики жорсткої самоізоляції, проведення ефективної модернізації Чосону за прикладом Японії.

1876 р. - Канхваський японо-корейський договір «Договором про мир і дружбу», за умовами якого японці діставали в Кореї статус екстериторіальності та консульської юрисдикції, а також право вільного плавання в корейських територіальних водах, відкриття трьох корейських портів (Пусан, Інчхон (Чемульпо) і Вонсан) для ведення вільної японо-корейської торгівлі, право для японців безмитного ввозу своїх товарів до Кореї та вільного обігу на корейському ринку японських грошових одиниць. У відповідь Японія обіцяла допомогти чосонському урядові в реорганізації корейських збройних сил.

1882-1886 рр. - непівноправні договори Кореї зі США (1882), Великобританією та Німеччиною (1883), Італією й Росією (1884), а також Францією та Австро-Угорщиною (1886). Згідно цих договорів іноземці дістали право орендувати у «відкритих» портах землю, відкривати відділення своїх банків та засновувати підприємства, наймати корейців на роботу, закуповувати у них сировину та ін.

Січень 1904 р. — серпень 1905 р. — Російсько-японська війна.

23 лютого 1904 р. - Корея формально визнала себе васалом Японії.

23 серпня-5 вересня 1905 р. - підписання Портсмутського миру між Росією та Японією. Японія отримала Південний Сахалін, Ляодунський

півострів із Порт-Артуром, право на експансію в Маньчжурії. Встановила протекторат над Кореєю.

1910 р. – анексія Кореї Японією.

1910-1945 рр. - період японської окупації Кореї. Корея входила до складу Японської імперії як колонія.

1 березня 1919 р. – антиколоніальне повстання в Кореї проти жорсткого управління генерал-губернатора Хасегава Йосіміті («Рух 1 березня»).

БІРМА:

1858 – 1947 рр. - Бірма – британська колонія.

1906 р. – оформлення національно-визвольного руху у Бірмі з антиколоніальними гаслами у формі руху за відродження деградованої при колоніальному пануванні бірманської культури, за релігійну і культурну самобутність. Цей рух очолила Буддистська асоціація молоді.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ІНДОКИТАЙ (В'ЄТНАМ, ЛАОС, КАМБОДЖА),

СІАМ (ТАЙЛАНД):

1858 р. – початок французької експансії у В'єтнамі.

1863 р. – встановлення французького протекторату над Камбоджею.

1884 р. – встановлення французького протекторату над Сіамом.

1887 р. – проголошення Індокитайського союзу.

1893 р. - становлення французького протекторату над Лаосом.

1887 – 1953 рр. – Французький Індокитай (В'єтнам, Камбоджа та Лаос) – колоніальне володіння Франції.

1902 р. - анексія Філіппін Сполученими Штатами Америки.

ІНДІЯ:

1498 р. - в місті Калікутті на Малабарському узбережжі півострова Індостан висадилися португальські мореплавці, очолювані Васко да Гамою.

1510 р. - португальці захопили індійський порт Гоа, який став місцем перебування віце-короля, який управляв португальськими колоніальними володіннями на Сході. Під владу португальців у XVI ст. перейшли також індійські порти Діу, Даман, Кочін, Мангалур та ін.

1526-1858 рр. - період існування Імперії великих Моголів.

1526-1530 рр. - правління Першого Імператора Великих Моголів Захіреддіна Мухаммеда Бабура.

1556–1605 рр. - правління Акбару I Великого з династії Великих Моголів

1600 р. - заснована Англійська Ост-Індська компанія

1602 р. - створення Голландської Ост-Індської компанії в результаті злиття всіх голландських торгових компаній, які відправляли свої кораблі до Індії.

1601-1609 рр. - здійснено три великі морські експедиції до Індії, що були організовані англійською Ост-Індською компанією і завершилася успішно.

1639 р. - заснування першої англійської фортеці в Індії, в місті Мадрасі – форт Св. Георгія, яка стала опорним пунктом для подальшої експансії.

1664 р. - заснована Французька Ост-Індська компанія.

1668 р. - У володіння англійської Ост-Індської компанії перейшло місто Бомбей.

1674 р. - Французька Ост-Індська компанія захопила місто Пондішері. Початок запеклої боротьби за підпорядкування Індії між англійськими і французькими колонізаторами.

1690 р. - Англійська Ост-Індська компанія заснувала форт і фортецю Калькутта в Бенгалії, яка перекрила шлях до моря розташованій поряд французькій факторії.

1707 - 1911 рр. - Калькутта - столиця Британської Індії

1717 р. - Представники англійської Ост-Індської компанії домоглися від Великого Могола звільнення Калькутти – своєї найкращої факторії в Індії – від сплати будь-якого мита.

1720-1858 рр. – період розпаду ІВМ.

1744 р. - Англійська та французька Ост-Індські компанії розпочали між собою війну.

1757 р. - Англійці захопили Бенгалію.

1757 р. – битва біля Плессі між британцями та бенгальцями.

1763 р. - Паризький мирний договір закріпив перемогу Англії в боротьбі з Францією за Індію у Семирічній війні.

1773 р. - Англійський парламент оголосив губернатора Ост-Індської компанії в Калькутті генерал-губернатором усіх володінь Англії в Індії.

1857 -1859 рр. - Повстання сипаїв в Індії:

1858 р., 2 серпня - Закон про управління Індією та ліквідація Англійської Ост-Індської компанії:

1869 – 1948 рр. – життя і діяльність ідеолога та керівника національно-визвольного руху британської колонії Індії Мохандаса Карамчанд Ганді.

1876 - 1948 рр. – життя і діяльність лідера Мусульманської ліги Алі Мухаммед Джинна.

1885 р. - Створення загальноіндійської партія Індійський національний конгрес.

1889 - 1964 рр. - життя та діяльність Дж. Неру.

1899 р. - 1905 рр. - Віце-королем Індії був призначений Джордж Керзон.

1905 р., жовтень - Закон британської влади про розділ Бенгалії.

1906 р. - створення Мусульманської Ліги в Індії.

1911 р. - перенесення столиці як резиденції британського короля в Індії з Калькутти в Делі.

Січень 1915 р. - повернення Ганді до Індії й започаткування руху за незалежні права Індії проти британських колонізаторів.

ФІЛІППІНИ:

1521-1898 рр. - хронологічні межі іспанського періоду історії Філіппінського архіпелагу.

1646 р. - Голландське вторгнення на Філіппіни.

1762-1764 рр. - Британське вторгнення на Філіппіни.

1896-1897 рр. - Філіппінська революція, в результаті якої було знищено панування іспанських колонізаторів на Філіппінах.

1898-1946 рр. - хронологічні межі американського періоду історії Філіппінського архіпелагу.

1902 р. - відбулася анексія Філіппін США.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Абат — титул настоятеля монастиря у католицькій церкві.

Абатство — монастир у католицькій церкві.

Автономія – самоврядування певної частини держави, що здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом.

Аграрні реформи – державні заходи по перетворенню умов землеробства, форм землекористування і характеру земельних відносин.

Агресія – примінення збройної сили однією державою (групою держав) проти суверенитету, територіальної цілості, політичної незалежності другої держави.

Академії Ханьлінь - заклад в імператорському Китаї, який виконував функції імператорської канцелярії, комітету з цензури та літератури, ідеологічного комітету, бібліотеки та ін.

Аннексія – насильницьке захоплення однією державою частини або всієї території, яка належить іншій державі.

Антанта – воєнно-політичний союз Великобританії, Франції і Росії, який кінцево сформувався у 1907 році.

Асиміляція – добровільний або вимушений процес розчинення (втрата традицій, мови тощо) раніше самостійного народу (етносу) чи якоїсь його частини в середовищі іншого, як правило, численнішого народу (етносу); засіб досягнення етнічної однорідності.

Ахмудат - чиновники-управителі, вважалися привілейованою стратою суспільства, тому вони не платили податків, не залучалися до виконання відробіткових повинностей.

Бакуфу - спочатку польова ставка командувача армією - сьогуна, потім з переходом сьогуна в якість неофіційного військового диктатора країни стала фактично урядом.

Біблія — звід книг, що утворюють Святе Письмо християнства. Складається з двох частин: Старого і Нового Завітів. Перша її частина (Старий Завіт) вважається священною також в іудаїзмі. В Біблії викладені основи іудейського і християнського світогляду та віровчення. Використовується у богослужбовій і богословській практиці християнства та іудаїзму. Справила великий вплив на розвиток релігійно-філософської думки, а також літератури, права і мистецтва.

Бірманська дорога – головний шлях постачання необхідних для Китаю ресурсів під час війни з Японією.

Брахма — у брахманізмі й індуїзмі — душа Всесвіту, вічна і безкінечна субстанція; в індуїзмі — один з трьох богів (разом з Вішну і Шивою), які утворюють божественну трійцю (тримурті). Спочатку розглядався як творець і керманич світу, потім відступив на задній план, поступившись першістю двом іншим членам трійці.

Брахман — представник вищої варни і касты в Індії, професійний жрець у брахманізмі й індуїзмі. В релігійно-філософському вченні веданти — абсолют, безлике божество, яке нібито є єдиною реальністю в ілюзорному світі. Воно — його творець і храни-тель, початок і кінець усього, що у ньому існує.

Брахманізм — релігія у Стародавній Індії, що прийшла на зміну ведизму. Вона була подальшим розвитком ведичної релігії у період становлення раннього рабовласництва.

Будда — у буддизмі — істота, яка досягла у процесі багатьох перероджень абсолютної досконалості і здатна вказати іншим шлях до

релігійного спасіння. У більш вузькому значенні Будда — ім'я засновника буддизму Сіддхартхи Гаутами. Після "просвітлення" його назвали Шак'ямуні.

Буддизм - релігійно-філософське вчення (Дгарма) про духовне пробудження (бодгі), яке виникло близько VI століття до н. е. в Давній Індії.

Буракумин - безправні жителі селищ, що перебували поза чотирма основними станами японського суспільства, і займалися «нечистими» професіями: обробкою шкіри, прибиранням нечистот, похованням, акушерством, акторством. Їх соціальне становище було спадковим і належали вони до низів суспільства.

Буржуа – привілейований громадянин міста, “почесна людина”. Пізніше – той, хто володіє основними засобами виробництва, займається промисловою, торговою та фінансовою діяльністю.

Буржуазія - соціальна верства або суспільний клас; частина суспільства, власники засобів виробництва.

Бусідо (шлях самурая) - особливий кодекс, що регулював поведінку та обов'язки самураїв в Японії.

Бхагаватгіта — частина Махабхарати — трактат, в якому викладені основи брахманізму та індуїзму.

Бюрократія – ієрархічно організована система управління державою (суспільством), з допомогою особливого апарату, наділеного специфічними функціями та привілеями, що дозволяє йому стати над інтересами більшості.

Варна — соціальний стан у стародавньому індійському суспільстві, існування якого освячувалося релігією. Варна мала власні символи,

Веди — найдавніша пам'ятка індійської релігійної літератури (кінець II — початок I тис. до н. е.). У її складі: Рігведа — збірка гімнів міфічного і космогонічного змісту; Самаведа — збірка гімнів, що повторюють Рігведу, а також ритуально-обрядові поради; Яджурведа — опис ритуалів, правил жертвопринесення; Атхарведа — збірка магічних заклинань. До Вед долучаються також упанішади (філософське тлумачення сутності світу) і Веданта-сутра (збірка афоризмів, що стосуються методу досягнення ведичного знання). Веди справили великий вплив на брахманізм, індуїзм, джайнізм, буддизм.

Велика китайська стіна («Вань чи чан Чен») – восьме чудо світу, одна з найграндіозніших споруд усіх часів і народів, символ Китаю. Будівництво розпочато у VII ст. до н.е. з метою захисту північних кордонів Китайської імперії від вторгнень різних кочових племен. Її загальна протяжність згідно з результатами 2012 року становить 21 196,18 км.

Вуа – офіційний титул в'єтнамського імператора.

Гоміндан – народно-демократична, антифеодальна партія Китаю, заснована у 1912р.

Громадянська війна- військова боротьба за владу між громадянами одного суспільства чи країни, або, рідше, між двома країнами, створеними на уламках раніше єдиної держави.

Дайме - основний термін, що визначає найбільших військових феодалів середньовічної Японії. Якщо вважати, що клас самураїв був елітою японського суспільства X-XIX ст, то дайме. - Це еліта серед самураїв.

Далай-лама — титул глави ламаїстської церкви в Тибеті, якого шанують як бодхісатву ("живого бога") в образі людини. Дацан — ламаїстський храм, монастир. Декалог — десять моральних повчань у Старому Завіті.

Даосизм — вчення, започатковане Лао-цзи, китайським мудрецем, котрий жив у VI ст. до н. е. «Дао» означає шлях, основний закон, що не залежить ні від богів, ні від людей.

Декан — помічник абата в католицькому монастирі; старший священник у католицькій та англіканській церквах, який наглядає за справами кількох парафій.

Деколонізація – звільнення від колоніальної залежності.

Державний устрій – організація держави, яка включає його політичну систему, державний устрій, систему державних органів, виборчу систему, а також основні положення, що стосуються взаємовідносин держави і особи.

Деспотизм – необмежена влада з повновладним правителем на чолі.

Деспотія східна (азіатська) (від грец. despoteia - необмежена влада) — особлива форма монархії, що склалася на Стародавньому Сході. Східній деспотії притаманні необмежена влада монарха, освячення її релігією, централізована система управління економікою.

Диктатура – Нічим не обмежена влада, яка спирається на силу панівного класу.

Династія Мін - династія, що правила Китаєм після ліквідації монгольської династії Юань протягом 1368 – 1644 рр.

Династія Цин – чужоземна маньчжурська династія, що правила Китаєм протягом з 1644 по 1912 роки, була останньою імперією на території Китаю.

Едо - столиця Сьогунату Токугави в Японії протягом , нинішній Токіо.

Експансія - насильницьке або ненасильницький поширення сфер впливу в області економіки, політики, науки і т.п.; розширення меж

держави шляхом завоювань, а також поширення його впливу на інші держави.

Екстериторіальність - невідомість іноземців законам країни перебування.

Імперія - найменування монархічних держав, главою яких є імператор; велика за територією держава, що включила в свій склад (не зрідка шляхом завоювань) території інших народів і держав.

Індійський національний конгрес - (ІНК), найбільша політична партія Індії, заснована в грудні 1885 р. Погляди у кінці ХІХ ст.: лояльна опозиція колоніальному режиму; виражав головним чином інтереси верхніх шарів індійської буржуазії, націоналістично настроєних князів, поміщиків і найбільш заможних шарів місцевої інтелігенції; керівники — Д. Наороджі, Р. До. Гокхале, М. Г. Ранаде і ін. На початку ХХ ст. усередині ІНК сформувався дрібнобуржуазний демократичний напрям так званих крайніх (екстремістів) на чолі з Б. Тілаком. У 1907 р. стався розкол між «крайніми» і «помірними». «Крайні», такі, що вийшли з ІНК, вважали, що метою Конгресу має бути досягнення «свараджа» («самоврядності»), а засобом — організація національно-визвольного руху народних мас. «Помірні» стверджували, що самоврядність може бути досягнута лише поступово, в співпраці з англійськими властями.

Індокитай французький- колишня колонія Франції на півострові Індокитай, що включало В'єтнам (з протекторатами Аннамом і Тонкіном і колонією Кохінхіна), Лаос і Камбоджу у 1887 - 1953 роках.

Індуїзм - стародавня національна релігія, корені якої ведуть до ведичної цивілізації.

Індуїзм - це третя за кількістю послідовників релігія у світі після християнства та ісламу, стародавня національна релігія, корені якої ведуть

до ведичної цивілізації. В основі лежить реальна повсякденна практика народних вірувань і звичаїв, що відрізняється великим різноманітністю залежно від місцевих етнічних, національних, соціальних умов.

Інтервенція – насильницьке втручання однієї держави чи декількох держав у внутрішні справи іншої держави або в її відносини з третьою державою. Розрізняють інтервенцію збройну, економічну та дипломатичну.

Іригаційна система - підведення води на поля, що відчують нестачу вологи, і збільшення її запасів у шарі ґрунту, де знаходяться коріння рослин, з метою збільшення родючості ґрунту.

Іслам - одна з найпоширеніших світових релігій, що сформувалася у VII століття в Аравії. Засновником вважається пророк Магомет.

Іхетуані (Загони справедливості і згоди) – повстання у 1898–1901 рр. проти іноземного втручання в економіку, внутрішню політику і релігійне життя Китаю, що досягло свого максимуму в останні роки правління династії Цін.

Карна – особлива містична сила у брахманізмі, індуїзмі, буддизмі; такий, що автоматично діє, "закон відплати" за реальне життя людини, який визначає її долю у процесі перевтілення душі після смерті індивіда.

Католицизм (католицька церква) – всесвітня церква; утворилася внаслідок поділу єдиної християнської церкви на західну і східну. Богослужіння провадиться латиною; на чолі церкви стоїть папа римський.

Кіото – місто-резиденція імператорського двору в Японії.

Клас – велика, відносно однорідна група людей, об'єднаних відносинами до виробництва і розподілом суспільного продукту.

Ко – стан ремісників в Японії.

Колабораціонізм – добровільна співпраця жителів окупованих територій зі своїми окупантами.

Колоніалізм - підкорення народів і держав могутнішими державами з наступним поширенням на них дії свого суверенітету.

Колоніальна політика - це політика поневолення і експлуатації за допомогою військового політичного і економічного примусу народів, країн і територій переважно з інонаціональним населенням, як правило, економічно менш розвинених. Вона проводиться експлуаторськими класами метрополій.

Колоніальна політика - це політика поневолення і експлуатації за допомогою військового політичного і економічного примусу народів, країн і територій переважно з іншим національним населенням, як правило, економічно менш розвинених. Вона проводиться експлуаторськими класами метрополій. Країни-метрополії нав'язують своє панування «чужим» країнам і територіям, проводячи колоніальну політику.

Колонізація – заснування поселень у залежній країні; перетворення незалежної країни на колонію шляхом військового, економічного та політичного поневолення її іншою країною.

Колонія - країна або територія, що знаходиться під владою іноземної держави (метрополії), позбавлена політичної та економічної самостійності і управляється на основі спеціального режиму.

Конституційна монархія - форма державного ладу в експлуаторських державах, коли поряд з парламентом владу в межах, встановлених конституцією, здійснює монарх (імператор, король тощо).

Конституція - основний закон держави, який визначає основи політичної, економічної і правової системи країни.

Контрибуція - платежі переможеної держави на користь держави-переможниці; примусові грошові і натуральні побори з населення окупованих територій.

Конфесія - релігійна община.

Конфуціанство - філософсько-етичне вчення та одна з найголовніших філософсько-релігійних течій Давнього Китаю, які спираються на погляди мислителя та філософа Кун Фуцзи (Конфуція) (бл. 551-479 рр. до н. е.). У його основі — питання моральної природи людини, її життя в родині, державі, суспільстві. Конфуціанцями називали послідовників Конфуція.

Коран — священна книга мусульман. Мечеть — мусульманський храм.

Кроми - система адміністративно-бюракратичного управління держави, коли всі міністерства підпорядковувались безпосередньо королю.

Куге - придворна знать імператорської столиці Кіото, займали формально саме привілейоване становище, але своїх земельних володінь не мали, утримувалися за рахунок сьогуна.

Лама — буддистський монах, якого в ламаїзмі вважають посередником між богом і людьми.

Лондонська конвенція 1840 – 1841 рр. про протоки - конвенція, укладена в Лондоні 13 липня 1841 року між Російською імперією, Великою Британією, Королівством Франція, Австрійською імперією, Османською імперією та Королівством Пруссія.

Маньчжури – корінний народ Маньчжурії.

Маньчжурія - історичний регіон у Східній Азії, який на сьогодні поділений між Китаєм і РФ. Батьківщина багатьох кочових

східноазійських народів, зокрема чжурчженів, які з 17 століття називаються маньчжурами.

Мейдзі - період в історії Японії з 1868 по 1912 роки, відновлення прямого імператорського правління та курс перетворень, спрямований на осучаснення Японії.

Метрополія - самостійна одиниця розселення, яка має свої колонії;

Мецуке (букв, «прикріпити око») - спеціального наглядовий інститут в Японії періоду сьогунату, під контролем якого перебував апарат управління, що поєднував поліцейські функції з функціями контролю над діяльністю феодалів, чиновників і установ.

Міжусобні війни — війни між феодалами за землю і владу.

Мінджи - всемогутній сакралізований монарх на чолі держави Таунгу, влада якого вважалася абсолютною та всеосяжною.

Місіонер - проповідник, якого посилає церква для релігійної пропаганди серед іновірних і навернення їх до своєї віри.

Місіонер — проповідник християнства.

Модернізація - зміни відповідно до новітніх, сучасних вимог, що охоплюють всі сфери життєдіяльності суспільства.

Монархія - форма державного правління, за якої найвища державна влада повністю (необмежена, абсолютна монархія) або частково (обмежена, конституційна монархія) належить одній особі — спадкоємному монархові.

Монополія - великі господарські об'єднання приватної, державної, акціонерної або будь-якої іншої форми власності, які здійснюють повний контроль за ринком і економікою в цілому з метою забезпечення максимально високих прибутків, лідируючого положення, при якому відсутня конкуренція.

Мусульманська Ліга - політична партія Пакистану. Створена в 1906 р. в м. Дакка на конференції керівників мусульманських громадських організацій Британської Індії. Метою партії були проголошені захист політичних прав індійських мусульман і представництво їх інтересів перед англійськими властями.

Мьотуджи - вихідці із родів колишньої місцевої знаті, яка управляла означеними територіями ще до їхнього уложення до складу бірманської держави.

Напівколонія - форма залежності однієї держави від іншого, при якій держава - напівколонія, на відміну від колонії, формально зберігає атрибути зовнішньої і частково внутрішньої самостійності, але його економічна та зовнішньополітична структура потрапляють в найсильнішу залежність від більш потужної імперіалістичної держави з доброї волі чи шляхом погроз і примусів.

Народні виступи – відкриті вияви невдоволення народних мас (селян, міського плебсу) владою чи умовами свого життя.

Народні повстання – стихійні чи організовані збройні виступи народних мас з метою поліпшення умов свого життя та розправи зі своїми кривдниками. Найчастіше завершувалося великими руйнаціями та погіршенням життя народу, на який суспільні верхи перекладали матеріальні збитки, завдані їм повстанням.

Натуральне господарство – тип господарства, де продукти і речі виготовляли не для продажу, а для особистого користування.

Націоналізм - ідеологія і політика, що розглядає націю як найвищу форму суспільної єдності, в рамках якої всі соціальні верстви зв'язані суспільними інтересами.

Національне гноблення, національні утиски – у державах, населених різними народами, утиски верхівкою панівного класу інших, нерівноправних народів. Проявляється у формі обмежень прав та збільшення обов'язків поневолених народів.

Неактєва - юридично вільні селяни-общинники.

Нейтралітет – невтручання в чужі суперечки, в боротьбу між сторонами.

Нейтралітет під час війни - міжнародно-правове становище держави, що не бере участь у війні між іншими державами і займає по відношенню до них позицію неупередженості.

Нірвана — термін, що у буддизмі і джайнізмі означає відсутність бажань, абсолютний спокій, розрив у ланцюгу перетворень; у брахманізмі та індуїзмі — стан злиття з Брахмою.

Номеони -незнатні роди спадкових державних службовців, які протягом поколінь ставали чиновниками або військовими командирами. Вони не платили ніяких податей, отримуючи як платню за службу відповідно до свого рангу рисові пайки із державних зерносховищ чи звільненні від оподаткування земельної ділянки в користування з правом здати такі землі в оренду.

Оброк, рента – грошовий або продуктовий платіж, що виплачувався феодално-залежними селянами феодалам як продуктова (натуральний оброк) або грошова (грошовий оброк) феодална земельна рента.

П'ятидвірки – об'єднання 5 днів у одну общинну одиницю з механізмом кругової поруки всередині, на чолі яких перебували призначені владою багаті селяни, які зобов'язувалися регулярно збирати натуральну ренту, наглядати за дотриманням урядових регламентацій.

Селяни у п'ятидвірках були прикріплені до землі, обробляли її і платили податки.

По – стан селян в Японії, що володіли достатньо обмеженими правами і обов'язками.

Повинності – обов'язкові примусові роботи селян на свого феодала – оброк, панщина тощо.

Політика «самоізоляції» - зовнішня політика самоізоляції Японії від зовнішнього світу, яка була введена після повстання християн в Сімабарі і проводилася Сьогун з роду Токугава протягом двох століть, з 1641 по 1853 роки.

Політика самоізоляції (сакоку) - термін, пов'язаний з історією зовнішньої політики Японії, в основі якого лежить ідея невтручання у справи Японії країн Заходу, її ізоляція від зовнішнього світу. Характерна для зовнішньополітичного курсу Сьогунату Токугани протягом XVII – I половини XIX ст. Мета: забезпечення міцності влади сьогунату; ліквідації іноземного впливу, насамперед християнства та монополізації міжнародної торгівлі Заходом.

Політична роздробленість – розпад держави на низку невеличких самостійних держав, які здебільшого ворогували між собою.

Пробудження Азії – період національно-визвольного руху різних народів Азії в кінці XIX - на початку XX ст.

Протекторат - одна із форм колоніальної залежності, за якої одна держава передає іншій контроль над своєю зовнішньою політикою і захист своєї території.

Протекціонізм – економічна політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції та на розширення

зовнішніх ринків. Протекціонізм, як правило, реалізується через митну політику.

Расизм – сукупність антинаучних концепцій, основу яких складають положення про фізичну і психічну нерівність людських рас, які поділяють на “вищі” (або “повноцінні”) та нижчі (або “неповноцінні”), над якими перші буцімто мають панувати.

Революція – корінні, глибокі і якісні зміни в розвитку будь-яких явищ природи, суспільства, пізнання; переворот у будь-якій області.

Регенство – тимчасове виконання королівських обов’язків у наслідок хвороби чи малолітства монарха.

Режим капітуляцій - режим, в силу якого іноземці в колоніальних і напівколоніальних країнах були вилучені з дії місцевої юрисдикції і підпорядковувалися юрисдикції своїх консулів. Термін Р. к. вживається зазвичай для характеристики загального нерівноправного положення тієї чи іншої країни.

Репарації - грошові платежі або матеріальне відшкодування за збитки, які здійснює переможена держава на користь держави-переможниці.

Репарація – в міжнародному праві вид матеріальної (фінансової) міжнародно-правової відповідальності, яка складається з відшкодування нанесеної шкоди державою-агресором державі, на яку скоєно напад.

Реставрація Мейдзі – ліквідація самурайської системи управління в особі сьогунату та відновлення прямого імператорського правління в Японії, модернізація всіх сфер життя країни протягом 1868-1889 рр.

Російсько-японська війна (8 лютого 1904 – 27 липня 1905) – війна між Російською і Японською імперіями за контроль над Маньчжурією і Кореєю, в якій Росія зазнала нищівної поразки.

Сакіна - ієрархічна система, в рамках якої кожен сіамський підданий протягом життя діставав від влади свою рангову оцінку в традиційних «балах»

Самурай - у феодальній Японії: в широкому значенні - світські феодала, у вузькому - військово-феодальний стан дрібних феодалів.

Сарацини - європейська назва арабів та інших мусульман Близького Сходу

Сат'яграха - в Індії в період британського колоніального панування тактика ненасильницької боротьби за незалежність.

Свадеші (бенгальське, букв. - вітчизняний) - одна з форм антиімперіалістичного руху в Індії. Зародилася наприкінці 19 ст. Прихильники С. в основному боролися за розвиток національних промисловості й ремесла, що зазнавали конкуренції з боку іноземних товарів.

Сварадж - синонім поняття самоуправління, яке використовував Махатма Ганді.

Синтоїзм - національна традиційна релігія в Японії. Заснована на анімістичних віруваннях древніх японців, об'єктами поклоніння є численні божества і духи померлих.

Синьхайська революція - революційні події 1911- 1912 років у Китаї, під час яких було повалено маньчжурське правління династії Цін, що правила країною з 1644 р.

Сипаї - наймані колоніальні війська в Індії у XVIII - першій половині ХХ століттяанглійських та інших колонізаторів, які були створені з місцевого населення. Складали значну частину британської колоніальної армії; Дворянська кіннота турецьких султанів.

Система «примусових культур» - система, яка давала великі прибутки Нідерландському торговому суспільству, а також створювала накопичення фінансових коштів для більш ефективного розвитку капіталістичних відносин в самій метрополії

Сі – стан самураїв в Японії.

Сіам – назва Таїланду протягом 1238-1932 рр.

Сіньєта - юридично вільний «простолюд».

Стани – великі соціальні групи людей, що мають однакові права і обов'язки. Належність до відповідного стану є спадковою.

Сьо- стан торговців в Японії.

Сьогун – титул військово-феодалних правителів Японії протягом 1192 – 1867рр., при яких імператорська династія не мала реальної влади.

Сьогун – титул воєначальника, воєнно-самурайський диктатор, що володів воєнно-політичними повноваженнями і проживав у Едо (нинішній Токіо).

Сьогунат Токугава (період Едо) – період феодального військового правління в Японії, заснованого Ієясу Токугаваю, очолюваного сьогунами з роду Токугава. Цей період ще відомий під назвою «період Едо», за назвою столиці періоду міста Едо. Існував протягом 1603-1868 рр.

Тайпіни - повстанці, учасники селянської антифеодальної війни в Китаї 1850-1864 рр. проти династії Цін.

Тенно – офіційний голова японської держави, «небесного монарха», імператор, що проживав у м. Кіото з чиновницьким бюрократичним апаратом, але фактичної влади не мав.

Тікалі - пласкі срібні монети європейського зразка.

Тодзама даймо - ранг у внутрішній структурі самурайського стану, до якого відносилися «сторонні» (чужі) князі, не пов'язані з Токугава прямим васалітетом.

«Три принципи» Сунь Ятсена – політична доктрина революціонера та політичного діяча китаю Сунь Ятсена, що відіграв важливу роль у поваленні династії Цін під час Синьхайської революції. Розробив політичну філософію, відому як три принципи народу: націоналізм, народовладдя, народний добробут.

Тхеравада-один з основних напрямків буддизму. Іноді його називають південним буддизмом.

Угрупування Дунлінь - опозиційне угрупування в Китаї в кінці XVI – I половини XVII ст., що виступало за ліквідацію впливу придворних євнухів на державні справи, помірні політичні, економічні та військові реформи.

Унія — об'єднання, союз.

Феод — спадкове земельне володіння, земельне пожалування сеньйора своєму васалові як плата за службу.

Феодалізм – попередня капіталізму суспільно-економічна формація, в основі якої лежать власність феодала на землю та інші засоби виробництва при всій повноті влади на цій землі.

Феодальна ієрархія – поділ феодалів за знатністю, посадами і титулами при підлеглості нижчих вищим.

Феодальна роздробленість – розпад держави на багато незалежних чи майже незалежних від монарха феодальних володінь.

Фудай даймо – ранг у внутрішній структурі самурайського стану, до якого відносилися соратники у боротьбі за владу, найближчі васали

верховного сюзерена, що стояв на чолі дворянства (воєначальника, сьогуна).

Хартія — документ, в якому були записані правила і норми суспільного життя.

Цензорат - орган, наділеного судовими та наглядовими функціями у Китаї Цинського періоду.

Централізована держава — держава, що управляється з одного центру, зазвичай монархом.

Червоні кхмери - маоїстсько націоналістичний партизанський комуністичний рух у Камбоджі, що захопив та утримував владу у країні в 1975-1979 роках.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Базова:

Джерела та спогади:

3. Акимкина Н.А., Люксембург М.А. Практикум по истории стран зарубежного Востока (Индия, Иран, Турция). – М., 1963.
4. Збірник документів з нової історії країн Азії та Африки: Навчально-методичний посібник / Упорядники: О. Ковальков, В. Філоретов. – Кіровоград, 2012.
5. Сунь Ятсен. Избранные произведения. – М., 1985.
6. Тайпинское восстание 1850-1864 гг. Сб. документов. – М., 1961.

Навчальна та узагальнююча література:

7. Бродський Р.М., Єнольський З.А. Нова історія країн Азії та Африки: Період домонополістичного капіталізму (1642–1870).— К.: Вища школа, 1979.
8. Бродський Р.М., Єнольський З.А. Нова історія країн Азії та Африки: 1870-1917: Навчальний посібник.— Львів: Вища школа, 1986.
9. Васильев Л.С. История Востока: В 2 т.: Учебник по спец. «История». – М.: Высш. школа, 1998.
10. Губер А.А., Ким Г.Ф., Хейфец А.Н. Новая история стран Азии и Африки: Учебник. – М.: Наука, 1982.
11. История Востока: В 6 т.— Т. 3: Восток на рубеже средневековья и нового времени: XVI—XVIII вв.— М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1999; Т. 4: Восток в новое время (конец XVIII – начало XX в.).— Кн. 1.—М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2004; Кн. 2.—М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2005.
12. История Кореи: (новое прочтение) / Под ред. А.В. Горкунова. – М.,

2003.

13. Кондратьев І.В. Нова історія країн Азії та Африки: Інформаційний пакет матеріалів для організації навчання за кредитно - модульною системою для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації. – Чернігів, ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка, 2013.

14. Курбанов С. О. Курс лекцій по истории Кореи с древнейших времен до конца XX века. СПб., 2002.

15. Новая история стран Азии и Африки, XVI-XIX века: Учебник: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса.— М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. Политическая история государств Азии и Северной Африки, XX век: Учебное пособие для вузов: В 2-х т.— Т. 1.— М.: Магистр, 1996.

16. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI- початок XX ст.) : підруч. для студ. ВНЗ / Ю. І. Поп . – Київ : Академія, 2012 . – 374 с.

17. Розалиев Ю.Н. Новая и новейшая история стран Азии и Африки: [Учебное пособие для вузов по специальности «История»].— М.: Высш. школа, 1987.

18. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Пост середньовічний Схід (XVIII — друга половина XIX ст.).— Київ: Либідь, 2007.

Наукова історична література:

1. Антонова К.А. История Индии. 2-ое изд., перераб. и доп. М., 1979.
2. Ванина Е. Ю. Идеи и общество в Индии XVI – XVIII вв. РАН, Институт востоковедения. М., 1993.
3. Варли П. Самураи. – СПб., 1999
4. Васильев Д.С. Культы, религии и традиции в Китае – М., 1970.
5. Воробьев М. В. Очерки культуры Кореи. Институт востоковедения

РАН, СПб. филиал. СПб., 2002.

6. Все про Китай. Т.І. – М., 2001

7. Гальперин А. Л. Очерки социально-политической истории Японии в период позднего феодализма. – М., 1963

8. Границы Китая: история формирования. / Под общей редакцией В.С. Мясникова и Д.Е. Степанова. М., 2001.

9. Дани Ч. Традиционная Япония: быт, религия, культура. – М., 2006

10. Дементьев Ю. П. Политика Франции в Индокитае и образование Индокитайского союза (1858 – 1907 гг.). АН СССР, Институт востоковедения. М., 1975.

11. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке (очерки общей теории). – М., 1990.

12. Зорин В.А. Запад и Восток в мировой истории XIV – XIX вв.: западные концепции общественного развития и становления мирового рынка. М., 1991.

13. Иванов Н.А. Восток: новые подходы в изучении истории // Восток. – 1993. – № 4.

14. Иванов Н.А. Упадок Востока и установление мировой гегемонии Западной Европы // Восток. – 1994. – № 4.

15. Из истории общественной мысли Японии XVII-XVIII вв. – М., 1990.

16. Из истории традиционной китайской идеологии. – М., 1984

19. Ильюшечкин В.П. Крестьянская война тайпинов. – М., 1967

20. Ларин В.Л. Повстанческая борьба народов Юго-Западного Китая в 50-70-е гг. XIX в. – М., 1986

21. Левин З.И. Развитие общественной мысли на Востоке. Колониальный период XIX-XX вв. – М., 1993.

22. Лещенко Н.Ф. Япония в эпоху Токугава. – М., 1999
23. Ломанов А. В. Христианство и китайская культура. М, 2002.
24. Мак-Клейн Дж.Л. Япония: от сегуната Токугава в XXI век. – М., 2006.
25. Малявин В. В. Китайская цивилизация. – М., АСТ, Дизайн, Информация, Картография, 2000.
26. Маньчжурское владычество в Китае. М., 1966
27. Мендрин В.М. История сёгуната в Японии. В 2 т. – М.; СПб., 1999
28. Нарочницкий А.П. Колониальная политика капиталистических держав на Дальнем Востоке. – М., 1986.
29. Очерки новой истории Японии. – М., 1958
30. Попов В.А., Маркарян С.Б. Две исторические модели развития Японии в XIX-XX вв. // Экономическая история: исследования, историография, полемика. – М., 1992.
31. Развитие азиатских обществ в XVII - начале XX вв. Современные западные теории. – М., 1990-1991. – Ч.1-2.
32. Религия и общественная мысль в Индии. – М., 1983.
33. Религия и общественная мысль стран Востока. – М., 1974.
34. Сато Хироаки. Самураи: история и легенды. СПб, 2003.
35. Сидихменов В.Я. Китай: страницы прошлого. – Смоленск, 2003.
36. Социальная структура Китая: XIX – первая половина XX вв. – М., 1990.
37. Спевачковский А. Б. Самураи Японии. – М., 1984
38. Толстогузов С. А. Сёгунат Токугава в первой половине XIX века и реформы годов Тэмпо. – М., 1999
39. Хашимов И.М., Кутина М.М. Деятельность Индийского национального конгресса и религиозных общественных организаций

Индии (конец XIX – нач. XX вв.). – Ташкент, 1988.

40. Юрлова Т. Ф. Народное восстание 1857 – 1859 гг. в Индии и английское общество. АН СССР, Институт востоковедения. М., 1991.

Допоміжна:

Навчальна та загальна література:

41. История Вьетнама. Пер. с вьетнамского. М, 1983.

42. История Вьетнама: середина XIX – середина XX в. Пер. с вьет. М., 1991.

43. История Индонезии. Ч.1.: Учебник для ВУЗов по спец. «История»./ Авт. Бондаренко Т.Т. и др. – М., 1992.

44. История Китая с древнейших времен до наших дней. – М., 1974

45. История народов Восточной и Центральной Азии с древнейших времен до наших дней. Под ред. Ашрафяна и др. АН СССР, Институт востоковедения. – М., 1986.

46. Крюгер Р. Китай: полная история Поднебесной. – М., 2006

47. Кузнецов Ю. Д. и др. История Японии. – М., 1988.

48. Новая история стран Азии (вторая половина XIX – начало XX вв.). Учебное пособие для самостоятельной работы под ред. В.И. Овсянникова. М., 1995.

Наукова історична література:

49. Баден – Пауэлл. Происхождение и развитие деревенских общин в Индии. / Пер. с англ. Н. Кончевской. – М., 1900.

50. Васильев Л.С. Цивилизации Востока: специфика, тенденции, перспективы // Цивилизации. – Вып.3 . – М., 1995.

51. Васильева Е. И. Юго – Восточный Курдистан в XVII - начале XIX в.: Очерки истории эмиратов Арделан и Баабан. АН СССР, Институт
52. Взаимодействие культур Востока и Запада. – М., 1987.
53. Виноградова Н.А. Сто років мистецтва Китаю і Японії. – М., 1999.
54. Дискуссионные проблемы японской истории. – М., 1991
55. Духовная культура Китая / Сост. Шумов С.А., Андреев А.Р. – М., 2003
56. Исторические факторы общественного воспроизводства в странах Востока. – М., 1986.
57. Календарні звичаї і обряди народів Східної Азії: річний цикл. – М., 1989.
58. Кара-Мурза Г. С. Тайпины. – М., 1950
59. Китай: история в лицах и событиях. Под ред. Тихвинского С.Л. – М., 1991.
60. Конрад Н.И. Запад и Восток. – М., 1972.
61. Кравцова М.Е. Історія культури Китаю. – М., 1999.
62. Кудрявцев М. К. Кастовая система в Индии. РАН, Музей антропологии этнографии им. Петра Великого. М., 1992.
63. Кузнецов В.С. Цинская империя на рубежах Центральной Азии (вт. пол. XVIII – пер. пол. XIX в.). Новосибирск, 1983.
64. Накамура С. Японцы и русские: из истории контактов. Пер. с яп. – М., 1983.
65. Розалиев Т.Г. Культ императора в Японии (мифы, доктрины, политика). – М., 1990.
66. Сеницын А. Ю. Самураи – рыцари Страны восходящего солнца: история, традиции, оружие. СПб., 2001.

67. Тягай Г.Д. Формирование идеологии национально-освободительного движения в Корее. – М., 1983.

Довідникові видання:

1. Вся Азия. Географический справочник. Государственное устройство, природа, население, история, культура. – М., 2003.
2. Африка. Энциклопедический справочник. В 2-х т. – М., 1986, 1987 г.
3. Азия. Африка. Энциклопедический словарь. – М., 1987
4. Кузнецов Ю.Д. История Японии. М., Высшая школа, 1988.
Культура классической Японии: словарь – справочник. Ростов – на – Дону, Харьков, 2002.

Періодичні видання:

1. Азия и Африка сегодня.
2. Восток.
3. Курьер ЮНЕСКО.
4. Мировая экономика и международные отношения.
5. Проблемы Дальнего Востока.
6. Этнографическое обозрение.

15. Електронні посилання:

2. <http://www.africana.ru>
3. <http://www.asiapacific.narod.ru>
4. <http://bigchina.ru>
5. <http://www.bsigroup.ru>

6. <http://www.erudition.ru>
7. <http://www.gumer.info>
8. <http://www.hrono.ru>
9. <http://www.infotrash.ru>
10. <http://www.japantoday.ru>
11. <http://wcry.narod.ru>
12. <http://www.oriental.ru>
13. <http://www.vostlit.info>
14. <http://orientbg.u.narod.ru>

Т.Ю. Іванова

**НОВА ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ.
Частина перша.
Східна, Південна та Південно-східна Азія**

**Навчально-методичний посібник для студентів
історичних спеціальностей**

Здано до набору _____
Підписано до друк _____
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Book Antiqua».
Друк на ризографі. Умов. Друк. Арк.
Замовлення № 41. Наклад 100 прим.
Видавництво МНУ імені В.О. Сухомлинського